CLARISSIMO PRÆSVLI EPISCOPO VVINTONIENSI, SVMmo huius Academię Cancellario.

REVERENDAM TVAM DOMINAtionem (amplissimè præsul) nobis multis nominibus desideratam, ad Michaelis festum auidè expectauimus: fore putantes te præsente (quo nihil habet hic orbis disertius) vt literarum studia, quæ iam diu defensorum inopia pene emarcuerant, iam denuo velut vere nouo, arborum instar, reflorescerent. Huic sic exoptato aduentui tuo, hunc qualemcunq; de re logica libellum, licet tanto præsule indignum, adornauimus. Cui e[illegible] potius quam tibi Cancellario nostro honorando dicarem, cuius vnius iudicio, quàm mille cæterorum calculis mallem approbari? Nec quicquam equidem hinc venor aliud, quam vt gratam animi erga dominationem tuam significationem declararem. Necessitate eram coactus has olim aggredi lucubrationes ante septennium, cum in nostris ædibus pub[illegible] prælectoris officio præficiebar. Nam posteaquam regio decreto profligata fuit dialecticorũ turba, nullum habui ad manum id[illegible] authorem, quem studiosæ iuuentuti (quã instituendam suscepissem) prælegerem. Aristoteles licet summus naturæ interpres, tamẽ difficili quædã sublimitate teneriores qui recens logicã auspicabãtur, deterruit: nec quemuis lectorem desiderat, sed acutum ingeniosum, eruditum, mul aquè lectione imbutum, alioqui, si hæc desint, frustra euoluitur. Rodulphus ex professo inuentionem, alteram tantùm dialectices partem, tractat: nec is paruulorum ingenijs, qui paruos adhuc in literis progressus fecerunt, facilis. Melancthonstylum suum non tam ad discentem, quàm docentem, videtur ad temperasse. Reliqui verò recentiores, dum rerum flosculos & orationis delitias persequuntur, lectorem nonnunquàm inani potius oblectamento delinire, quàm rem ipsam docere

 student.

ſtudent Ariſtotelem autem quo nihil ſubtilius, ſolidius aut neruoſius, ijs qui tantæ doctrinæ videbantur capaces ſum interpretatus, interim furtiuis horis hanc operã hus ducubrationibus impẽdens, in hunc præcipuè vſum, vt Ariſtotelẽ meo ſtudio redderem faciliorem, & adoleſcẽtibus magis familiarem. Nondum abſoluto opere, cœptus eſt iuuenũ manibus teri hic libellus quinquennium fruſtra me interea loci ad editionẽ ſollicitãtibus venerãdis viris Medealfo, Dato, & Talero, collegij noſtri præpoſitis. Magna erat (fateor) horum in me authoritas, non paruipendebam tam inſignium virorum conſilium, nec inuidebam iuuentuti ſuum commodum. Verum neceſſitatis potius, quam famæ acquirẽdæ gratia, hic à me ſuſceptus erat labor. Tandem vbi cœpit hic liber & aliena intrare collegia, iuuentutiſque manibus paſſim teri, adeunt me amici mei Checus & Watſonus, viri ſingulari eruditione, & complures alij pereruditi minantur non deeſſe, qui me inuito hoc opus euulgare & typographis credere ſtudẽt. Sæpenumero hãc mihi ſed ſurdo, cecinere cantionem. Seruikus vero, qui mihi in officio ſucceſſit, vir doctus & prudens, ſcribentium mendis diu pertæſus, ſupra modum efflagitauit editionem, addens (quod & ipſe prius animaduerteram) pulchrè profeciſſe eos, qui hactenus huic ediſcendo libello inſudauerant, nec dubitare quin longe maiore cum fructu, legeretur, ſi typis ſemel excuderetur.

Quid multa? victus tandem tot importunis amicorum admonitionib' & precibus, opus ipſũ his Natalitijs feriis, nõ minori profecto diligentia, quàm prius in initio fuit exitum, recognoui. Quod ſi tuæ clariſſimæ Dominationi vlla ex parte probatum iri intelligam, voto meo abundè erit ſatisfactum. Imo verò animos dabis, maiora aliquando (Deo volente) aggrediendi. Interim ampliſſimam tuam Dominationem CHRISTVS OPT. MAX ſeruet nobis, precor, diu in ſumma dignitate in olumem. Decimo octauo calendas Februarij. Cantabrigiæ ex collegio diuo Ioanni dicato.

Reuerendæ tuæ dignitatis ſtudioſiſſimus,
Ioannes Setonus, dicti collegij ſocius.

¶ HONORATISSIMO ET clariſſimo viro ac domino, D. Edouardo,

Duouentanæ prouinciæ comiti, Monæ inſulæ Hebridum celeberrimæ regulo, nobiliſſimi Garteriorum ordinis equiti aurato, &c. literarum Patrono benigniſſimo.

IN MAGNO PVDORE (HONORATISſime vir) quo primum eram ſuffuſus, dum ad te tam clarum & illuſtrem, planè ipſe humilis & fere omnibus ignotus, ſcribere mecum decreuiſſem, duo iſta maxima nihil ſolatio fuerunt, quòd & huiuſmodi obſeruantiæ erga celſitudinē tuam officium nequaquàm à prudente quopiam reprehendendum fore ſperabam & quòd te ipſum, pro more veſtræ nationis nobilium, bonarum artium præcipuo quodam amore flagrare intelligerem, vt cùm illarum ſtudia in alijs excitare & erigere, tùm eadem etiam ſingulari quodam patrocinio corroborare non deſiſtas. Itaq; illis magnopere recreatus ab illa prima verecundia, iſtas ad ſummam Amplitudinem tuam per breues literas, quamuis rudi (quod aiunt) & pingui Minerua, ſcribere ſum auſus: quas quidem conſilio te, qua es erga omnes humanitate, inprimiſq; benignitate, & fauore erga ſtudioſos, ex animi potius notione intima menſurū eſſe, quam ex hac ingenij mei imbecillitate, quā legendo animaduertere facillimè potes, æſtimaturū. Feci tamen pro facultate exili, quæ in me eſt, vt nō omni ex parte hæc Epiſtola, neaū nihil aliud niſi verba cōmunis officij, & apud omnes celebrati cōtineret, inanis & nuda videri poſſit. Quarè illas etiā lucubrationes, & annotationes meas in dialecticā Setoni per triennū iā integrum impenſas, & diligenti cū Ariſtotelis omnium Philoſophorum iure optimo principis, tum aliorum collatione in eo diſciplinæ genere doctiſſimorum, abſolutas adiunxi, vt habeat à me Dominatio tua iudicium nuninè incertum in ſe futuræ

ture obseruantiæ, cuius specimen aliquod præteriti hi anni dederunt. Quod ego id totum, quicquid in me est, sine fuco, syncerè, & ex animo recipio: Deum optimum maximum rogans, vt id indies magis magisq; facere possim, vt cum Celsitudinis tuæ in me, amicosq; meos beneficia consequi nunquã queam, voluntate tamen & diligentia aliquanto propius accedere videar: à quo etiam per assiduas preces efflagitabo, vt tibi tuisq; omnibus salutem & incolumitatem quàm diutissimè concedat.

Cantabrigiæ iiij Calendas Ianuarij.

Celsitudinis tuæ deditissimus P. Carterus, socius Collegij S. Ioan. Euangelistæ.

BIBLIOTHECA
L. 0. 15
COLL: SS: TRIN:
DUBLIN

Ad lectorem, Petri Carteri Hexastichon.

Candide primitias nostrorum sume laborum,
Signaq; sudantis maxima, lector, habe.
Hæc sunt de Logica, quam si laudare pararem,
In pelagus videar fundere stultus aquas.
At te de Logica si quæ damus ista iuuabunt,
Quæ prosint, animos, scribere plura dabis.

In Annotationes Carteri,

THOMAS DRANTA.

Πρωτοσοφως Socrates claris florebat Athenis
Tradidit & tenero Logices præcepta Platoni.
Ter doctus Plato Socratis dictata magistri
Contulit in melius, melioraq; pascua pandit.
Noster Aristoteles voluit sic dicere summa,
Hunc vt summatim, non multum dicere dicant.
Namquè suos Logicos priuauit luce libellos.
Ipsius hunc proprias (fama est) contemnere leges
Esse hunc exclamãnt magnum sine vertice truncum.
Non sensum expedies, non si centum tibi mentes,
Non si tu possis centeno guttere niti.
Sed neq; sic satis est tantum calcare magistrum:
Sint tenebræ, sit difficilis, sit non caput, aut pes,
Vtcunq; est, certè est Dialecticus ille monarcha.
Namq; filix Logices eius mansuescit aratro:
Hoc omnes fassi, cuncti simul ore frememus.
Porphyrius princeps, princeps Dialecticus esset,
Sed vix progressus, verba imperfecta relinquit.
Agricolæ pulchrum est opus immortale Rodulphi
Assidua versate manu studiosa inuentus.
Aures atque animum comptus Perionius opplet,
Res agit & dictis non deest facundia rebus.
Sturmius ornato format sermone loquentes,
Hic docet, hic discit vero distinguere falsum.
Ammoniusq;, & Matthisius, non multa locutus
Psellius, Alexander, Boëthius, Hunnius, Hamo,
Arborius, Faber, Cæsarius, Hospinianus,
Valerius, Niphus, Glareanus, Valla, Philippus,
Gasperus, & Crusius, Curio, Trapzunsius edunt.

Quis

tura obseruantiæ, cuius specimen aliquod præteriti hi anni dederunt. Quod ego id totum, quicquid in me est, sine fuco, syncerè, & ex animo recipio: Deum optimum maximum rogans, vt id indies magis magisq; facere possim, vt cum Celsitudinis tuæ in me, amicosq; meos beneficia consequi nunquã queam, voluntate tamen & diligentia aliquanto propiùs accedere videar: à quo etiam per assiduas preces efflagitabo, vt tibi tuisq; omnibus salutem & incolumitatem quàm diutissimè concedat.

Cantabrigiæ iiij Calendas Ianuarij.

Tuo deditissimus P. Carterus, socius Collegij S. Ioan. Euangelistę.

BIBLIOTHECA
L. O. 15
COLL: SS: TRIN:
DUBLIN:

Ad lectorem, Petri Carteri Hexastichon.

Candide primitias nostrorum sume laborum,
Signaq; sudantis maxima, lector, habe.
Hæc sunt de Logica, quam si laudare pararem,
In pelagus videar fundere stultus aquas.
At te de Logica si quæ damus ista iuuabunt,
Quæ prosint, animos, scribere plura dabis.

Citero, Nowell, Testament, Greeke & latine, Ramus, Scholiasticus, Dialogues, possibilis [illegible], & articles.

In Annotationes Carteri,

THOMAS DRANTA.

Πρωτοσοφως Socrates claris florebat Athenis
Tradidit & tenero Logices præcepta Platoni,
Ter doctus Plato Socratis dicta magistri
Contulit in melius, melioraq; pascua pandit.
Noster Aristoteles voluit sic dicere summa,
Hunc vt summatim, non multum dicere dicant.
Namquè suos Logicos priuauit luce libellos.
Ipsius hunc propriis (fama est) contemnere leges,
Esse hunc exclamãt magnum sine vertice truncum.
Non sensum expedies, non si centum tibi mentes,
Non si tu possis centeno gutture niti.
Sed neq; sic satis est tantum calcare magistrum:
Sint tenebræ, sit difficilis, sit non caput, aut pes,
Vtcunq; est, certè est Dialecticus ille monarcha.
Namq; filix Logices eius manuescit aratro:
Hoc omnes fassi, cuncti simul ore frememus.
Porphyrius princeps, princeps Dialecticus esset,
Sed vix progressus, verba imperfecta relinquit.
Agricolæ pulchrum est opus immortale Rodulphi
Assidua vetustate manu studiosa inuentus.
Aures atque animum comptus Perionius oppler,
Res agit & dictis non deest facundia rebus.
Sturmius ornato formbat sermone loquentes,
Hic docet, hic discit vero distinguere falsum.
Ammoniusq;, & Matthisius, non multa locutus
Psellius, Alexander, Boëthius, Hunnius, Hamo,
Arborius, Faber, Cæsarius, Hospinianus,
Valerius, Niphus, Glareanus, Vallà, Philippus,
Gasperus, & Crusius, Curio, Trapzunsius edunt.

Quis

Quis rectè quis non, per me sub iudice lis sit.
Cliftouius balbus nobis dialectica trudit,
Thomas, & Scotus, Tartar, Dorbellaquè, Dunsq;
Dicere cùm poterunt, maiori iure docebunt.
Vtilis ast Ramus, quasi solus fructifer esset,
Protrudit lætos (Phœbo ridente) racemos.
Hunc exemplorum virtus, hunc finis, & vsus,
Hunc ars & voces ornant & lucidus ordo,
Fructibus istius Rami, nil dulcius esu.
VVilsonus nostras, nostrati voce locutus
Claret adhuc nouitate rei, Musaq; Britanna.
Nec (SETONE) tuum planè est ignobile factum,
Nec (CARTERE) tuũ: decus est in vtroq; labore
Est aliquid doctis succedere posse merendo,
Est aliquid superesse die post funera famam.
Omnia nec tacito simul importare sepulchro.
Et palmâ tu dignus, & hic, & quisquis in altam
(Pluribus vt prosit) gnauus descendit arenam.

Thomas Newtonus, Cestreshyrius.

Te iuuenũ philomusa probat Setone caterua,
Euehit & laudes sydera adusq; tuas.
Te nihiloq; minùs Cartere diserte fouebunt,
Qui Logicæ griphos enucleare doces.
Plaudite tyrones: lætare scholastica pubes,
Et gratum grata concine voce melos.
Setonum sertis, Carterum ornato corollis:
Messis vt in vestro luxurietur agro.

T. N.

DE IVDICIO,

ALTERA PARTE Dialectices.

Dialectica est scientia probabiliter de quouis themate differendi. Huius munus est rectè diuidere, definire, & ratiocinari: quorum singula maximi sunt momenti, & studio nostro dignissima. In hac autem arte, tria veniunt præcipuè consideranda, nimirum, vox simplex, Propositio, & Argumentatio. De his omnibus ordine, quàm poterimus apertissime, breuissimeq; dicemus. Setō.

Vox est animātis sonus, gutture, alijsq; oris partibus æditus, vt Deus. Diuisio

Vox articulata est, quæ syllabicam cōpositionem recipit: vt Cœlum. 1

Inarticulata vox, quę literarum notis nequit comprehendi, vt hinnitus equorum.

Vox significatiua est, quæ audientem rem aliquam docet, vt Caput, Vrbs.

Non significatiua est, quæ nulli rei significandæ destinatur, vt ouium balatus. 2

Cōsignificatiuam dicimus eam, quæ non

ſniſi alijs adiuncta ſignificat, vt oīs, nullus.

Vox ſignificans ad placitū, quæ fingentis arbitriū ſequitur, vt Aurum, Sylua.

3 Naturalis vox eſt quæ eandē apud omnes naturalem affectionē præ ſe fert, vt riſus.

Vox incomplexa, eſt dictio ſimplex per ſe elata, vt, Iuſtitia, pręceptor.

4. Complexa, quæ ex duabus, vel pluribus ſimplicibus conflatur, vt Æterna virtus, Turpe vitium.

Superior ſuam inferiorem & quiddā amplius cōplectitur, vt Animal ad hominē.

Inferior, quædam, ſed non omnia quę ſua ſuperior continet.

5. Cōuertibiles, quæ nec plura nec pauciora ſignificāt appellamus, vt homo & riſibile.

Diſſentaneę ſunt, quarū omnino diuerſa eſt ſignificatio, vt Lapis & Sol.

Præterea ſingularis dicitur, quæ vni tantum rei competit, vt Cato, Cantabrigia,

6 Olympus, hæc papyrus.

Communis eſt cuius nomen pluribus congruere natum eſt, vt ſcientia, vinum.

communis sub se continet 5 prædicabil

Dialectica eſt artificiū, docēs de quauis materia probabiliter diſſerere, hāc in duas ſecāt partes

n imirum

Proprium, eſt prędicabile, quod vni tantum ſpeciei & omni & ſemper accidentaliter ineſt, vt Rudibile, gannibile. 4

Accidens eſt, quod tum adeſſe, tum detrahi alteri poteſt, ſaluo interim ſubiecto, vt Calor, Frigus. 5

Quod ſubiecto adimi licet, ſeperabile dicũt: quod actu nequit adimi, inſeperabile.

PRędicabile nihil aliud eſt, quàm vox cõmunis, vt dictum eſt, vnde facilè liquet, ex quo prioris tabulæ ramo educuntur prædicabiliũ genera. Superioribus enim iſta ſunt cognata, id quod etiam in omnibus ſequentibus licet animaduertere. Nã priuſquã de iſtis quicquã ſcripſimus generalẽ quãdam tabulam fluminis inſtar in mille riuulos decurrentẽ, ac ſingula, quæ in his tribus libris continentur concathenata, complectentẽ depinximus. Quam rem inprimis ſtudioſis vtilem futuram exiſtimo, ſi ingenij vires tentent, quam aptè poſſint omnia in compendiũ redigere, & in vnice colligare.

Prædicabile, eſt vox ſimplex communis, quæ de multis dici poteſt vniuocè Quinque ſũt prędicabiliũ genera. Genus, Species, Differentia, proprium & accidens quæ ſunt definiendi materia.

Genus eſt prædicabile, quod de pluribus ſpeciebus dicitur in quid, vt Arbor, Frumentum. Generum aliud generaliſſimum, aliud ſubalternum.

Genera

Generaliſſimum eſt ſupremum genus, vt ipſa prædicamenta. Subalternum genus poteſt eſſe ſpecies, quoties, verſa vice, ad ſuperiora confertur.

Species eſt prædicabile de pluribus in quid, numero tantum differentibus, vt autum, Æquitas.

Subalterna ſpecies poteſt eſſe genus, ſi habitudo, vt vocant, mutetur, quantum enim ad rem attinet, cum genere prorſus conſpirat, ratione tamē multum inter ſe diſtant. Ima ſpecies (quam vulgo appellant ſpecialiſſimam) eſt quæ ſemper ſpecies & nunquā genus collatione fit, vt Linea, fraxinus.

Differentia, eſt prædicabile de pluribus eſſentialiter in quale, vt, Senſibile. Differentia diuiſiua eſt, qua diuidimus genus in ſuas ſpecies. Conſtitutiua eſt, quæ ad ſpeciem ſuam, quam cū genere definit, refertur. Ita rationale ad animal diuiſiuā, ad hominem conſtitutiuam dicimus. Alij dicunt differentiam in quale quid prædicari, quod idem ſonat ac ſi dicas in quale eſſentialiter. Notandum eſt ſuprema genera conſtitutiuis carere, & imas ſpecies diuiſiuis: raro aut nunquam inueniuntur veræ & germanæ differentiæ.

Proprium, eſt prædicabile, quod conuerſim, & accident aliter de ſua ſpecie dicitur, vt rugibile leonibus, gannibile vulpibus, mugibile bobus, id eſt, poſſe mugire. Nam huiuſmodi verba potentiam potius quam actum deſignant. Porphirius in Iſagoge ſua quadrifariam diuidit proprium. At nos hic quartā tantum ſpeciem definiuimus, quod reliquæ

liquæ accidentia veriùs quàm propria ſunt cenſẽda. Proprium etiam ſpeciale, ſubalternum generaliſſimum & tranſcendens, breuitatis cauſa omitto. Quorum ſingula ſunt propria quarto modo & conuerſim prædicantur: vt, Gannibi e proprium eſt ſpeciale, ſi ad vulpem: ſenſibile proprium ſubalternum, ſi ad animal, per ſe ſubſiſtere, proprium generaliſſimum, ſi ad ſubſtantiam, habere eſſentiam, proprium tranſcendens, ſi ad ens referatur, cù quibus conuerſim prædicantur.

Accidens eſt quod cum adeſſe, tum abeſſe poteſt, citra ſubiecti corruptionem. Quædam accidentia ſubſtantiæ inhærent vt inde re, expelli nequeant: vt, Calor igni, nigredo coruis: Cogitatione tamẽ, quod ſatis eſt, adimuntur. Quod à ſubiecto adimi licet, ſeparabile dicunt: vt, Candor chartæ. Quod actu nequit adimi, inſeparabile dicunt vt Leuitas igni, humor aquæ. Omne prędicabile, aut in quid, aut in quale prædicatur. Percontanti enim quid ſit Plato, aut Socrates: hominem reſpondemus: roganti autem quid homo, aut bos, animal reſpondemus Ita qualis ſit homo, interrogãti, dicimus rationalem, riſibilem, vel clementem eſſe. Duplex eſt ergo interrogatio, qualis, eſſentialis, & accidentalis, hanc proprium, & accidens, illam verò differentia ſibi vendicant.

Individuum, quod dictum eſt vni tantum rei competere, ijs omnibus quinque vocibus vniuerſalibus propriè ſubijcitur: Vt, Bucephalus eſt equus, eſt animal, eſt irrationalis, eſt hinnibilis, eſt

velox: & tamen Bucephalus non est genus, ned ſpecies, nec differentia, proprium, aut accidēs. ſec vt prædictum est, indiuiduum, & ijs omnibus ſubijcibile. Attende ergo, quicquid de prædicabili, de prædicamento, de propoſitione, definitione, argumentatione, & alijs artis vocabulis diximus, aut dicemus, id de rerum vocibus eſſe intelligendū. Alij primam & ſecundam intentionem dicunt, quæ nos artium & rerum vocabula appellamus. Exempla omnia per vocabula rerum danda ſunt, & quarumcunque regularum verificationes. At præceptiones & ipſæ regulæ è cōtrario, per artium voces potiſſimum traduntur.

De voce communi.

Car. *Vox communis diuiditur in quinque ſpecies prædicabilis.*

De prædicabilibus.

Prædicabile eſt nomen ſimplex, quod de pluribus enūciari poteſt vniuocè, id eſt, prædicabile eſt vox communis & incomplexa re.

Regula.

Omne prædicabile de pluribus prædicatur.

Obiectio.

Sol, Luna, Phœnix, non prædicantur de pluribus: erg Omne prædicabile non prædicatur de pluribus.

Reſponſ.

Sol, Luna, Phœnix, quoad nomen, prædicantur de pluribus, licèt ob defectum rei non poſſunt, quia vnum tantum continent.

Regul

Regula.

Omne prædicabile prædicatur vniuocè.

Vniuoca prædicatio triplex.
- Vniuocè, non æquiuocè.
- Vniuocè nomine & ratione.
- Vniuocè non secundum magis & minùs,

Primum genus vniuocæ prædicationis intelligitur in definitione prædicabilis. Secundum genus non intelligitur, quia genus, species, & differentia tantum prædicantur nomine & ratione. Neque tertium intelligitur, quia accidens in concreto prædicatur secundum magis & minus.

Eorum quę sunt, quædam prædicantur.

De pluribus, De vno solo — vt
- Prædicabilia.
- Individuum, quod improprie prædicabile est

De genere vniuersaliter sumpto.

Genus triplex
1. Primo modo, quod est principium vniuscuiusque generationis, siue à patria, siue à parente, vt Romulus, pater Romanorum.
2. Secundo modo: genus dicitur multitudo collecta ab vno principio.
3. Tertio modo genus Dialecticum dicitur, quod de pluribus speciebus prædicatur in quid. De hac generis acceptione loquuntur Dialectici.

Ioannis Setoni.

Diuiſio generis Dialectici.

Genus triplex. { Generaliſſimum. / Subalternum. / Quæuis vox ſuperior.

Genus generaliſſimum, eſt genus capaciſſimum quod nunquam queat eſſe ſpecies, ſcilicet alicuius generis vniuoci: ſed æquiuoci generis poteſt eſſe ſpecies. Vt, ſubſtantia eſt res, tamen res non eſt verum genus ſubſtantiæ: ſed æquiuocum genus, non enim prædicatur de ſubſtantia, nomine & ratione.

Regula.

Dicuntur genera generaliſſima, quia inter vniuoca nihil eſt ſuperius genere generaliſſimo.

Genus generaliſſimum nunquam poteſt eſſe ſpecies: nec Ima ſpecies, vnquam genus.

Genera ſubalterna quæ ſunt.

Ea dicuntur genera ſubalterna, quæ ſita ſunt inter ſupremum genus, & imam ſpeciem, quæ ſubalternatim genera & ſpecies ſunt.

Genus quid?

Genus eſt prædicabile de pluribus differentibus ſpecie in quid: De pluribus ſcilicet, quia omne genus eſt plurium ſpecierum genus.

Differentibus, ſcilicet, quia ſingulæ ſpecies eiuſdem generis ſpecie inter ſe differunt. In quid, quia genus aptè reſpondet ad quæſtionem factam per quid.

Quæ differunt ſpecie?

Ea dicuntur differre ſpecie, quæ ſunt diuerſa indiuiſa

dua

dua diuersarum specierum, vel diuersæ species generis eiusdem.

Obiectio.

Aliquid redundans ponitur in definitione generis: ergo: Mala est definitio.

Ratio.

Genus est, quod prædicatur de differentibus specie in quid. Ergo. Aliquid superfluum ponitur in definitione generis, nimirum pluribus. Vall.

Respons.

Nihil superfluum ponitur in definitione generis, sed vnum alterius est expositio.

De specie.

Species duplex. { Forma vniuscuiusque rei, vt forma hominis pulchritudo. / Dialectica species, quæ generi proximè subijcitur.

De specie Dialectica.

Species Dialectica. { Subalterna. / Ima,

Subalterna respectu superioris est species, respectu inferioris est genus, Vt animal ad viuens, species ad hominem relatum genus est.

Species est prædicabile de pluribus differentibus numero tantum in quid: Hæc definitio intelligenda est de Ima specie tantum.

Quæ differunt numero,

Ea dicuntur differre numero, quæ dum numerantur sunt inter se diuersa.

Ima species semper est species: nam si referatur ad superiora, est species superiorum: si ad inferiora referatur, est species inferiorum: Vt, Fortitudo respectu virtutis, est species virtutis tanquam sui generis. Respectu fortitudinis istius vel illius hominis, est species individuorum suorum.

Dubitationis solutio.

Notio vniuscuiusque speciei natura communis est: propter tamen defectum rei, actu non potest inesse pluribus. Vt Phœnix &c. quod tribus rationibus effici potest.

Ratio.

1 *Cum tota natura & essentia speciei continetur in vno individuo.*

2 *Quando illud vnum individuum per se, & sua natura sufficiens est, vt Sol, Luna.*

3. *Quando plura individua non requiruntur, quam vnum ad generationem & conseruationem speciei. Vt in Phœnice.*

Differentia.

Diuisio differentiæ vniuersaliter acceptę.

Differẽtia triplex.
- Communis, accidens separabile.
- Propria, accidens inseperabile.
- Maximè propria, differentia diuisiua, & constitutiua.

Differentia maximè propria quid?

Differentia est prædicabile de pluribus essentialiter quale.

Expositio.

Differentia constitutiua subalterna speciei prædicat de

de vna subalterna specie propriè, & de pluribus speciebus & individuis, vt sensile.

Differentia constitutiua composita prædicatur de vna specie, & de pluribus individuis.

Prædicari in quale duplex { Essentialiter, differentię tantùm est, / Accidentaliter, proprij, & accidentis.

Diuisio differentiæ Dialecticę.

Differentia duplex est { Diuisiua. / Constitutiua.

Differentia diuisiua diuidit genus in suas species, vt Rationale, adiuncto irrationali, diuidit animal in hominem & brutum.

Constitutiua differentia est suæ speciei procreatrix: vt rationale hominis.

Regula.

Omnis differentia diuisiua superioris est, constitutiua inferioris, vt, Rationale ad animal, est diuisiua: ad hominem, est constitutiua

De Proprio.

Diuisio proprij.

Proprium quadruplex. { 1 Soli, sed non omni. vt nautam esse. / 2 Omni sed non soli, bipedem esse. / 3 Omni, soli, sed nō semper, canescere in senio / 4 Omni soli & semper risibile. } homini,

Diuiſio proprij 4. modo.

Imæ ſpeciei,
Subalternæ ſpeciei
Generis generaliſſ
Ttanſcen-

vt

Mugibile bouis.
Senſibile animalis.
Per ſe ſubſiſtere, ſubſtantię.
Habere eſſentiam, proprium rei.

Subdiuiſio proprij 4. modo.

Simplex, vt capax, diſciplinæ.
Compoſitum dicitur deſcriptio, vt animal natura manſuetam, proprium hominis,

De accidente.

Accidens eſt, quod poteſt adeſſe & abeſſe ſine interitu ſubiecti, vel actis, vel cogitatione.

Accidens ſeperabile actu, id eſt, quod re uera ſeparari poteſt á ſubiecto, tamen quando ſeparatur, accidens nõ eſt.

Accidens inſeperabile, non reuera, ſed tantum cogitatione ſeparatur a ſubiecto, quod in accidente ſatis eſt.

Secunda diuiſio accidentis.

Accidens duplex { Vniuerſale, Singulare, } vt { Albedo, Hæc albedo, }

Albedo.

Accidens vniuerſale prædicabile eſt: ſingulare non eſt, quoniam de pluribus non prædicatur.

Tertia diuiſio accidentis. { Prædicabile. Prædicamentale,

Vniuers

Dialecticę lib 1.

Vniuersale axioma.

Quicquid est, aut est Substantia, aut accidens prædicamentale.

Prædicabilium proprietates & differentiæ notiores.

Genus & species in quid,
Reliqua tria in quale
Genus, species & differentia, essentialiter,
Reliqua duo actidentaliter
Proprium de specie conuersim.
Cætera non conuersim.
Genus, species, & differentia nomine & ratione.
Reliqua solum nomine

} Prædicantur

Genus, differentia, & proprium cognata sunt speciei, & eã necessario sequuntur.

Accidens non ita speciem comitatur, vt eam sequi sit necesse.

Genus & differentia ad definitiones conducunt.

Proprium & accidens, ad descriptiones sunt aptiora.

Proprium, pręcipuè speciebus suis inest

est, ac deinde specierum indiuiduis.

Accidentia è regione primum & præcipuè cõpetũt indiuiduis: & minus Principalirer, deinde speciei & generi.

Omne superius ad suum inferius relatum, faciem generis induit, & eundem ferè locum in argumentando obtinet.

Hæ conuenientiæ differentiæ vtilissimæ sunt cognitu. Aliæ etiam sunt, sed non ita necessariæ. Quamuis proprium & accidens ad descriptionem sunt aptiora, tamen ijsdem in definiendo, differentiarum defectu, crebrrimè vti cogimur. Rodolphus vocat omne superius, genus, quod à genere & superioribus similiter oriuntur argumenta. Ne tamen ne vocum pareretur confusio, hic non aggregauimus. Diligenter enim nauare operam debemus dialecticam auspicaturi, vt statim in initio ipsa fabula cognoscatur ad vnguem, atque ea superiorè admodum decernat. Primum ergo de Rebus in vtranque partem pueris est disputandum. Deinde animaduertendum quo pacto altiorib hoc est scribendi dicendique vsui obseruiant.

Sed quoniam diu erit (exigente huius libri dine) priusquam ad Propositionem, & argumentationem ipsam perueniatur, sine quibus haud lè poterunt reliqua intelligi. hoc visum est qu ex secundo & tertio libro desumpta inferere.

Pro

Propositio, est oratio indicans verum, vel falsum: vt, Deus est author omnium bonorum. Propositio vera est, quæ vt res est, significat, vt Adamas trahit ad se ferrum falsa, quæ aliter quam res se habet, significat, vt, Omnis senex est liberalis.

Propositio affirmatiua est, vbi principale verbum affirmatur.

Negatiua, vbi negatur. Exemplum affirmatiuæ: vt, Pueri amant otium. Negatiuæ, vt, venter non habet aures.

Argumentatio est propositionum ad illatiuam notam connexio, tria sunt in argumentatione notanda, antecedens, copula, & consequens.

Antecedens, est prior pars argumentationis, copulam præcedens.

Copula, est nota illatiua, vnde infertur consequens.

Consequens est posterior pars argumentationis notam subsequens.

Argumentatio bona est, cuius antecedens necessario infert consequens, vt Cernit, ergo oculos habet.

Mala est, cuius Antecedens potest esse verum, consequente existente falso: vt Adolescens est, ergo prodigus. Facile poterit hoc loco, Præceptor ille, qui hæc dignabitur docere, plures ex secundo & tertio Libro Propositionis & Argumentationis diuisiones colligere, quò cætera cuiùs à tenellis intelligantur, & postea ordinem ipsum contextus seruare.

De

Ioannis Setoni.

DE PROPRIETATIbus Prædicabilium.

PRædicari in quid, vel in quale, est respondere ad hanc quæstionem factam per quid vel quale.

Prædicari in quid duplex: { Completè, definitionis est tantùm
Incompletè, generis & speciei.

Prædicari in quid completè, est absoluere totam naturam rei interrogatæ.

Prædicari in quid incompletè, est absoluere aliquam partem rei interrogatæ.

Genus, species, & differentia essentialiter, id est, sunt de essentia earum rerum de quibus dicuntur, vt genus de essentia specierum & indiuiduorum. Differentia essentia speciei & indiuiduorum: species de essentia indiuiduorum. Reliqua duo accidentaliter, id est. Proprium, primo modo, & per se, non est de essentia speciei. Accidens nullo modo est de essentia subiecti.

Proprium de specie conuersim, cætera non conuersim, id est, proprium dicitur conuersim de specie necessariò. cætera non conuersim necessariò, sed non necessariò.

Dubitationis solutio ex distinctione.

Prædicari conuersim bifariam dicitur. { Necessariò.
Non necessariò.

Proprium necessariò conuertitur cum specie: puta

n conuertatur, tollitur nomen proprij.

fferentia constitutiua simplex (non composita) ex ne-
ssitate non conuertitur, quid obtinet nomen differentiæ
non conuertatur?

Regula.

Vnaquaque res habet suam veram differentiam cum
a conuertitur, sed nobis minimè nota, propter imbecilli-
tem intellectus nostri.

Omnis differentia constitutiua composita, conuertitur
n specie, vt rationale & mortale cum homine conuer-
ntur. Differentia simplex non conuertitur, aut saltem nõ
tem nullo quo proprium.

Genus, species, & differentia, nomine & ratione prædi-
atur, id est, nomen generis, & definitio generis, nomen
ciei & definitio speciei: nomen differentiæ, & defini-
differentiæ prædicantur de his, quorum sunt genus,
cies, & differentia, vt homo est animal. Animal dici-
r nomen, accipienda est definitio nominis, id est definitio
imalis, nimirum. Corpus animatũ, viuens, sensibile. Ea-
n est ratio speciei & differentiæ.

Obiectio.

Genus non prædicatur de differentia, nec est differẽtia
ferentiæ: ergo Differentia non prædicatur nomine, &
ione.

Respons.

Quando definitio attribuitur differentiæ non accipitur
vera & genuina definitione, quæ ex genere & differe-
tia constat, sed pro definitione minùs perfecta: quæ ta-
essentiam rei explicat: V t, rationale est, quod potest
ratione.

Reliqua

Reliqua solum nomine, id est proprium & accidens

Obiectio.

Accidentia definienda sunt, vt inquit Arist. in 2. Post. Cap. 2.

Respons.

Essentialis definitio non attribuitur accidenti, sed descriptio, quæ qualitatem, non essentiam rei explicat, Eodem modo dicendum est de definitione proprij.

Genus, differentia, & proprium, dicuntur sequi speciem, non quod posteriora sunt specie, sed quod posita specie, hæc tria sequuntur: vt posito homine, ponitur animal, ponitur rationale, ponitur risibile.

Accidens non sequitur ex necessitate speciem, quia homine accidens, vel actu, vel cogitatione potest separari à subiecto, quod in accidente sufficit.

Regula.

Præintelligendum est semper subiectum existere prius quàm id quod subiecto accidat.

Genus & differentia ad definitiones conducunt, id est ad explicandum quid sit res. Conducunt, quia omnis definitio vera constat ex genere & differentia.

Proprium & accidens ad descriptiones sunt apta. Proprium enim descriptionis est ostendere qualis sit res, non quid sit res.

Proprium præcipuè conuenit speciei, gratia speciei diuiduis: accidentia, contrario modo.

Regula.

Proprium secundum intellectum primo conuen

ciei, secundum nostram cognitionem, primùm conuenit individuis, nam nostra cognitio oritur ex sensibus externis,

Accidentia primum conueniunt individuis, quia hæc sensibus externis proxima sunt.

Omne superius in eodem ordine prædicamenti est genus inferioris, secundum inuentionem.

Quædam proprietates, & conuenientiæ generis & cæterorum prædicabilium.

1 *OMne genus notius est natura suis speciebus, species nobis notiores sunt.*

2 *Genus prius est specie, natura, non tempore: quia sunt Relatiua actu: vnum relatiuorum neque prius, neque posterius est altero.*

3 *Genus prædicatur tantùm de speciebus, & individuis.*

4 *Genus primam partem definitionis sibi vendicat: differentia constitutiua secundam.*

5 *Genus simile est materiæ, differentia formæ, species corpori composito.*

6 *Quicquid diuiditur, est genus: quicquid definitur, est species.*

7 *Quicquid aptum est ad diuidendum aptum est ad definiendum: quicquid enim diuiditur, diuiditur per differentias: quicquid definitur, per differentias definitur.*

8 *Differentia constitutiua prior & notior est sua specie.*

9. Nul-

9 *Nulla prædicatio sumitur de differentia diuisiua.*
10 *Species habet vnam differentiam actu: genus nulla habet actu, sed potentia.*
11 *Genus, species, differentia & proprium prædicantur æqualiter.*
12 *Speciei plura propria esse possunt.*
13. *Omne proprium est vnius speciei proprium.*
14 *Omne proprium notius est specie*
15. *Subiectum prius est tempore accidente, etsi inseparabile sit: quia quod accidit alicui, posterius est eo*
16. *Accidentia continent subiecta, & continentur. Continent, quia in pluribus insunt: Continentur, quia subiectum non est vnius, sed plurium accidentiũ susceptibile.*
17 *Solum accidens dicitur secundum magis & minus idq; inconcreto.*
18 *Accidens vniuersale non conuertitur cum subiecto: accidens singulare potest.*
19 *Accidentia quædam inconcretis prædicantur non & ratione: quædam verò minime.*
20. *Eadẽ est ratio in accidẽtium descriptione, quæ est differentiæ constitutiuæ in definitione.*

DE PRÆDICAMENTIS.

PRædicamentum, est simplicium terminorum pariter, ac rerum certa quędã series Decem sunt huiusmodi: Substantia, Quantitas, Qualitas, Ad aliquid, Actio, P

Passio, Quando, Vbi, Situs, Habitus.

Nulla est vox, sine singularis, siue communis, quin in aliquo prædicamentorum inueniri possit, modò nō sit inter nouem illa genera, quæ his versiculis complexi sumus.

Vox entis, consignificans priuatio, fictum,
Pars, dans, excedens, complexum, vel polysemus,
Ista Catagoris haud possunt verba locari.

NVnc est vt simili compendio Prædicamēta perstringamus, quæ sunt: substantia, quantitas, &c. Hæc summa genera, & capita ideo dicuntur, quòd nullum habent superius vniuocum. In his elementis, seu classibus, res omnes & vocabula eò reponuntur, vt inter definiendum, ac ratiocinandum, habeas in promptu, vnde velut è quodam penu, quibus opus est, depromas. Prædicamenta subijciuntur transcendentibus, sic appellant Dialectici vocabula illa, quorum significatio ad rem quamque se extendit, qualia sunt ens, res, aliquid & vnum. Ens ergo, siue res æquiuocæ prædicamēta complectitur. Sed hic opportunum videtur, vt quid sunt vniuoca, æquiuocaque dicamus.

Vniuoca dicuntur, quorum nomen commune est, & secundum illud nomen eadem ratio substantiæ, vt Animal, Saxum, Arbor.

AEquiuoca verò dicuntur, quorum nomen cōmune est, & secundum illud nomen substantiæ ratio di-

tio diuersa, vt Sagitta, piscis, capra. Hæc à logic
reijciuntur. Quatuor sunt tantùm prædicamen
re pariter & ratione distincta, Substantia, quan
tas, qualitas & vbi. Reliqua, rerum relationes n
gis quàm res significant.

Expositio carminum.

Vox artis (de qua superius præbuimus exe
plum à prædicamentorum consideratione reij
tur: vt prædicabile prædicamentum, propositio,
cætera Casus, numerus, verbum, coniugatio, &
Exordium: narratio, Epilogus, & cætera in al
scientijs: quæ quidam in relatione, alij in nu
locant classe.

Consignificans) omnia significat syntegoreum
qualia sunt, vel, et, ac, omnis, nullus. Adde eti
& non significatiua, vt Latratum, hinnitum, &
milia, quæ æduntur a bestijs.

Priuatio) quæ nullam rem, sed potius rei a
tiam significat, propriè in nulla est categoria,
forte per accidens in ea, in qua res illa, cuius
priuatio, contineatur: vt, Tenebræ, foramen
citas, ignorantia, obliuio, vmbra.

Fictum) verba commentitia designat, quali
Gorgon Chymera, Stix, Cerberus, Sphinx, S
nes, Cyclops, Acherõ, Alecto, Iisiphone, Me
ra, Lamia, & cætera.

Pars (totius membra, aut qualescunque to
rei partes designat, vt Manus caput, oculi, cor
mo, vena, cutis, fundamentum, paries, rectum
dix, ramus, caulis, culmus, gluma, geniculus,

D

Deus) creditur a multis non esse in prædicamento, vt alia quæ sunt actu infinita, vt, Deitas creator, numen, æternum, & cætera, Deus tamen rectius) opinor ab alijs dicitur esse perfectissima substantia.

Excedens) id est transcendens vt ens, res vnum aliquid, opinabile, & si quæ sunt alia, quæ nil certi sed omnia indiscriminatim (vt dictum est) significant.

Complexum) vt, Homo iustus, irrationale animal, quæ non sub vno aliquo, sed in diuersis continentur prędicamentis. Veruntamen si voce solum sit complexũ, vt corpus animatum, hęc modestia & talia (quibus vocum inopia vtimur, non debet à prædicamento videri alienum.

Polysemus id est æquiuoca vt acutũ, virgo, liber, leue, & cætera, quorum incerta est significatio, & idcirco distinguenda, priusquam in categorijs reponantur. Sed de ijs nimis fortasse multa.

De Prædicamentis.

De diuersa ratione collocandarum vocum in prædicamentis, & prædicabilibus.

VOces collocantur in prædicabilibus, quemadmodum eum alijs considerantur. Vt virtus respectu hominis, Car.

accidens est: Respectu habitus, species: respectu temperantiæ genus. Voces collocantur in prædicamentis, quemadmodum per se considerantur: vt virtus sine alterius respectu est in qualitate.

Prędicamentum quid?

Prædicamentum est certus & distinctus quidam ordo vocum simplicium pariter ac rerum.

Diuisio eorum quæ ponuntur in prædicamentis.

Eorum quæ ponuntur in prędicamentis quędam, { Per se: Genus, species indiuidua: (ni
Per accidens, reliqua om

Regula.

Definitio est in prædicamento secundum partes, non secundum totum.

De numero prędicamentorum.

Quatuor sunt prædicamenta, re pariter & ratione. { Substantia.
Quantitas.
Qualitas,
Vbi.

Cætera prædicamenta, verum relationes, potius quam significat.

Discrimen inter prędicabile. & prędicamentum.

Et singularium prædicabile verum communium tant
prædicamentum est receptaculum vocum communi

De v

Dialecticę Lib. I.

De vocibus quæ reijciuntur à prędicamentis.

Vox artis quid?

Vox artis est verbum, quo aliqua ars vtitur in suis regulis explicandis, vt, prædicabile.

Cautio.

Vox artis reijcitur ab omnibus prædicamentis, excepta relatione. Vt omne genus est speciei genus: Genus & species relatiua acta sunt.

De voce consignificante.

Consignificans sub se complectitur omnes orationis partes, præter nomen substantiuum, pronomen substantiuum, & verbum. Et comprehendit etiam omnes voces quæ à bestijs eduntur, vt Latratus.

Cautio.

Concretum ponitur in prædicamento, non per se, sed gratia abstracti.

De priuatione.

Priuatio est absentia rei naturalis, & per se reijcitur à prædicamento, (priuatio enim rei, res non est) ponitur in prædicamento, gratia eius rei, cuius est priuatio.

De ficto.

Ficta sunt verba commentitia, qualia perplurima à poetis finguntur, vt Achates. Ficta res, res non est.

De Parte

Partium aliæ sunt.

Vniuersales,
Integrales,
Essentiales:
Definitiuæ,

vt

Temperantia respectu virtutis,
Caput pars corporis.
Forma pars rei natu(rali
Genus pars definitioni
speciei.

Regula.

Partes vniuersales, essentiales, & definitiuæ, per se in prædicamento sunt: pars integralis, non per se, sed gratia totius, cuius est pars.

Partes essentiales & definitiuæ priores sunt toto.

De Deo.

Deus non est in prædicamento quia nihil quod est actu infinitum reperitur in aliquo prædicamento, vt, Deus Creator, numen.

De excedente.

Excedentia sunt ipsa transcedentia, quæ nihil certum significant, sed omnia sine aliqua differentia. & ea de causa aliena sunt à prædicamentis, vt res, vnum, &c.

Regula.

Nõ est aliquis certus & definitus numerus transcendẽtium, sed perplurima sunt, vt traditur ab Arist. in Metaphy

De Complexo.

Complexum hoc in loco duplex est.

voce tantùm.
Re & voce.

Regu

Regula.

Complexum voce tantum, secundum partes est in prædicamento, non secundum totum. vt animal rationale.

Dubitationis solutio.

Tertium membrum complexi omittitur in hac diuisione: ne complexum & polysemus inter se confunderentur.

De Polysemo.

Polysemus est vox æquiuoca.

Æquiuoca sunt quorum nomen commune est, definitio nominii alio atque alio.

Vniuoca, sunt quorum nomen commune est, & eadem nomini attributa natura definitio.

Diuisio æquiuoci.

Æquiuocum duplex. { Æquiuocans, vt canis. / Æquiuocatum.

Æquiuoca æquiuocata sunt significationes æquiuoci æquiuocantis, vt animal latrabile, piscis marynus, sydus cæleste.

Æquiuocum æquiuocans, locum non habet in categoriis: Æquiuoca æquiuocata habent: nam reipsa vniuoca sunt.

Ista Categoryis haud possunt verb. g. Scilicet per sed per accidens tamen quædam possunt.

De Substantia.

SVbstantia est res, qua sustinentur accidentia. Prima. Secunda.

Substantia prima est individuum Substantiæ, vnum aliquod designans. Vt Virgilius, hic lapis.

Secunda est primæ genus aut species multa repræsentans. Vt Arbor, cetasus.

Proprietates sex.

1. Nulla substantia est in aliquo subiecto.
2. Secunda substantia & eius differentia vniuocè, & propriè de primis prædicatur.
3. Prima, hoc aliquid significat: Secunda verò quale quid.
4. Substantiæ nihil est contrarium.
5. Non suscipit magis aut minus.
6. Prima substantia propri simè contrariorum est susceptibilis.

Completæ substantiæ genera cœli, elementa, vegetabilia, animalia, fossilia, imperfectè missa &c.

Incompletę species sunt, angelus, spiritus, manes, dæmon, anima seperata, materia, forma, partes, & si quæ sunt huiusmodi.

Substantia.

Corporea ~ *Incorporea.*

Corpus.

Compositum ~ *Simplex.*

Compositum.

Viuens. ~ *Inanime.*

Viuens.

Sensil

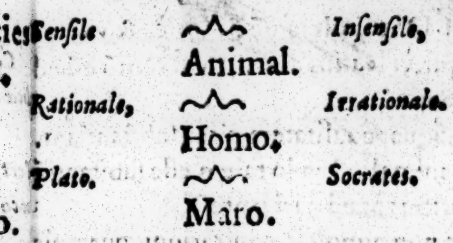

SVbstantia, vt planissimè dicatur, res est solida, cui cætera quoque accidentia obueniunt. Est enim quasi sustentaculū, ac basis reliquorū, vt saxū, vt ignis: illi crassities, huic raritas veluti suo susceptibili innititur, & inest.

Prima substantia singularis est, & infima, quæ de vna tantum re enuntiatur, vtpote Demosthenes, hic psittacus, quorū natura (quo minus de plurimis dicantur) repugnat. Secunda vero, genus seu species est primæ, hoc est, communior quędam & amplior, quam vt ad vnum aliquod significandum astringatur: vt, Demosthenes species, homo, genus animal. Ita ad hunc psittacum, species est, psittacus genus vero apis.

Nulla substantia est in subiecto, quia ipsa est potius cæterorum prędicamentorum subiectum, vt ex definitione eius patet. Nam licet Vinum in cado sit, non tamen vt in suo subiecto, sed ineſt vt in loco. Dicitur aliquid inesse nouem modis, vestiti in loco, vase toto, partibus, genere, specie, fine efficiente, forma.

Differentiæ & partes substantiæ, quoniam incompletæ sunt, non putantur proprie in prædicamento

mento locari. De primis tamē propriè & vniuersis & cè prædicantur, vt lautius dicetur, vbi ventū est, Cod prædicationem. igitu

Quale designat qualitatem circa substantiam, per vt cum dico animal, ostendo talem esse substantiam qualis de pluribus prædicari potest. uas c

Substantia non agnoscit contrarium, quamuis iuxta eius qualitates & formas, nonnunquam con- trariatur. Vt ignis, & aqua, quę ob mutuam pugnā à physicis contraria appellantur. At complete sub- stantiæ nec inuicem contrariantur, nec quicquam aliud ijs alienum.

Non intenditur, nec remittitur, sed omnis sub- stantia æquè est substantia, vt bos, brutum igni æs, corpus, ex æquo sunt substātię. Vna tamen lijs magis vel minus dici potest secundum ang stiam aut amplitudinem, vt Species magis qua genus est substantia, & indiuiduum maxima dic tur, quòd plurimis substat, sed nec magis nec m nus est, secundum prædicamenti essentiam.

Prima Substantia, cùm singularis sit, propriss per suam ipsius variationem contrariorum est su ceptibilis. Nam etsi opinio, & enunciatio fals piant contraria, verum & falsum, nulla tamen ipsis, sed ipsa re potius, permutatio existit. Sen per enim eadem permanet hæc propositio, Cæs pugnat, quicquid agat Cæsar: veram tamē, nisi pugnante non dicimus.

Secunda autem substantia, gratia primarū co trarijs subijcitur, Dicitur homo dives, quia Cr

sus

niuſus & Attalus, & alij fuere diuites: pauper quia
eſt, Codrus & alij, rerum inopia laborabant. Longè
igitur aliud eſt contraria habere, & contraria ſuſ-
tinere. Pueris dialecticam auſpicantibus, non ſo-
tum enitendum cenſeo, vt voces quaſcunque in
uas claſſes reducere, ac collocare diſcant, verùm-
amu tiam vt gradus vocum inter ſe cognatarum pers
n cctè cognoſcant, quod ab imis ad ſuprema, velut
ug per gradus quoſdam aſcendere, & contrà ad ima
e ſurſque inde deſcendere poſſint, vt ſciant quouſque
quaſit progrediendum: nempe ab omni individuo
cuiuſcunque ſit categoriæ, tanquam à primo gra-
is ſudu, per intermedia ad ſumma vſque genera licet
igni progredi, vbi oportet ſiſtere, vt, Cicero, homo, ani-
en mal viuens, corpus, ſubſtantia: hîc ſiſtendum eſt.
ng Similis eſt à generaliſſimo in quoduis ſuum indi-
qua uiduum deſcenſus, vt ſubſtantia, corpus, compoſi-
dictum, viuens, animal, brutum, terreſtre, greſſibile,
c m quadrupes, equus, Bucephalus: nihil eſt infra Bu-
cephalum, nec ſupra ſubſtantiam, quod ſub huius
ſſim categoriæ ambitu contineatur. Nam ens reijci à
t ſu prædicamentis, ſuperiùs oſtenſũ eſt, quòd res om-
ſoſc nes quæ ſunt, indiſcriminatim ſignificat, & vltrà
n ens, opinabile, dictio ampliſſima, ea omnia quæ
Sen ſunt, fictitiaque monſtra, quæ non ſunt, ſed imagi-
Cæſ nantur: ſignificans. Hic vocum gradus, rem quam-
iſi e piam definituros iuuabit plurimùm.

Recitantur à quibuſdam hæc completæ ſubſtã-
co tiæ, genera, cœli, elementa, animalia, vegetebilia
Cr foſſilia, imperfectè miſta. Mihi videtur vix ſatis in
ſas tegrè

tegrè huius prędicamenti seriem complere. P
nus enim, cadauer, & lac, & talia vocabula nō
sunt aptè prædictis generibus comprehendi
completæ Substantiæ species sunt, Angelus, s
tus, manes, dęmon, anima separata, materia,
ma, partes substantię, & si quæ sunt huiusmo
Discant pueri, quot genera sub se continent ve
tabile, & fossile, vt huius prædicamenti intelli
immensitatem.

De Substantia.

Substantia Triplex,
- Secundum rem tantum, vt ratio & singulæ differentię constitu specierum.
- Secundum modum prædica vt vniuersalia accidentia, vt Co
- Secundum rem & modum præd di, vt secundæ substantiæ.

Regula.

Substantia primum locum sibi vendicat, quia quæ con tur in cæteris prædicamentis, referuntur ad substanti tanquam ad proprium subiectum.

Substantia quid.

Substantia est subiectum per se accidentium.

Subiectum Triplex.

- In quo, In quo accidentia inhęrent.
- De quo, Subiectum in propositione.
- Circa quod Materia circa quā res versatur.

Sub

Subiectum in { Per se, / Per accidens, } duplex.

Subiectum est accidentium per se, substantia, tantum: subiectum esse accidentium per accidens, id est improprie, ceteris prædicamentis conuenit, vt superficiei.

Diuisio Substantiæ.

Corporea { alia Prima. / alia Secunda. } Incorporea

Obiectio.

Secunda substantia dicitur de prima: ergo. Mala est diuisio substantiæ.

Respons.

Secunda non dicitur ac prima, quemadmodum sunt membra diuidentia substantiæ: sed si ipsas res respiciamus, secunda prædicatur de prima.

DE PROPRIETATIBVS Substantię,

Proprietates conuenientia sunt, quæ neque solis, neque omnibus insunt.

Proprium & proprietas non confunduntur, sed proprietas latius sumitur quàm proprium.

Nulla substantia est in aliquo subiecto, scilicet vt accidens in subiecto.

Inesse in subiecto duplex: { Substãtiale in substãtiali: vt anima in corpore hominis. / Accidens in subiecto.

Inesse

Ineſſe vt accidens quid.

Ineſſe vt accidens eſt, quod neque eſt pars ſubiecti, neque ab eodem ſubiecto ſeparatur.

Regula.

Omne accidens, quatenus eſt accidens, ineſt ſubiecto.

Aliquid dicitur ineſſe 9. modis.

In loco,	vt	Cicero in ſenatu.
In vaſe,		Vinum in cado.
In toto,		Caput in corpore.
In partibus		Omnis humana vis in animo, & in corpore.
In genere,		Aurum in metallo.
In ſpecie,		Metallum in auro.
In efficiéte		Fœlicitas in virtute.
In fine,		Virtus in fœlicitate,
In materia		Forma in materia.

2. *Secunda ſubſtantia & eius differentia conſtituunt, prædicantur de primis vniuocè, id eſt nomine & definitione.*

3. *Prima hoc aliquid ſignificat. i. rem ſingularem.*

Obiectio.

Hic homo eſt Ioannes, & ille homo eſt Ioannes: ergo prima ſubſtantia de pluribus dicitur.

Reſponſ.

Prima ſubſtantia non prædicatur de pluribus proprie communè in ea ſpeciem, ſed propter nominis ſimilitudinem. Secunda verò quale quid. id eſt, omnis ſecunda ſub-

stantia sibi innatam hanc qualitatẽ habet, vt de pluribus possit prædicari.

Dubitationis solutio.

Quale hic non sumitur quemadmodum in prædicamẽto Qualitatis pro qualitate accidentaria, sed pro cõmuni notione essentiali. Non enim idem est significari quale quid & prædicari in quale quid.

Substantiæ nihil est contrarium, id est, vna substãtia non est contraria alteri secundum essentiam prædicamẽti seu aliquando secundi, qualitates, quæ physica contraria sunt, vt, Ignis & aqua.

Non suscipit magis & minus, secundum prædicamentalem essentiam.

Obiectio.

Individuum est magis substantia quàm species, species quàm genus: ergo: Vna substantia est magis quam altera

Responsio.

Vnum individuum non est magis substantia quam alterum individuum, nec vna ima species est magis quam altera: nec vnum genus, magis quam alterum genus, neque secundum essentiam prædicamenti, neq; secundũ rationem suscipiendi accidentia.

Regula.

Omnis comparatio est eorum, quæ sunt generis eiusdem.

Prima substantia profitentium contrariorum accidentium est susceptibilis.

Suſci-

Ioannis Setoni

Suscipere contraria quid?

Suscipere contraria, est subiectum esse contrariorum eidentium,

Obiectio.

Oratio dicitur vera, vel falsa: ergo, Non est proprium substantiæ, suscipere contraria.

Respons 1.

Oratio dicitur vera vel falsa non per se: sed quia est, vel non est, dicitur esse oratio vera vel falsa. Vt Hector pugnat. Hæc oratio est vera. Hectore pugnante: falsa quando non pugnat.

Respons 2.

Proprium est substantiæ suscipere contraria, sui imitatione: orationi cõuenit: non sui ipsius mutatione (eadem oratio semper manet) sed mutatione substantiæ.

Completa substantia quid?

Completa substantia, siue corporea est, quæ cerni giuè potest Incompleta, quæ nec cerni nec tangi potest, solummodo cogitatione comprehenditur. Vt Deus.

De numero cœlorum.

Cœli siue sphæræ 8. sunt secundum Aristo.

1. Lunæ.
2. Mercurij.
3. Veneris.
4. Solis.
5. Martis.
6. Iouis.
7. Saturni.
8. Firmamenti siue primi mobilis.

Cœlum quid?

Cœlum est corpus simplex, æthereum & sphæricum, per
tuò mobile actu, stellis & astris insignitum.

Elementa quatuor.

ignis,
aer.
aqua.
terra.
} Et omnia cœlestia corpora. simplicia sunt,

Corpus compositum quid?

Corpus compositum est, quod componitur ex quatuor e-
mentis. & ipsa quatuor Elementa & omnia cœlestia
orpora respectu primæ materiæ & primæ formæ, corpora
mposita sunt.

DIVISIO VITÆ.

Vita Triplex.

egetatiua
ensitiua.
ationalis.
} attribuitur { Plantis, brutis, hominibus: Brutis, & hominibus, Homini tantùm.

Fossilia sunt quæ è terris effodiuntur, vt Metalla.

De imperfectè mistis.

Meteoron est corpus compositum imperfectum, ex vapo-
vel exhalatione effectum, in aëre vel terra apparere so-
um, vt Grando, draco volans.

1. Regula.

Dicitur imperfectum, propter subitam meteori gene-
tionem.

De materia meteororum:

Materia meteororum sunt fumi, qui è terra & a-
oriuntur.

Diuisio meteororum.

Duo sunt genera meteororum. { Exhalatio. / Vapor.

Materia & forma sunt prima principia rerum n-
ralium.

Anima separata, scilicet à corpore, Partes, id est
stantia.

Regula.

Duo sunt extrema in omni prædicamento. { Genus generalissimum. / Species specialissima.

Quæcunque comprehenduntur inter genus generalis-
& speciem specialissimam, sunt genera & species: g-
respectu inferiorum, species. respectu superiorum vt c-
ad substantiam species, ad compositum corpus, genus.

Dubitationis solutio.

In omni diuisione, proximum genus intelligendu-
vt in diuisione corporis compositi in viuens, & inani-
inanime intelligendum est genus suum proximum: n-
alijs sumi potest, quam pro inanimatis compositis. V-
me corpus inanime compositum, est corpus compositum

De quantitate.

Qu

QVãtitas, eſt cuius gratia diuiſibile ſectionem participat, vt linea, lex. 1

Continua. diſcreta.

Continua eſt cuius partes in communi termino connectuntur. Eius quinque ſũt ſpecies, linea, ſuperficies, corpus, tempus, & locus.

cõmunis terminus.	Lineæ,	eſt	Punctum,
	Superficiei		Linea.
	Corporis.		Superficies.
	Temporis		Iã, nunc, &c.
	Loci.		Linea.

Punctum, eſt in ſecabile quoddam, quo ſolam longitudinem diuidimus.

Linea eſt longitudo, latitudine & profundo carens.

Superficies eſt longitudo & latitudo ſine profundo.

Corpus eſt longitudo, latitudo, & profunditas.

Tempus eſt primi motus per ſucceſſionem numerus.

Locus eſt concaua ſuperficies corporis concaui.

Quantitas diſcreta eſt, quæ diſcretas, & minimè cõtinuas habet partes, vt numer⁹ numerus eſt vnitatũ collectio, vt viginti

Ioannis Setoni

Vnitas est quiddam, non quantum, vliquis de quemuis numerum licet procreare. Binarius est numerorū minimus. Maximus autē numerus non potest assignari.

QVantitas est suapte natura in partes diuisibilis. Huius gratia diuiduntur, substantia, qualitas, et quæcunque participant sectionē. Nam omne quantum, & solum quantum, est diuisibile, si hic sumitur) diuisionem realem intelligas. Quantitatum, alia continua, alia discreta: Hoc est, magnitudo, & multitudo.

Continua est, quantitas diuisibilis in semper diuisibilia, vt Linea, superficies, & cæteræ species. Eius partes in termino aliquo Communi continuntur.

Terminus communis est principium vnius, & finis alterius, vt communis terminus, linea est punctum, superficiei linea, Corporis, superficies, temporis, iam, nunc, præsens, instans, loci Linea, quia locus est superficies: & hic pro re ipsa, hoc pro mensura loci sumitur.

Punctum est quiddam non quantum, in secabile, quo sola longitudo diuiditur, Duo sunt actu puncta in omni linea principiū, & finis. potestate verò infinita sunt, vel in minima linea. Porro vt linea diuiditur per puncta, ita superficies per lineas, corpus per superficies, Tempus per præsens, & loci per lineas diuiduntur. Linea nuda est longitudo sine

liquis carens dimensionibus. Talem autem cogitatione oportet fingere, quòd omnis linea ducta secum trahit latitudinem. Quin etiam mente concipienda est & superficies, vt hic definita est, quòd omne planum in rebus, profundum habet sibi adnexum.

Corpus, vt hic capitur (abutimur enim hac voce aliarum defectu) omnem dimensionem designat. Atque ob hanc dimensionis trinitatem, habetur corpus perfectissima quantitas.

Tempus est numerus primi motus, hoc est primum mobile, dum solē & alias planetas rapit motu suo, & continua reuolutione tempus numerat, & æquis spatijs mēsurat. Aduerte temporis partes licèt sint continuæ inuicem, non esse permanentes nec vt partes lineæ in cōtinuo positionem habent: qua de re plura te docebit Aristoteles. Quantitas discreta est, cuius partes nullo communi termino adnectuntur, sed seperatæ inuicem existunt, vt numerus, vel oratio ad nullum limitem communem copulantur numeri, aut orationis partes. Vt quantitas cōtinua perpetuò minui, ita discreta semper augeri potest: hic maximum, illic minimū ignoramus. Quod de nume o dictum est, de numero numerante quo res numeramus, intelige, vt quinque decem, centum &c. quod numeratur, est aut substantia, aut qualitas, aut aliquid aliud. Tempus nō numerat motum suprenię spheræ, sed ab eo numeratur, vt prædictum est, & ideo non numerans numerus, & discretum, sed numeratus numerus, &

continuum habetur.

Oratio pro tenore vocis, hoc est, pro syllabarum mensura, quantitas potest dici, quãquàm nec oratio, nec locus, propriè quantitas censentur: quidquidem, locus (si eius rationem complexeris) vt ad locatum refertur, in relatione locatur. Oratio autem rectiùs in tertia specie qualitatis, quia fit vox, reponitur.

De quantitate.

Car. *Quantitas primum locum obtinet post substantiam, quia vi quantitatis certa in substantia inhærent.*

Quantitas quid?

Quantitas est diuisibilis in semper diuisibilia.

Ratio.

Quantitas continua semper diminui potest: quantitas discreta semper augeri potest.

Diuisio duplex: { Logicalis. / Realis.

Logicalis diuisio, est generis in species per differentias accommoda deductio.

Realis diuisio (quæ partitio vocatur) est totius in partes similis in suas partes. De hac diuisione loquitur Setonius.

Quantitatis diuisio.

Quantitatis duæ sunt species.

Continua, Discreta. } dicitur. { Magnitudo. / Multitudo.

Terminus communis quid?

Terminus communis est finis vnius partis, & initium alterius.

Linea duplex. { Communis. / Mathematica.

Mathematica linea (de qua Setonus loquitur) mente tantùm & cogitatione comprehenditur. Eadem est ratio in cæteris

Dubitationis solutio.

Omnia linea diuiditur per puncta, nulla tamen linea fit ex puncto, iuxta Aristotel. in 6. Physicorum.

Rationes duæ.

1 *Nullum cotinuum compositum est ex impartibilibus. Punctum insecabile quiddam est.*

2 *Ex non quantis, nulla assurgit quantitas punctum quã titas non est.*

De corpore.

Corpus duplex. { Substantiale: } Substantia / { Mathematicum } Quantitas.

Dimensiones tres sunt. { Longitudo. / Latitudo. / Profunditas.

Regula.

Hæ dimensiones respectu substantiæ, accidentia sunt, respectu quantitatis, differentiæ sunt.

Ioannis Setoni

Tempus quid?

Tempus est numerus primi motus, id est, mensura pri-
mi motus cœlestis: per successionem, id est, secundum p
us & posterius.

Numerus duplex. { Numerans. / Numeratus.

Numerus numerans, est numerus quo res numerat
vt duo, tria.

Numerus numeratus, est numerus rebus applicatus,
duo homines.

Tempus est numerus numeratus, respectu motus pri
mobilis: respectu sui subiecti mobilis, est numerus nu
rans.

Omnis numerus numerans, est in prædicamento qua
satis: numerus numeratus in omnibus prædicamentis e

Tempus aliquando dicitur esse quantitas per se,
aliquando quantitas per accidens: Per se, quemadmod
quantitas sumitur secundũ rationem mensuræ: Est quum
titas per accidens, quemadmodum quantitas sumitur
cundum esse.

Locus quid?

Locus est concaua superficies corporis continentis
mobilis prima.

Obiectio.

Locus & superficies sunt species quantitatis contin
ergo locus, superficies non est.

Respons.

Locus & superficies reipsa omnino eadem sunt, sed

lone differunt, nam dicitur locus respectu corporis cõtenti, superficies verò respectu corporis continentis.

Diuisio loci.

Locus quadruplex. { Proprius. Commnnis. Naturalis. Violentus.

Locus proprius, neque maior, neque minor corpore locato: locus communis est maior.

Aliquid dicitur esse in loco trifariam.

er se : er accidens: } vt { Omnia corpora inferiora Animus. Primum mobile. gr partem.

Primum mobile dicitur esse in loco, non secundum eam quam sed secundum partem, partem dico quia centrum eius est in loco.

Regula.

Omne corpus est in loco, non secundum totum, vel secundum partem.

De quantitate discreta.

Quantitas discreta, & numerus numerans, idem sunt omnino.

De oratione.

Oratio est in quantitate, iuxta mensuram syllabarum, est in

est in qualitate: vt infert passionem auditui, est in s
stantia, quatenus scripta est.

Maximus numerus non potest assignari, quia maxi
ignoratur in quantitate discreta, quemadmodum min
in quantitate continua.

Punctum & vnitas non sunt in prædicamento per se,
gratia lineæ & numeri, quorum sunt principia.

Proprietates. III.

Setō. 1 QVantitas non habet contrarium.
2 Non suscipit magis ac minus.
3 Quantitas est, qua res æqualis, vel in
qualis censetur alteri.

Sub hoc prædicamento continen
omnia magnitudinis, numerorū, & nu
surarum nomina.

Quantitas.

Discreta.

Continua. Continua.

Diffluens.

Permanens Permanens.

Linea.

Superficies. Superficies.

Conuexa.

Concaua. Concaua.

Hæc & illa concaua superficies.

Prima & secunda proprietas facilè ex substãtiæ proprietatibus cognoscuntur. Tertia huic prædicamento est peculiaris, nam ex quantitate dicitur res esse alteri æqualis, vel secùs: nempe tum res æquales dicimus, cùm illarum quantitates sunt æquales, Continet sub se quantitas nomina, id est, species magnitudinis, mẽsurarum, & numerorum. Nomina magnitudinis, longitudo, latitudo, profũditas, altitudo, planum, granum, digitus, spithama, lychas, cubitum, vlna, pes, sesquipes, gradus, passus pertica, stadium, milliare, leuca, parasanga &c.

Mensuratum, pinta, sextarius, congius, cotyla, cyaulus, modius amphora, vncia, libra, semis, triẽs, extans, chœnix, dolichus, pondo, talẽtum, bilibris, & alia huius generis sexcenta, quæ studiosi pueri edulò conscribent.

Numerorum, decem, viginti, quadraginta, centum, sexcenta, mille, myrias, & reliqua infinita.

De Proprietatibus quantitatis.

QVantitati nihil est contrarium.

Dubitationis solutio.

Sursum, deorsum, & cætera non sunt contraria, quia non repugnant secundum pugnantiam formæ, sed secũdũ distantiam loci.

Omnia contraria insunt eidem subiecto, & eidem parti subiecti diuersis temporibus, nisi alterũ sit à natura, quod minime congruit positionibus loci.

Car.

Ioannis Setoni

Regula.

1 *Omnia contraria opponuntur secundum pugnãt formæ.*

2 *Diuersa nunquam possunt competere eidem subie*

3 *Magnum & paruum non sunt contraria, quia n est magnum aut paruum per se, sed tantum comparati*

Quantitas non dicitur secundum magis & minus est, omnia quæ sunt in prædicamento Quantitatis, a sunt quantitates, quoad genus.

A quantitate res solum dicuntur æquales & inæq les, quia æqualitas & inæqualitas cernuntur in magni dine, vel in multitudine. Magnitudo, quantitas cõti est, multitudo, quantitas discreta est. Tamen æquale inæquale nõ tam quãtitates sunt, quàm qualitates, & siones qualitatis.

AEqualitas est rerum differentium eadem quanti

Inæqualitas est rerum differentium diuersa quantitas.

DE RELATIONE.

Setõ. AD aliquid dicitur, cuius essentia ex lio dependet, vt, Pater. Relatiua ac ea dicuntur, quæ aptè inuicem referun in obliquis, vt, Pater est filij pater.

Relatiua potentia sunt, q orum e stente vno, non necessariò sequitur alte vt, Sensibile, & sensus.

Proprietates IIII.

1 Ad aliquid habet contraria.
2 Suscipit intentionem & remissionem
3 Relatiua propria necessario sese mutuo cõsequũtur: vt Præceptor, & discipulus.
4. Propria Relatiua sunt simul natura, hoc est, sese ponunt & auferunt: vt loquitur ille.

Ad aliquid

Magistratus. ~~ Cognatio, ætatum nomina, &c.

Magistratus.

Prætor, ~~ Rex, Consul &c.

Prætor,

Vrbanus. ~~ Peregrinus.

Vrbanus.

Hic prætor vrbanus & ille.

AD aliquid dicitur, cuius essentia non ex se, sed ex alio pendet: vt pater, & dominus, ex suis correlatiuis filio & Seruo. Relatiua actu, ea sunt quæ aptè inuicem, & mutuo sese in obliquis sequuntur, vt duplum est dimidij duplum, & cõtra dimidium est dupli dimidium.

Relatiua potentia non necessariò sese consequuntur, tam quamuis sequitur, si sensus sit, sensile esse, tamen è contrario non sequitur, quia potest esse sensibile absque sensu, si sensibilè passiuè sumatur.

Suscipit

Saſcipit contraria, vt virtus contraria eſt vitio, non quòd virtus referatur ad vitium. Virtus enim ſtudioſi eſt virtus, & nõ viti) virtus, ſunt tamen inuicem contraria.

Intenditur & remittitur, vt ſimile, & æqua magis & minus dicuntur.

Neceſſaria eſt conſecutio in proprijs relatiuis vt præceptor eſt diſcipuli præceptor, & diſcipulus præceptoris diſcipulus.

Relatiua actu ſunt ſimul natura, nam ponunt vt, ſi dominus eſt, ſeruus eſt, & auferunt, vt ſi non ſit dominus, non eſt ſeruus, ſi nõ eſt ſeruus, nec minus eſt Relatiua propria & relatiua actu, & ſecundum eſſe, ſunt idem, ſic & idem ſunt relata potentia, impropria, & ſecundum dici, vt loquitur. Hæc omnia prædicamenta penè complectitur, nec ſunt ita multum neceſſaria. Ad hanc eſſem referendæ ſunt, iuxta quoſdam, omnes voces quæ non poſſunt in alijs collocari, verum quamuis hoc prædicamentum adeo ſit capax, vt videatur multis omnia penè reliqua ambitu ſuo complecti, difficile tamen eſt vocabulorum inopia, eius in media genera inuenire, etiam ſi ſexcentæ eius ſpecies vltro ſeſe quærenti offerunt,

Si certò vnum relatiuorum cognoſcas, & alterum ſcias oportet: vt ſi ſcias Bacchum eſſe Iouis filium, ſcis Iouem eſſe Baccho patrẽ. Ad hæc ſi relatiuum definias, eius correlatiui facienda eſt mentio. Denique. Ad aliquid, quoniam ſola eſt relatio res, non vt cætera accidentia, ſenſui obijcitur, ſed intel-

intellectus obtutu apprehẽditur. Huius ergo Categoriæ sunt quæcunque, non rem, sed rei designant collationem: vt omnia cognationis, affinitatis, magistratis, & ętatis nomina.

De Relatione.

AD aliquid dicitur, cuius essentiæ consequentia nõ ex se dependit, sed ex alio, id est suo correlatiuo. Car.

Relatiuorum duæ sunt species. { Relatiua actu. Relatiua potentia,

Relatiua actu sunt propria relatiua, quæ aptè inuicem referuntur in casibus obliquis, vel quomodo libet alterum aliud.

Relatiuorum actu quædam { In casu Absque casu. { referuntur.

Quæ referuntur in casibus referuntur in { Genitiuo, vt, regnum est regis regnum. Datiuo, vt simile est simili simile. Ablatiuo, vt maius est minore maius,

Absque casu referuntur, vt mons magnus ad montem paruum. Dicitur esse absque casu, quia vis istius relationis non dependet ex casu, sed ex propositione.

Relatiua potentia quæ.

Relatiua potentia sunt, quæ mutatis casibus referũtur vt vnum alterum minimè sequatur, vt, Scientia est scibilis scientia, & scibile est scientia scibile.

Regu-

Ioannis Setoni

Regula.

1 *Omnis relatio est vocum relatio, non rerum: nam*
latio potius designat rei collationem, quam rem ipsam
2 *Omnia relatiua conuertuntur, vel secundum act*
vel secundum potentiam.
3 *Omnia relatiua sunt accidentia.*

De Proprietatibus relatiuorum.

1 *Ad aliquid habet contrarium, non per se, sed ra*
qualitatum, & eodem modo dicitur secundum magis
minus, vt, Virtus vitio contraria est:
2. *Ad aliquid dicitur magis vel minus simile.*
3 *Relatiua propria, id est, relatiua actu conuertu*
secundum conuersionem relatiuorum.
4 *Relatiua actu sunt, quæ sese ponunt & auferunt*
est; posito relatiuo, ponitur & correlatiuum & sublat
latiuo, tollitur correlatiuum: vt, posito seruo, ponit
dominus: & sublato domino, tollitur nomen seruit: na
stantia ipsa potest remanere, non tamen seruus est d
dus, sed homo, vt loquitur ille Aristoteles.

DE QVALITATE.

Setõ. QValitas est forma accidẽtalis, qua
qualis appellatur, vt fortitudo.
Hæc in quatuor partes consumitur: ha
tum, potentiam, passibile, & formam.
Addunt authores habitui affection

potentię impotentiam: paſsibili paſsionē,
& formæ figuram.

Habitus eſt qualitas ſenſim acquiſita,
ſimq; à ſubiecto mobilis, vt Dialectica.

Affectio, eſt breuis inclinatio ad aliquid,
unde habitus initium ſumit & gignitur,
ut Deſiderium diſcendi Græca.

Potentia eſt donum naturæ innatum,
qua quid firmius & magis poſsimus, vt
uiſus.

Impotentia eſt illius naturalis vis ab-
ntia, vel potius naturalis quædā imbe-
llitas, qua quid minus audemus, vt ti-
iditas.

Paſsibile eſt qualitas permanens, quæ
ſui paſsionem incutit, vt dulcedo, al-
do.

aſsio, eſt momentanea qualitas ex af-
ctione excitata.

Forma eſt ex numeri proportione pro-
niens qualitas.

gura ſimiliter ex continui terminatio-
aſſurgit.

Valitas eſt ſecundum quā aliquid dicitur eſſe
quale, vt à fortitudine dicititur homo fortis,

à sapientia sapiens: addunt authores habitui affectionem, potentiæ impotẽtiam, passibili passionem & formę figuram, habitus & affectio primam speciem, potentia & impotentia secundam complent, atque ita de reliquis. Habitus est qnalitas non natura, sed studio sensim parta, & sensim susceptibili seperabilis, vt doctrina: sub hac, species virtutes, vitia, sciẽtiæ, artesqúe omnes cõtinentur.

De Qualitate.

Diuisio qualitatis.

Qualitas duplex.

Essentialis, Accidentalis. } vt { Rationale. Virtus.

Regula.

Forma essentialis, secundum rem, substantia est: secundum modum prædicandi, qualitas est.

Qualitas est secundum quam res qualis appellatur aliquo alio modo.

Regula.

Hæc postrema particula ponitur in definitione qualitatis, gratia potentiæ.

Quale dupliciter dicitur.

Largè, Strictè } vt { Concretum vniuscuiusque facti. Concretum tantùm accidentis quod reperitur in hoc prædicamento.

Re

Regula.

Quale ſtrictè ſumendum eſt, non largè.

Quale, duplex. { Quod eſt in qualitate ſolum: / Quod eſt in cæteris prædicamentis.

Id dicitur Quale, in prædicamento qualitatis, à quo res ſimpliciter denominatur qualis vi qualitatis, vt à iuſtitia dicimur iuſti.

Quale, in cæteris prædicamentis, à quo res non ſimpliciter denominatur qualis vi qualitatis, ſed ſecundum aliquem alium modum, vt dicimur fœlices à fœlicitate, ſecundum quid agentes.

Diuiſio qualitatis.

Qualitatis quatuor ſunt ſpecies non imæ, ſed ſubalternæ. { 1 Habitus & affectio. / 2 Potentia, & impotentia. / 3 Paſſibile & paſſio. / 4 Forma & figura.

Habitus quid?

Habitus eſt qualitas non à natura data, difficulter à ſubiecto mobilis:

Diuiſio habitus.

Habitus duplex: { Animi. / Corporis.

Habitus animi eſt qualitas inhærens in animo hominis tantùm: quæ vel intelligendi, vel deliberandi facultate perficitur. Intelligendi, virtutes intellectiuæ: deliberandi virtutes mortales.

Habitus corporis eſt, qui corporis actionibus compatitur.

Ioannis Setoni

Affectio quid?

Affectio est qualitas, quæ facilè à subiecto dimouet

Diuisio affectionis.

Affectio duplex { Propria. / Communis.

Propria affectio est qualitas non natura data, facil subiecto mobilis.

Affectio communis, est qualitas non natura insita, industria acquisita, ad bene maléue agendum, siue fa siue difficulter à subiecto mobilis, vt Faber.

Regula.

Omnis habitus est affectio communis, sed non c affectio in genere habitus est, qui enim habitum ha dispositi sunt: sed omnes, qui dispositi sunt, habitu habent.

Regula.

Propria affectio non differt ab habitu, neque g neq; specie, sed numero: habitus enim est qualitas f dispositio propria, qualitas infirma.

Potentia quid?

Naturalis potentia est facultas à natura data, v mo, vel corpori, vt mens, Robur.

Naturalis impotentia est reluctatio naturâ, vt tas asino, obliuio homini.

Regula.

*Nihil dicitur tale à potentia, vel impotentia iam tale est, sed quod tale esse potest: vt lignũ frag tur, non quod fractum est, sed quia facile frãgi p

Passibilis qualitas quid?

Passibilis qualitas est, quæ permanet in subiecto, sensum mouens, cui passionem infert: Vt albedo, qualitas permanens in cygno, & infert passionem visui.

Diuisio passibilis qualitatis.

Passibilis qualitas.

Corporis, Animi } Vt { Insania ex tristitia, Pallor ex morbo.

Passio quid?

Passio est momentanea qualitas, quæ oritur ex aliquo effectu, vel in animo, vel in corpore.

Regula.

Passibiles qualitates sunt obiecta sensuum, non subiecta.

Dicuntur passibiles qualitates, non quòd subiecta, vel qualitates ipsæ aliquid patiantur, sed quòd inferant passionem sensibus.

De forma, & figura.

Forma est ex numeri proportione proueniens qualitas, est, oritur ex discreta quantitate.

Figura similiter &c. id est, figura oritur ex ratione quantitatis continuæ.

Qualitatum diuisio,
Qualitatum aliæ sunt.

Sensibiles, } vt { Passibile, & forma.
Insensibiles. } { Habitus & potentia.

Discrimen inter habitum & potentiam

Omnis potentia a natura est. Habitus a natura non e sed industria acquisitus.

Discrimen inter patibilē q ualitatem & habitum.

Patibilis qualitas, est qualitas sensibilis, sensum m uens: habitus est qualitas insēsibilis in subiecto perma

Discrimen inter passibile & passionem.

Passibile est qualitas diuturna, & stabilis: passio temporaria, & facilē mobilis.

Discrimen inter formā & figuram.

Forma considerat quantitatem discretam: figura q titatem continuam: Vt statua forma est, si considere aptam & conuenientem proportionem lineamentorum gura est, si consideremus lineamentorum diductionem tum (quia hunc vel illum repræsentamus.

Regula.

Affectio, impotentia, & passio non sunt propriè qua tes, sed gratia habitus, potentiæ & passibilis.

Setō. 1 QValitati aliquid est contrari um,
2 Qualia intendūtur & remittunt
3 Qualitatis est, quòd res similes & di miles dicuntur.

Similia sunt quęcunque simili im

untur qualitate.

Diſsimilia verò, quę diuerſa.

Denominatiua ſunt ſubſtantiuũ & adiectiuum, partim nomine, partim re, congruentia.

Subſtantiuum appellant logici abſtractum, adiectiuum concretum.

Quędã ſunt voce tãtùm, quædã re tãtum, quędam re & voce ſimul denominatiua.

Qualitas.

Animæ ~ Corporis.

Animæ.

Acquiſita: ~ Naturalis.

Acquiſita.

Permanens: ~ Tranſiens.

Permanens.

Moralis: ~ Intellectualis.

Moralis.

Virtus: ~ Vitium.

Virtus.

Principalis: ~ Minus principalis

Principalis

Iuſtitia: ~ Fortitudo, &c.

Iuſtitia.

Ciceronis Iuſtitia,

QValitates inuicem contrariantur, vt bonũ
malum, calidum & frigidum, album & nigr
vel frigiditas & caliditas, albedo & nigredo. &c
Secunda proprietas potius de qualibus intelli
tur, quàm de ipsis qualitatibus: vt, doctus, iust
albus, alter altero magis & minus dicitur. Albe
iustitia, & cætera abstracta propriè, nec intend
tur, nec remittuntur, quod conretis, hoc
qualibus, creberrimum est. Istæ voces, simil
dissimile, qualitates non sunt, sed in prædica
to relationis. Res tamen secundum earum
litates similes vel dissimiles appellantur, non
ter, ac secũdum quantitatẽ dicitur quoduis æq
le, aut inæquale. Insuper infinita denominati
hac classe sumuntur: itaque hîc visum est,
sint explicare. Denominatiua, partim nomi
militer enim incipiunt, partim re, hoc est, sig
catione congruunt: vt sapientia, sapiens: prod
litas, prodigus, intelligenda est igitur definit
ijs, quæ nomine pariter & significatione sunt
nominatiua: atque ad huius definitionis anal
facilè aptari potest eorum definitio, quæ t
nomine tantùm sunt denominatiua. Virtus &
diosus re solùm, pater & paternitas tantùm
sunt denominatiua. Marmoreum autem, lig
& lapideum, opinor propriè non esse denomi
ua, quoniam substantiam, veriùs quàm acci
significant, quando idẽ prorsus est marmor
lumna & marmor, lignea mensa & lignum

e ergo ſubſtantiuum & adiectiuum in accíden-
us, potius quàm in ſubſtãtia, vt iuſtitia & iuſtus
autem homo & humanus. Lógior eſſem ſi co-
er recenſere ea quæ ſub huius prædicamenti
bitu cõtinentur, tam innumera acdiuerſa ſunt,
ſunt qui volunt Murmeliũ conſulere, cui mul-
debemus ob ſuam in prędicamentis operam:
anquam, & alibi, & in hoc prædicamento non
el (me iudice) ſit lapſus. Nec hominem taxo,
potius agendas eſſe gratias cenſeo, quòd in re
ua, quod potuit præſtitit.

De Proprietatibus.

Qualitatis.

Valitati aliquid eſt contrarium, id eſt, omnis con- Car.
trarietas quæ eſt in qualitate, eſt inter habitum &
itum, & paſſibile, & paſſibile, vt, iuſtitia iniuſtitiæ,
gidas caliditati

Secunda ſpecies & quarta non habeat contraria, neq;
men tertia ſemper habet aliquid ſibi cõtrarium. Vt me-
colores & mediȳ ſapores contrariȳ non ſunt, ſed diuerſi
a vnum vni non repugnat.

Qualia ſuſcipiũt magis & minus, non qualitates ipſa

Qualia quę ſunt.

alia ſunt quæ denominatiuè dicuntur ſecundũ qua-
tes, vel quomodo libet aliter ab ȳs. Hæc poſtrema
ticula additur propter potentiam. Vt curſor non dici-
qualis ab aliqua qualitate, ſed ſecundum naturalem
tentiam.

Re-

Ioannis Setoni

Regula.

Qualitates respectu subiecti dicuntur secundum magis & minus: respectu generis non dicuntur secundum magis & minùs.

3 *Qualitatis est, quod res similes & dissimiles dicantur, id est, proprium est qualitati, vt res cuiuscũque generis fuerint ab eisdem similes, vel dissimiles dicantur. Hector, & Achilles similes sunt, quia simili qualitate præditi sunt. Dissimiles vt, Memnon & Paris Mars fortis, Paris timidus.*

Similitudo est rerum differentium eadem qualitas.
Dissimilitudo est rerũ differentium diuersa qualitas.

Diuisio denominatiuorum.

Denominatiua quędam.

Re tantùm, Voce tantùm, Re & voce. } Vt { Somnus, dormiens, Vinum, vinolentus. Temperantia temperans.

Regula.

Coniugata sunt ipsa abstracta.

Casus, sunt concreta, & aduerbia quæ deriuantur abstractis.

Argumentum sequitur affirmatiuè & negatiuè coniugatis, quæ sunt re tantùm, & re & voce. Quæ sunt voce tantùm minimè sequitur. vt Vinum ergo est vinolentus, non sequitur.

Dialecticę Lib. I.

De Actione.

Actio est vis ab agente in passum proueniens, vt secare
uiditur multifariam, vt in tabula se-
enti leges.
Omnis actio est in motu.
Omnis actio infert passionem.

Proprietates.

ontrarietas reperitur in actione.
ctio recipit plus & minus.

Actio.

erdurans. ~ Subitanea.

Perdurans.

nimati ~ Inanimati.

Animati.

ensilis. ~ Insensilis.

Sensilis.

oluntaria, ~ Non voluntaria.

Voluntaria.

mbulare, ~ Studere.

Ambulare.

Ambulatio Ciceronis.

Nihil

NIhil est in hac categoria, quod interpre
geat. Nemo qui regulas gustauit gramm
ces, ignorat quid sint actio & passio. Verùm
largius aliquanto sumitur actio, quàm apud
maticos Nam proficisci, insidiari, loqui, licèt
voce, significatione tamen sunt actiua.

Contrarietas est in actione, vt calefacere
gefacere Intenditur ac remittitur actio, vt fic
frigefacere plùs aut minùs dicimus. Nec om
nec sola actio habet contraria: vnde habere
trarium, nec primo, secũdo, tertio, aut quarto
do conuenit actioni. Non est itaque propriu
ctioni, sed potiùs quædam conuenientia. Aci
de secunda proprietate huius capitis & alio
predicamentorum pene omnibus proprieta
est dicendum.

De Actione.

Car. *Actio est forma accidentalis secundum quam re
qua dicitur agere in id quod subijcitur.*

De Proprietatibus, Actionis.

1. *Contrarietas est in actione, non per se, sed per acci
videlicet ratione contrariarum qualitatum, quæ per
onem agentis suscipiuntur in patiente.*

2. *Actio suscipit magis & minus, non vi actionis, s
tione qualitatum in subiecto patiente: vt Ignis igni
gis calefacit vel minùs.*

Re

Regula.

Omnis actio est ab aliquo: Omnis passio est in aliquo.
Actio & passio vnum motum constituunt.
Omnia fere verba, quæ habent actiuam significationẽ sunt in prædicamento actionis, vt proficiscor.
Quædam verba passiua referuntur ad prædicamentum actionis, vt intelligor. &c.
Perplura sunt verba, quæ neque sub prædicamento actionis, nec passionis continentur, vt Caleo, frigeo: tamẽ passibili qualitate continentur. Item, taceo, sto, sedeo species situs sunt, licet non tam proprie, quam statio, sessio

De Passione.

Passio est actionis in aliquo affectus, & illatio, vt secari, percuti. Setõ.

Diuidi potest in animę & corporis passiones, ac deinde in varias species vt, infra erit manifestum.

Proprietates.

Passio participat contraria, vt Calefieri, frigefieri.

Prętrerea recipit passio plus & minus, vt, Aliud alio magis secatur & minus.

Passio

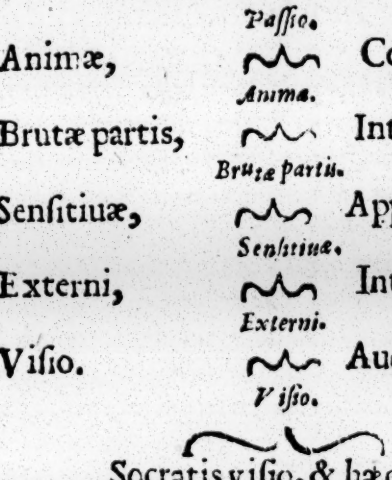

DOcet Aristoteles in phisicis, nihil esse re inter actionē & passionē, quę tamē ration deò idem non sunt, vt inuicem opponantur. mo nescit actionem & passionem esse relativa luti situm & habitum, quæ sequuntur, quæ, sset magna relatiuorum confusio discentibus, immerito à Philosopho separatim traduntur omnis actio ab aliquo, sic omnis passio est in quo. Adhæc, quemadmoduni in actione p uæ vocis aliquot verba recitantur: ita hic con Passione, quædam actiuę vocis ponuntur, vt mere, mœrere, intelligere, videre, audire, ta re, & huiusmodi. Nam superius monuimus sensum patiendo suam exercere operationem

ndo. Nec emittunt quippiam oculi, vel aures
er sentiendum, sed aliquid recipiunt potius ni-
rum sensibilium species, & similitudines ad ipsa
gana pertingẽtes. Nõ sumitur hic pallio, vt il-
quę est in tertia specie qualitatis: hic enim est,
definitur vis ab agẽte illata, illic verò vt ex pas-
ne excitata qualitas.

DE PASSIONE.

De Proprietatibus passionis.

Assio participat contraria Dicitur plus & minus, nõ peo se, sed gratia contrariarum qualitatum. Car.

Regula.

Omnia ferè verba, quæ passiuæ significationis sunt: ad prædicamentum pertinent.

*Verba ad sensus pertinentia, sunt in prædicamento pas-
ue, vt intelligo, video, audio. Nam quod intelligit, non
t: sed patitur: recipiens species sensibilium.*

*Actio & passio sunt relatiua actu, quia eadem est om-
o ratio actionis, & passionis. Dicitur actio, vt prouenit
gente: dicitur passio, vt recipitur in passum.*

Quando.

QVando, est rerum affectio ex tempore relicta; vt hodie, cras, olim.

Multum cum tempore conspirat, sed
nino idem non est.

Pro-

Proprietates.

1 Quando non habet contrarium.
2 Non dicitur plus aut minus. Eius p
tes ſemper fluunt, vt temporis.

Quando:

Circumſtans, Præſen

Circumſtans.

Præteritum Futuru

Præteritum.

Olim. Nuper.

Olim.

Sæculum Luſtru

Sæculum.

Hoc & illud ſæculum.

TEmpus, vt priùs docuimus, eſt numerus p
motus, nullo ad alias res reſpectu: at qua
rerum actiones & euẽta reſpicit. Quando ig
non eſt tempus ſimpliciter, nam tum eſſet. Q
tas, ſed eſt applicatio temporis ad perſonam, r
vel factum, ideo dicitur affectio relicta ex tem
re, vt heri, olim, nuper. Quando eſt & ipſum
dicamentum, & interrogatio eiuſdem, velu
vbi proximum prædicamentum. Eſt ergo in
claſſe quicquid aptè ad interrogationẽ quãd
ſpon

ſpondetur. Non intenditur hoc prædicamentum. Videtur tamen incrementum ſumere, quando dicimus ſerò, ſeriùs, id eſt, magis ſerò. Eius partes nunquam non fiunt, vt partes temporis.

Circumſtans continet præteritum & futurum non quidem ſimpliciter, ſic enim ſunt partes temporis, ſed vt euenta rerum reſpiciunt.

DE QVANDO.

QVando, *eſt applicatio temporis ad rem, perſonã, vel facta.* Car.

Regula.

Quando, eſt ipſum prædicamentum, & interrogatio eiuſdem.

De Proprietatibus.

Quando non habet contrarium proprie. Seculum eſt ſpatium centum annorum.

Luſtrum ſpatium eſt quinque annorum.

Regula.

Circumſtans non continet præteritum & futurum ſimpliciter, ſed vt reſpiciunt euenta rerum.

DE VBI.

VBi eſt, quæ a loci circumſcriptione procedit, corporis locatio: vt, Londi- Setõ.
vel in foro eſſe.

Respicit personam, rem, & facta.

Proprietates II.

Non est capax contrariorum propriè:
Nec admittit intentionem & remissionem

Vbi.

In aëre, ~ Extra aërem.
In aëre.

In vrbe. ~ Extra vrbem.
In vrbe.

Sub tecto. ~ Subdio.
Sub tecto.

Publico. ~ Priuato.
Publico.

Sacro ~ Prophano.
Sacro.

In templo. ~ In Curia.
In templo.

In templo Petri, & Pauli.

VBi est ipsa corporis in loco circumscriptio. enim applicatio loci ad rem aliquam: vt, mæ, in Templo, in gymnasio, non est tamen n rerum relatio, vt Quando & reliqua quæ seq tur prædicamenta, sed vnum est è quatuor re generibus. Quando & Vbi multũ ponderis hab in omni controuersia, & rhetoribus cum pri

in

in vsu, Logicis negotio parum admodum sub seruiunt. Non suscipit contraria, nec plus aut minus, nisi vtrunque impropriè secundum distantiam locorum intelligas: vt, Sursum deorsum: oriens, & occidens, Est Vbi prædicamentum pariter, & interrogatio: vnde quicquid ad quæstionem Vbi, propriè respondetur sub hac classe locatur, vt Vbi crescit Iuncus? in Loco palustri: Vbi capitur scarus? in mari.

VBi est circumscriptio corporis locati, quod procedit à loci circumscriptione: vel, Vbi est applicatio loci ad rem personam, & facta.

Regula.

Vbi non est nuda rerum relatio, sed est vnum ex quatuor prædicamentis, quæ sunt re pariter & ratione distincta.

De Proprietatibus.

1 *Vbi non est capax contrariorum propriè, sed impropriè, nam sursum & deorsum, contraria sunt, secundum physicam considerationem: nam motus sursum, & motus deorsum secundum naturalem philosophiam sibi inuicem censentur contrarij.*

2 *Vbi non dicitur secundum plus & minus: nam in templo esse, non dicetur magis Vbi, quàm in domo esse: tametsi frequentius sit, vel diutius.*

DE SITV.

SItus est partium rei positio, vt Sessio statio.

Ioannis Setoni

Proprietates. II.

Nihil est situi contrarium.

Non suscipit incrementum, nec decrementum.

Situs.

Naturalis ~ Violentus.

Naturalis.

Mutabilis, ~ Immutabilis.

Mutabilis.

Continuò, ~ Aliquando.

Continuò.

Cœli ~ Ignis

Cœli.

Solis vel Lunæ Sphęræ

VIdetur Situs multis esse qualitas: vt acutum obtusum, Sed id verum non est, nempe obsitas gladij non vlla qualitas est in gladio, sed tiùs partium gladij positio. Scindit enim scacùm eius extremum in tenuem aciem acuitur, lio qui, si densa sit acies ferri non equè scindit obtusitate, hoc est præspissitudine situs partiu Sedere & stare non propriè positiones, sed a (vt à Philosopho in Relatione dictum est) deminatiua sumuntur. Nihil est situi contrari licet stare & sedere videantur esse contraria. P terea dicimus aliud alio magis & minus supi

pron

ronum & declinum, quæ tamen omnia ex æquo
rbitror Situs iudicandi. Huius categoriæ sunt sessio, statio, accubitus, raritas, spissitudo, asperitas, lenitas, accliuitas, inflectio, inclinatio, obtusitas, acuitas, & si quæ sunt aliæ partium rei positiones.

Contendunt quidam, quòd de supino & prono & alijs concretis diximus, de abstractis potiùs esse intelligendum: quanquam supinum & supinitas, ecliuum & decliuitas ad idem prædicamentum ertinere computantur, veluti cætera quæcunque enominatiua. Huius interrogatio est, quo modo tuatur? respondetur, iacet, sed & recumbit, pēdet, rigitur, & cæteræ positionum varietates.

De situ, siue positione.

Itum esse est quod positionem habet quoquo modo ad partes corporis, sic se habentis. Car.

Regula,

Quæ denominatiuè dicuntur à positione, prædicamenm Situs præcipuè non constituunt, vt sessio est situs, non dere neque stare est situs.

Quæ denominatiuè dicuntur a positione, non tam prohè situs sunt, quam positiones ipsæ.

Situs tres sunt species { Sedere, Stare, Iacere,

Sedere partim erecto corpore, partim incuruo esse.

Stare, est erecto omnino corpore esse.
Iacere, est in toto esse corpore prostrato.

Eorum quæ situm habent.
quædam secundum.

Naturam } vt { Elementa.
Artem. } vt { Columnæ

DE HABITV.

Setõ. HAbitus est alicuius circa aliquid appl
catio: vt, Annulatum, Ocreatum, v
petasatum esse.

Proprietates. II.

1 Nihil habitui contrariatur.
2 Non dicitur habitus plus & minus.

Habitus.

Domesticus, ~ Peregrinus.

Domesticus.

Decorus, ~ Indecorus.

Decorus.

Virilis. ~ Muliebris.

Virilis.

Ocreatum esse, ~ Armatum es

Ocreatum esse.

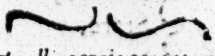

His & illis ocreis ocreatum esse.

Hab

HAbitus est. vestium, aut armorum, in corpore vestiendo, ornando, vel defendendo, vel alicuius alterius circa corpus applicatio, Nec tam ad vestium materiam aut formam in habitu quam ad vestiendi rationem & vsum circa corpus, est respiciendum. Tunica enim; si ipsum pannum contempleris, substantia est. At tunicatū esse, hoc est modus ipse vestiendi corpus tunicis, habitus est. Fingendaque sunt nomine quoties desunt, vt calceatura, armatura & similia. Nihil est similitudinis inter hoc prædicamentum & primum speciem qualitatis, licet nomine omnino conueniant. Quando, Vbi, Situs, Habitus, eaſdem prorsus habent proprietates vel vt rectius dicam, eaſdem conuenientias. De ijs fusius scripsit quidam, sed tanta cum difficultate, vt iuuentutis non multùm interfit eum euoluere. Facile poterit Momus quispiam qui nihil vnquam candide interpretari didicit, omnes quas his in tabulis assignauimus, diuisiones reprehendere: sed studiosæ, & obsequenti iuuētuti, potius quam prefractis, & omnia cauillaturis hanc operam insumpsimus. Scio enim omnem virilem habitum non esse decorum, nec omnem decorem habitum esse domesticum. Sic obiecturis ergo dicendum est, quòd quemadmodum vnum membrorum diuiditur. Ita nonnunqnam & reliquum diuidi posse. Insuper in membris diuidentibus, proximum genus intelligendum est ne nimis latè se extendat membrum diuidens, sed hæc adhuc planiora faciamus,

In primi prędicamenti tabula, compositũ Corp
in viuens & inanime seruimus. Iam si quis cau
labitur, malam esse hanc diuisionem, quia latiũs
extendit compositum (nam terra inanimis est, &
aqua, nec tamẽ composita corpora) huic facilli
responderi potest, in inanime intelligendum e
genus suum, nec pro aliis sumi posse, quàm pro
animatis compositis. Hoc qui non admittit, in
diuidendum vix vllum prędicamentum à sum
ad infima exactè diuidere potest, id quod vid
est in plerisque alijs prædicamentorum tabulis,
breuiter & rudi Minerua Prædicamenta tradi
mus, præsertim sex posteriora, quæ Aristoteles
eo pede pręterijt: quod non ita multum ad Di
lecticam, aut philosophiam conducerent, sunt
men (sicuti prædiximus) indies, dum ista edisc
tur, exercendi pueri, vt cum condiscipulis sui
regulis periculum faciant, quæstionibus & inter
gationibus mutuis assuescant, adeo vt nulla sit
omnino quam non possint facilè in sua categor
atque adeo in sua propria specie locare, vel salt
rationem reddere, cur non sit ei in Prædicamen
locus: nec ad cætera prius progredi debeant, qu
ista adamussim calleant.

Car. H*Abitus est modus corporis vestiendi.*

Regula.

*In habitu non est consideranda materia, vel forma
sed modus corporis vestiendi: vt puleus substantia est. at
lectum esse, habitus est.*

Diuis

Diuisio habitus.

Habitus triplex.

Habitus est prædicamentum.
Habitus, prima species qualitatis.
Habitus, naturalis potentia.

De Proprietatibus.

Nihil est habitui contrarium: vt habitus decorus & indecorus contraria non sunt, sed priuatiua.

De Postprædicamentis.

OPposita sunt, quæ non possunt eidem simul simili respectu congruere.

Relatiua sunt, quę non possunt sine collatione intelligi: vt Præceptor, & Discipulus. Setō.

Priuatiua sunt habitus, & Priuatio eiusdem, quæ successiuè eodem nata sunt, aduenire: vt, visus, cæcitas.

Contraria sunt sub eodem genere posita, quę ob maximam distantiam se mutuo a suo susceptibili expellunt, nisi alterum eorum sit inseperabile.

Contraria immediata sunt, quorum alterum non potest non inesse suo susceptibili; vt

bili: vt sanum vel ægrum, animali.

Media simul possunt a susceptibili abesse: vt Album & nigrum alapide.

Bonum semper malo contrarium est, malum nunc bono nunc malo.

Non necesse est, si vnum contrariorum actu sit, alterum quoq; actu esse: vt Calidum potest esse, etsi non sit frigidum.

Necesse est contraria in eidem esse praedicamento.

Impossibile est, ea simul eidem, seruata eodem respectu competere.

Contradictoria (quę vocant simplicia) sunt voces, quæ affirmationi & negationi subiacent: Vt, Sedet non sedet: sapientia non sapientia.

IAm sese offert occasio de Oppositis reliquis, postpraedicamentis dicendi, quæ ideo in nullo certo praedicamento recensentur, quod varia sint eorũ acceptio, hoc est: licet secundũ partes in praedicamentis locantur, non tamen ipsa summa certa, vt opposita, prius & motus.

Postpraedicamenta vocat Aristoteles quasdam diuisiones & definitiones, & regulas aliquot, non alio (opinor) nomine, quàm quod ea post suam praedicamentis introductionem tradiderit, atque eodem modo de Anteprædicamentis iudicandum

putamus. Oppoſita non poſſunt eidem ſimul ineſſe id eſt, non ſimul competunt eidem ſingulari. Additum eſt, ſimili reſpectu, ob relatiua: nã poteſt vnus idemq; vir ſimul eſſe, & pater, & filius, ſed non eodẽ reſpectu, id eſt, non eiuſdem. Priuatiua ſunt habitus & priuatio eiuſdem. Habitus hoc loco eſt qualitas certo tẽpore alicui ineſſe deſtinata: vt guſtus, lumen. Priuatio eiuſdem defectus, quæ quandoque ſolum actum, vt tenebræ, quandoq; & actum & potentiam priuat, vt cæcitas. Contraria ſunt in eodem prædicamento, quę maximè inter ſe repugnant & ſeſe mutuo à ſuo ſuſceptibili expellunt, vt, album, & nigrum, niſi alterum ſit inſeparabile, hoc eſt, innatum, vt igni calor: quæ licet per frigus non ſeparatur ab igni, frigori tamen eſt contrarius, & aduenienti frigore ſeparatur ab aëre, aqua, & alijs ſuis ſubiectis. Suſceptibile eſt, quod poteſt eſſe ſubiectum & accidentia recipere.

Ad contrariorum definitionem, analogicè reducuntur cætera quæ minus ſunt contraria, vt fuſcum & album, flauum & nigrum: nam propriè de extremis tantùm intelligitur ſuperius data definitio, Contradictoria vocant, terminum finitum & infinitum, vt ſanatus, non ſanatus, Valla verba tantùm, & non nomina infinitari poſſe exiſtimat, at Cicero bonum & non bonũ pro contradictorijs vtitur. Horum alterum de omni re verè enuntiatur: vt Plato ſtudet, Plato non ſtudet, vnde contradictorijs hoc peculiare videtur, quod in altera contradictionis parte, addito verbo inuenitur verũ

vel

vel falsum, siue res existat, siue secus: vt Socrates est, Socrates non est, alterum verum est, siue sit Socrates, siue non sit, quod non in reliquis oppositionibus inuenitur: nam quod non existit, nec sanum nec ægrum est: nec videns, nec cæcum: nec Pater nec filius. Filius enim non omnino erit, si non qui genuit.

De differentijs, hoc est, de dissentaneis, satis dictum: quæ propriè non opponuntur, licet sint oppositis simillima.

Obiectiones.

Dixerit aliquis. Non possunt homo & bruta simul eidem congruere, ergo aut mala est oppositorum definitio aut homini & bruto conuenit. Sic occurrendum est, vbi dicitur non posse opposita simul eidem conuenire, intelligendum est, in diuersis temporibus eidem rei singulari congruere, vt, Idem homo nunc sanus nunc æger, hoc in dissentaneis est impossibile,

At iterum obijcies, dissentaneorum definitiones quibusdam oppositis conuenire. Nam callidi & fraudi omnino diuersa est significatio, quid ni ergo dissentanea? Quia nimirum illa sunt dissentanea propriè, quorum omnino diuersa est significatio & quæ nullo alio oppositorum modo repugnant: nam tale quiddam in definitione illa est intelligendum. Rursum si quis obiecerit, relatiua opposita eidem simul posse congruere. Vt Apollo idem pater & filius fuit, palam est hic non eundem seruato ordinem, & respectum, non enim, vnius & eiusdem

patet

pater & filius erat Appollo, sed filius Iouis & Phaëtonis pater. Assuescant pueri ad hunc modum singulas regularum, sed perfacilium definitionū particulas examinare, & ex ijs solutiones obiectorum eruere.

DE POSTPRÆDICAmentis.

Cur dicuntur post prædicamenta.

Car. *DIcuntur postprædicamenta, quia summa genera eorū, vt opposita, prius, simul, idem & motus non possunt in prædicamentis collocari. Vel dicuntur postprædicamenta, quia eadem ratione non ponuntur in prædicamentis: Vt virtus per se considerata, est in qualitate, vt vero opponitur vitio est in oppositis.*

Repugnantia quę sunt.

Repugnantia, est dissidens per se rerum habitudo, qua fit, vt nec alterū de altero, nec ambo de tertio dici possint.

Repugnantium diuisio.

Repugnantium duo sunt genera.

Opposita, } vt { Vnum vni: } repug.
Diuersa, } vt { Vnum pluribus, vel plura vni. } repug.

Obiectio.

Auaritia repugnat liberalitati, & prodigalitati: ergo vnum duobus.

Respons.

Ioannis Setoni

Respons.

Vnum oppositorum potest repugnare pluribus, non u
dem ratione: nam prodigalitas opponitur liberalitati se
dum excessum, auaritiæ autem secundum defectum.

Oppositа quæ sunt.

Opposita sunt repugnantia, quæ non possunt eidem
licet subiecto, & eidem parti subiecti, simul, id est: in
tempore, simili respectu, id est, eadem comparatione con
tere.

Regula.

Omnia opposita sunt accidentia, præter voces conti
gentes

Omnia opposita debent eisdem subiectis competen
uersis temporibus, nisi alterum eorum sit accidens inse
rabile.

Omnia opposita repugnant, vt vnum vni.

Diuisio oppositorum.

Oppositorum quatuor sunt species:
- Relatiua.
- Priuatiua.
- Contraria.
- Contradicentia.

Relatiua quæ sunt.

Relatiua sunt, quæ non possunt intelligi sine mu
collatione vnius ad alterum.

Dubitationis Solutio.

Relatiua sunt in prædicamento relationis quemad
dum essentia consequentiæ vnius dependet ex essentia
rius: Sunt verò in oppositis, quemadmodum opponu
vt vnum vni: vt pater filio.

Pri

Priuatiua quæ sunt.

Priuatiua sunt habitus, id est naturalis potentia destinata tempore definito alicui subiecto inesse, & priuatio eiusdem defectus.

Diuisio priuatiuorum.

Priuatiuorum quędam

- Actum tantùm
- Potentiam & actum

Regula.

A priuatione in habitum nulla est regressio, si sint priuatiua potentia, sin actu priuatiua sunt, est regressio, vt e tenebris in lucem.

De contrarijs.

Diuisio contrariorum.

Contrariorum quædam

- Mediata.
- Immediata.

Contraria immediata sunt, quorum necesse est alterum semper esse in subiecto: Vt omne animal (secundum Dialecticos, non vero secundum medicos) est vel sanum, vel aegrum

Corpus secundum Medicos triplex.

- Sanum.
- Aegrum.
- Neutrum.

Mediata contraria sunt, quorum non est necesse alterum semper esse in subiecto. sed ambo possunt abesse, vt dulcedo & amaritudo.

Diuisio

Diuisio medij.

Medium duplex. { Ex subiecto. / Ex negatione.

Medium ex subiecto dicitur, quando aliquod me exprimitur inter duo extrema contraria, vt inter alb & nigredinem, flauus color.

Medium ex negatione, dicitur ex negatione vt extremi: vt quod neque est bonum neque malum.

Dubitationis Solutio.

Par & impar contraria non sunt, sed differentia mero: licet pro contrarijs sepe ponitur.

Regula.

Veritas in exemplis Aristotelis non est inquirend expositio

Discrimen inter relatiua & contraria.

Relatiua ad inuicem dicuntur: Contraria sibi inu opponuntur.

Discrimen inter Priuatiua & contraria.

Priuatiua & contraria mediata precipuè in hoc ferunt, quod necesse est alterum priuatorum (post T pus definitum) inesse subiecto: vt Canis post nouem est vel cæcus, vel videns: ante nouem dies, neq; cæcu viuens: sed non videns: verum ambo contraria mi possunt abesse post tempus definitum.

Priuatiua & immediata contraria in hoc diffe quod necesse est alterum contrariorum immediatorum

per inesse subiecto: sed ambo priuatiua possũt abesse à subiecto ante tempus definitum, vt canis ante nouem dies, neque caecut neque videns.

Bonum semper malo contrarium est, scilicet si versantur circa easdem res: vt, Iustitia iniustitiae contraria est, iustitia prodigalitati nunquam.

Malum, nunc bono, nunc malo contrarium est, quia vnaquaeque virtus habet duo extrema: et extremum extremo contrarium est, & vtraque medio: vt audacia timiditati contrariatur: & ambo fortitudini aduersantur.

Non necesse est, si vnum contrariorum actu sit, alterum quoque actu esse.

Obiectio.

Asserit Arist. in 3. cap. de cœlo & mũdo. Si vnũ cõtrariorũ, sit alterũ esse necesse est vt si terra sit, ignẽ esse, est ne-

Respons. (cesse

Vnum semper est in contrarijs elementorum, si vnum sit et alterum quoque esse: quia elementa semper in se inuicem agunt, & à se mutuo patiuntur.

Necesse est contraria in eodem esse praedicamento id est sint in praedicamentis omnino, nam illa suprema contraria, quae sunt transcendentia, non sunt in aliquo certo & definito genere, sed in omnibus praedicamentis, vt bonum & malum in substantia, quantitate &c. Sed haec moralia theologica contraria sunt.

Impossibile est ea, id est contraria &c.

Regula.

Alterum priuatiuorum expellit alterum, alterum cõ-

trariorum expellit alterum: alterum contradicentium e
pellit alterum à subiecto: & relatiua simul eidem, seru
so eodem respectu, non possunt competere.

De contradictorijs.

Contradictoria (quæ vocant simplicia, &c.

Diuisio contradict.

Contradicentium quædam sunt { Simplicia. / Composita.

Simplicia contradictoria, sunt voces simplices, quæ s
iacent, affirmationi, & negationi: id est, non sunt affir
tiones & negationes, sed subiacent affirmationi & neg
oni. Si subiectum copulæ, vel copula subiecto adda
sunt affirmationes & negationes.

Contradictoria composita sunt propositiones contr
centes, quarum altera est vniuersalis, altera partic
ris: & duæ quoque singulares secũdum legem oppositi
contradicentes propositiones sunt. De quibus dicetur
cundo libro

Regulæ simplicium contradic.

1 *Altera pars simplicis contradictionis est finita, a*
infinita.

2 *Altera pars contradictionis dicitur de omni re.*

Setõ. TEmpore, natura, ordine, honore pri
Prius, primo modo est, quod alter
tẽpore præcessit: vt senex iuuene prio
Secundo modo, cùm essentia consequ
tię non cõuertitur: vt vnũ duobus pri

Ter

Tempore. natura. prius. ordine. dig. et honore.
causam causato. dicimus esse prius.

Tertio modo, quod ordine præceſſit: vt Litera ſyllabis.

Quarto modo, quod perfectione præſtat, vt Sol, Luna.

Simul itidem ea proprijſsimè dicuntur, quæ in eodem tempore habent originem, vt Gemelli.

Secundo modo cùm conſequentiæ eſſentia conuertitur, & neutrum eſt alterius cauſa, vt duplum & dimidium

Tertio modo, ſimul ea dicuntur, quæ ex aduerſo idem genus condiuidunt, vt volatile, greſſibile, aquatile.

Porro, idem tripliciter diuiditur, nẽpe, idem genere, ſpecie & numero.

Idem genere ſunt, quæ ſub eodem genere continentur, vt homo & brutum.

Idem ſpecie ſunt, eiuſdem ſpeciei indiuidua, vt Socrates, Plato.

Idem numero ſunt, quę rem eandem ſingularem deſignant, vt Stratimocles, & Ariſtotelis pater.

Quæcunque ſunt ſpecie idem, genere ſunt idem, non contra.

Quęcunque ſunt idem numero, ſunt ſpecie & genere idem, non è diuerſo.

Ioannis Setoni

Quid diuersum sit, & quot modis dicat facilè per hæc potes colligere.

PRius primo modo, vt senex puero: secundo vt vnum duobus. Nam si sint duo, sequitur esse, sed non conuertitur sequela. Nam existente non statim vno, necessarium est duo esse. Tertio modo, prius est quod ordine præcedit, vt præcedum narratione, protasis catastrophe. Quarto modo dicitur prius, quod perfectius, melius, honorabilius est, vt, Sol Luna, præceptor discipulo, forma corpore, rex subdito &c. Et è regione posterius intellige posterius. Simul tempore, vt gemelli. Quinto modo, vt duplum & dimidium, nam si in ijs est consecutio, vt si duplum sit, est dimidium, si dimidium, & duplũ, horum neutrum est alterius causa. Tertio modo, simul sunt omnia eiusdem diuisionis membra diuidentia, vt iustitia, fortitudo &c. Idem genere vt grammatica, rhetorica. Idem specie idem, vt Basilius, Ambrosius, Idem numero Romulus & conditor Romę. Nihil est in ijs quod magnopere eget expositione. Ex his intelliges reuersum.

De quinque modis prioris:

Car. Aliquid dicitur altero prius. modis quinque:

- Tempore.
- Natura.
- Ordine.
- Honore.
- Causa causata.

1 *Prius tempore, quod est antiquius vel vetustius altero tempore, vt: Academia Cantabrigiensis prior Oxoniensi.*

2 *Prius natura est, cum essentiæ consequentia non convertitur, id est, cum id quod ex necessitate aliquam rem sequitur minime tamen cum eadem potest converti.*

Regula.

Omnis vox superior prior est naturæ inferiore: nam posita inferiore voce, sequitur superiorem esse, sed non cõtrà. Prius ordine est, quod alterum ordine præcedit: vt, exordium prius narratione est.

Prius ordine bifariam dicitur. { Ordine naturæ. / Ordine doctrinæ.

Regula.

1 *Vniuersalia priora sunt particularibus ordine naturæ.*

Particularia priora sunt vniuersalibus ordine doctrinæ: Nam nostra cognitio oritur ex sensibus, sensus verò singularium non vniuersalium sunt.

3 *Prius honore dicitur, quod est honorabilius & præstabilius altero, vt iustitia mansuetudine prior est,*

5 *Prius causa causata est, quod secundum subsistendi consequentiam convertitur, quod nimirum est alterius causæ & principium, vt res orationi.*

De tribus modis eorum quę sunt simul.

Simul itidem propriissime dicuntur, quæ in eodem tem-

pore habent originem, id est, quemadmodũ id proprijssi
dicitur prius, quod est tempore prius, sic ea proprijssimè
cuntur simul, quorum generatio eodem sit tempore.

Simul natura quæ sunt.

Simul natura ea sunt, quæcunque adinuicem cons
tuntur, & neutrum est alterius subsistendi causa, vt pa
& filius.

Diuisio causæ.

Causa duplex. { Subsistendi / Denominandi.

Pater est causa denominandi filij, scilicet, vt dic
filius: homo est subsistendi, id est, vt sit.

Simul tertio modo sunt species diuersæ, generis eius
vel differentiæ diuisiuæ eiusdem generis.

Respons.

Vnum membrum diuidens respectu diuisi, nequi
neque posterius est altero: sin respectus sit minus ad di
& contrà sit.

De eodem.

Idem triplex. { Genere. / Specie. / Numero.

Idem genere, sunt species diuersæ eiusdem genu
substantia prima & secunda.

Idem specie, sunt diuersa individua eiusdem speci
diuersæ species generis eiusdem.

Idem specie dupliciter dicitur. { Strictè / Largè.

Si

Si ſtrictè ſumatur, ea tantùm idem ſpecie ſũt quæ ſunt diuerſa indiuidua eiuſdem ſpeciei. Si largè ſumatur, idem ſpecie ſunt, vel diuerſa indiuidua eiuſdem ſpeciei: vel diuerſæ ſpecies generis eiuſdem.

Idem numero ſunt quæ rem eandem ſingularẽ deſignant.

Idem numero.

Definitione, Nomine, Proprio, Accidente, } vt

- Definitione: Definitio & definitum
- Proprium & ſpecies.
- Nomine: Plura nomina eandem rem ſignificantia.
- Proprio, Accidente: Subiectum ſingulare; & accidens pro ſubiectum ſignificamus.

Regula.

1 *Quæcunque ſunt idem definitione, vel nomine propriſſimè ſunt idem, quia ſunt idem primò, & per ſe.*

2. *Deinde proprium & ſpecies quia ſunt idem per ſe, ſed non primo modo, ſed ſecundo. 3. Poſtremo ſubiectum & accidens: atque his alieniſſimus modus eſt, quia accidit vt eadem ſignificent.*

Quæcunque ſunt idẽ ſpecie, genere ſunt idẽ, quia ſpecies ſub genere continetur, vt omne inferius ſub ſuperiore. Nõ contra: id eſt, quæcunque ſunt idem genere, nõ ſũt ſpecie idẽ: vt hominis & bruti non ſunt eadẽ indiuidua.

Quæcunque ſunt idem numero, ſunt genere & ſpecie idem, non contra.

Expoſitio.

Hæc regula non intelligitur de his omnibus quæ ſũt i-

idem numero: nam ea quæ sunt idem proprio, vel accidens continentur in diuersis prædicamentis.

Quid diuersum sit &c.

Diuersum triplex. { Genere. Specie. Numero.

Ea genere differunt, quæ sunt diuersæ species diuersorum generum, vt virtus & homo.

Diuersa specie sunt, diuersa individua diuersorum specierum, vel diuersæ species diuersorum generum. Et eodem modo dicendum est de reliquis.

DE MOTV.

Setõ. MOtus sex habet species, generationem, corruptionem, augmentationem, diminutionem, alterationem, & lationem.

Generatio est non existentis in esse actiam productio, vt cum ex semine fit arbor.

Corruptio existentis est desitio, vt quando lignum comburitur.

Augmentatio est in toto maioris quantitatis acquisitio.

Diminutio verò est quantitatis in toto decrementum.

Alteratio est qualitatis in aliquo productio vel destructio.

Eius sex sunt modi.

Alteratio.

Ab extremo	in	Extremum.
Ab extremo		Medium.
A medio		Extremum.
A medio		Medium.
Ab habitu.		Priuationem.
A priuatione		Habitum.

Latio est localis permutatio, vt solis motus ab oriente in occidentem, & rursũ hinc in orientem.

Quies motui per omnia ex opposito respondet. Hic septem habendi modos, & alia postprædicamenta, ne sim Prolixior omitto Hæc igitur de voce simplici hactenus,

DE MOTV.

Eneratio, vt ex semine fit Arbor, herba, aut frumentũ, Corruptio, vt quando lignũ combuitur, Augmentatio & diminutio, quando quantirei in toto augetur & minuitur, vt Puerorum corpora vsque ad periodum quandam ætatis augẽtur

tur Senum verò corpora diminuuntur, præſer
quum ſint decrepiti: Alteratio eſt mutatio qu
tatis, vt quum ex albo fit nigrum, aut fuſcum;
eſt corruptio qualitatis, vt vbi ex docto fit in
ctus, ex luminoſo fit tenebroſus. Motus localis
in loco, vel circa locum mutatio. In loco, vt m
maris vel lapidis: circa locum, vt motus pr
ſphęræ, quæ nullo loco circumſcribitur, ſed o
intra ſe comprehendit Motus, vt has ſex ſp
complectitur, largiſſimè ſumitur, Ariſtotele
gat in quinto phyſicorum, generationem & co
tionem eſſe motus, quod eo in libro ſolum ac
talem motum conſiderat, In tertio verò Ph
corum libro, vbi applicat motum prædica
tis, dicit tot eſſe motus ſpecies, quot ſunt en
Generationem & quæ corruptionem fiunt
ſubſtantiam, pro prima ſpecie computans au
tationem & diminutionem quæ reſpiciunt q
titatem, pro ſecundo alterationem & latio
pro tertia & quarta, quarũ hæc circa prædica
tum. Vbi illa circa Qualitatem verſantur. M
motui opponitur, vt forma, vel actus. Quie
motui opponitur, vt priuatio, vel finis. Tot
dicitur quies, quot motus, vt quies à genera
corruptione, augmentatione, & ſic deincep
p motũ intelligi poteſt quies, quia oppoſitor
eſſe diſciplina ſolet. De ſimplici themate q
mus, quid ſit, & quotduplex, vt quid virtus, qu
ſunt eius ſpecies? De compoſito themate

rimus, verúmne, an falsũ, neceſſarium, an contingens? & alia multa. Sed a rudimẽtarijs, qui paruos adhuc progreſſus in dialectica fecerunt, nec ſecũdum librũ aut tertiũ attigerunt, ſatis erit quærere qualis vox ſit virtus? qualis vox auaritia, aut tritia cum? articulata an inarticulata? complexa ne an incõplexa? Superior an inferior? atq; ita vſque ad prædicabilia. Rurſũ quale prædicabile? vtrũ genus, ſpecies, differentia, proprium, an accidens? nũ in quid an in quale, num eſſentialiter an accidentaliter prædicatur? Si genus ſit, quas habet ſpecies, & contrà, ſi ſpecies, q. proximũ genus, quæ inferiora & ſuperiora? ab imis ad ſuprema vſq; in quo reponitur prædicamento? Si ſubſtantia, quæ habeat in ſe accidentia? quas proprietates? Si qualitas, q. habeat ſubiectũ? Poſtremò, ſit ne qualitas acquiſita, an innata, permanens, an fluxa. Si paſſibilis, cui ſeſui inferat paſſionẽ? quæ organa? quæ obiecta illius ſenſus, quæ ſentiẽdi media, quæ media, & extrema obiectorũ? Deniq; quæ ei cognata? quæ oppoſita? quę diſſẽtanea? perutile mihi in initio videtur, ad hunc modũ puerilis ingenij vires experiri.

DE MOTV.

Motus quid?

Motus eſt actus entis in potentia, quatenus eſt in potentia: vt generatio eſt actus generabilis, in quantum eſt

tũ est generabile: vel Motus est acquisitio, vel amissio eiusdem in aliquo.

Motus species sex.

Generatio, Corruptio, Augmentatio, Diminutio } Circa substantiam / Circa quantitatem. } versatur.

Alteratio circa qualitatem.

Latio circa vbi.

Dubitationis solutio.

Motus si stricte sumatur, eius species sunt tantum quatuor, sin sumatur pro mutatione, quemadmodũ à Sanctum sex sunt species motus. Nam Arist. negat in 5. Phy corum generationem, & corruptionem esse motus: verum est, si consideremus motum accidentalem, de q quitur Arist. eo in libro.

Regula.

Quinque in motu considerandа sunt. { Mouens. / Mobile. / Tempus. / Locus. / Terminus. { à quo. / ad quem.

Omne corpus compositum ex materia & forma tur, vel secundum totum, vel secundum partem.

Generatio quid?

Generatio est rei non existentis actu, sed potentia

actu existentem, vt ex ouo fit pullus.

Corruptio est rei actu existentis desitio, vt quando frangitur ouum.

Regula.

1 *Res corrupta non statim euanescit in primam materiam sed gradatim.*

2 *Generatio est vnius corruptio alterius & è contra.*

Augmentatio dicitur, vbi singulæ partes alicuius totius maiorem quantitatem suscipiunt diminutio è contra, vt corpora puerorum, corpora senum.

Alteratio est acquisitio vel deperditio alicuius qualitatis in aliquo subiecto, vt, cum ex iniusto fit iustus.

Diuisio Lationis.

Latio Triplex.

Recta,
Circularis: } vt { Elementorum. Orbium cœlestium.
Mixta, } { Volatus auium.

Quies motui per omnia ex opposito respondet, id est, quies opponitur singulis speciebus motus.

Obiectio.

Quies opponitur motui, & motus motui: ergo duo opponuntur vni.

Respons.

Quies opponitur motui, quemadmodum est finis vel priuatio.

matio motus : Motus opponitur motui, vt forma f
ctus.

De septem habendi modis.

Habere, septem modis dicitur.

Qualitatem,			Scientiam.	
Quantitatem,			bicub. quā. it.	
Vestimentum,			Pallium.	
In parte			Annulum in	
		vt	digito,	Hab
Partem,			Pedem,	
In vase,			Triticum,	
Possessionem,			Agros	

Finis libri primi.

Dialecticę Lib. 2.

LIBER SE-cundus.

De Propoſitione.

FInito tandem Libro primo, de ſimplice voce, reſtat, vt aliquid de compoſita, id eſt, de integra oratione, quã Logici, propoſitionem, appellant, dicamus.

Sed prius dicendum eſt (vt pollicitus ſũ) quid ſit nomen, & verbum, vnde conflatur propoſitio.

Eſt igitur nomen, definitore Ariſtotele, vox ad placitum ſignificans, ſine tempore cuius partes nihil repræſentant ſeiunctæ, vt, Arbor.

Verbum vox eſt ad placitum, conſignificans tempus, cuius partes ſeparatim nihil deſignant, vt Scribo.

Propoſitio eſt oratio indicatiua, verum vel falſum ſignificans, vt auaritia eſt radix omnium malorum.

Eius tres ſunt partes, duo termini, hoc eſt, ſubiectum & prędicatum, & copula. Subiectũ dicitur, quod prędcedit copulam.

Prędi-

Prædicatum verò quod eam sequitur,
Copula, verbum principale, extrema
connectens, vt Apelles fuit elegantiſ-
mus pictor. Apelles ſubiectū eſt: fuit, c
pula: elegantiſſimus pictor, prædicatu
Explicanda eſt propoſitio, ſi fuerit im
plicita, & verbum adiectiuum in Subſt
tiuum ſoluendū, eodem prorſus ſenſu
manente: vt Cęſar pugnat, id eſt, Cæſar
pugnans.

RElicta tandem incomplexa voce, de compoſ
aliquid eſt dicendum. Ea autem complexa
quæ appellatur terminus, facilè ex incomple
deprehenditur, quando (vt diximus) nihil aliud
quam duæ ſimplices pariter ęlatæ: vt acutus en
ſuluum aurum, & cętera, cū quibus nihil cōmer
ha bebimus in hoc libro. Hic ab illa cōpoſitā voc
nobis auſpicandū eſt, quæ nominibus verba co
iungit: atque hæc etiam bifariam ſumitur, vel
oratio imperfecta ſuſpenſū habens ſenſū: vt Sac
dos in tęplo, Deū contęni. Si reliqueris Qui o
operatur, & cætera: vel vt perfecta, cuius expl
& abſolutus eſt ſenſus, in qua nihil amplius de
ratur, vt nulla virtus ſenescit vnquā Perfecta v
hoc eſt, perfecta oratio, vel ſententia, conſumm
in indicatiuā imperatiuā, optatiuā, Subiunctiua
& infinitiuam, ex quibus logici tantùm indicat
qua

(quam propositionem vocant) recipiunt, reliquas poetis rhetoribusqūe (quibus subseruiūt) relinquentes. Propositio & quæ illi accidunt, huius secūdi libri sunt argumentum. Partes nominis separatæ, nihil ſignificant, licèt aliquando videntur designare, vt in hac voce sorex, rex, nil designat, Verba consignificant tempus, id est. præter significationes temporis differentiam inducunt, vt pura præteritū præsens, vel futurum, & est verbum semper eorum quæ de alio dicuntur, nota, vt Scribo: Ex ijs propriè omnis constat sententia cætera orationis supplementa Dialectici veritatem in primis spectantes, pro partibus volunt computari Propositio est oratio indicatiua, hoc est, ex verbo indicatiuo constans. Subiunctiua quoque oratio, & aliæ cùm pro indicatiua ponuntur, propositionem constituunt, vt, Vellem vinum gustare, id est volo.

Propositionē { Aristoteles, Cicero, Viues, Stoici, Alij } appellat. { Prouūtiatio, Effatum, (nē, Enūtiationē, Axioma, Pronūtiatum & Proloquiū,

Eius partes sunt tres subiectum, & prædicatum, (quæ sunt propositionum materia) & copula, quāquā alij sub prædicato copulam intelligūt. Grammatici dicunt subiectum & prædicatum, suppositū & appositum: Viues obiectum & dictū. In hæc

tanquam in ſimplices partes, ſoluitur propoſitio: Omnis virtus eſt habitus bonus: virtus hic eſt ſubiectum eſt, copula: habitus bonus, prædicatū. Signa non ſunt partes ſubiecti, nec negationes, Exp cãda eſt propoſitio quæ fuerit implicita: & verb adiectiuum in ſubſtantiuum conuertendum: Plato diſputat, Plato eſt diſputans. Quod n ſemper oportet: nam non eſt idem. Hic puer ſuauiter canit, &, hic puer eſt ſuauiter canens. N idem ſonant. Neſcit aliquis mortem, & aliquis neſciens mortem. Aut igitur nõ ſoluenda ſunt iuſmodi pronunciata, aut ſic ſoluenda, vt pro idem ſenſus remaneat, vt, Neſcit aliquis morte id eſt, nemo ſcit mortem. Aſſerit quidam poſſe p nuntiatum ex ſola prima, aut ſecunda, nonnũ ex tertia perſona conſtare, vbi certa poſſit inte gi: vt, Pluit, ningit: ſed grammaticorum eſt docere.

Annotationes P. Carte

in Secundum librum Dialecticæ

Ioannis Setoni.

De Propoſitione.

Car. *Omnis propoſitio conflatur ex vocibus ſimplicibus. Igitur explicatis, aliquid de propoſitione dicetur.*

Sed prius dicendum est. &c.

Omne totum ex suis partibus cognoscitur. Propositio
tum est: nomen & verbum partes sunt.

Diuisio nominis.

Nomen triplex.

ctum,	vt	Iustitia.
sus nominis.		Iustitiæ.
initum.		Non iustitia.

Eadem est verbi diuisio.

Hæc diuisio nominis, est nominis tantum diuisio, nõ rei.

Regula.

Casus nominis, & nomen infinitum, ad dialecticos non
inent.

Nomen quid:

Nomen est vox ad placitum significans sine tempore: id
mportans nullam temporis differentiam, neque tem-
præsentis, neque futuri.

Diuisio nominis.

Nomen duplex.

plex.	vt	Arbor.
mpositm,		Domus.

Regula.

s nominis simplicis neque videntur aliquid signi-
nec aliquid significant omnino. Partes nominis com-
videntur aliquid significare, nihil tamen signifi-

ficant, vt in hac dictione, Domus, mus, nihil signi
quemadmodum est pars huius nominis Domus.

Discrimen inter nomen & verbum.

Nomen & verbum in hoc tantùm differunt, quod
bum consignificat tempus, id est, præter suam signi
nem aliquam temporis differentiam importat: Nom
vò significat aliquando tempus, sed nullam tempori
rentiam, vt dies mensis.

Propositio quid?

Propositio est oratio indicatiua, verum vel falsu
nificans, id est, Dialectica propositio constat ex ve
dicatiui modi, & temporis præsentis. Nam oration
rorum modorum, nisi ponantur pro indicatiua orati
Vellem esse iustus, id est, volo) nõ dicuntur dialecti
positiones, quia neque verum, neque falsum signifi

Veritas & falsitas in tribus reperitur.

Intellectu,
Voce aut scriptis.
Rebus ipsis
} vt in {
Subiecto,
Significatione
Causa.

Discrimen inter verbum, & casum verbi.

Dicitur verbum, quod est indicatiui modi &
præsentis: Casus verbi, alterius modi & alterius te

De oratione.

Oratio est vox significatiua secundum placit

sunt instrumentum, cuius partes separatim aliquid significant, vt dictio, non vt affirmatio & negatio.

Dubitationis Solutio.

Instrumentum duplex. { Proximum. / Secundarium.

Oratio est vox instrumentum secundarium & remotum non proximum: nam omne proximum instrumentum naturaliter significat.

Oratio duplex, { Simplex, / Composita.

Partes simplicis orationis significant vt dictio, non vt affirmatio vel negatio. Partes orationis compositæ significant, vt affirmatio & negatio vt partes silogismi.

Si loquamur de simplici oratione, partes vicinæ accipiendæ sunt: si de composita partes remotæ intelliguntur.

Regula.

Partes remotæ compositæ orationis, sunt literæ, syllabæ, dictiones: partes vicinæ, vt affirmatio & negatio, significant.

Explicanda est propositio si fuerit implicita, &c.

Propositionum aliæ sunt, { Implicitæ. / Explicitæ.

Explicita est propositio, in qua explicantur subiectum

prædicatum & copula. Implicita vero propositio est, q
do aliquod harum deest.

Regula.

Verba substantiua sunt, Sum forem fio, existo: Ca
omnia verba sunt adiectiua.

Propositio potest constare ex verbo tantum prima
secundæ personæ & aliquando tertiæ, quoties certa
sona verba intelligitur: vt, Pluit, nimirum vel Deus,
natura.

Setõ. PRopositionũ alia Categorica, alia Hy
pothetica: illa simplex, hęc Composita
De hypothetica postea suo Loco est dicen
dum.

Categorica est simplex propositio q
tantùm principali verbo contenta, vt,
scitia est loquax.

Categoricam quadrupliciter diuidu
primo in vniuersalem, particularem, in
finitam: & singularem. Iterũ in affirma
uam, & negatiuam: deinde in veram,
falsam: postremò in necessariam, contin
gentem, & impossibilem.

Vniuersalis propositio est, quando q
uersale signum subiecto pręponitur,
Omnis potestas est a Deo, Nulla turpi
do est cum honestate coniuncta.

Pa

Particularis est, quando subiecto præponitur nota particularis, vt, Aliqua mulier linguam refrœnat. Quidam Monachus non est indoctus.

Indefinitam dicimus, quando nullum signum antecedit subiectū, vt Labor improbus omnia vincit. Hæc de communi subiecto sunt intelligenda.

Singularis enuntiatio est, quando subiectum est vox singularis, vt: Londinum est vrbium pręclarissima. Hoc falernū non est dulce.

Signa vniuersalia sunt omnis, quisque, vniuscuiusque, totus, Vniuersus, singulus cunctus, vterq;, quis non, nullus, nemo, & neuter.

Signa particularia sunt, vnus, alter, aliquis, quidam, quilibet, quiuis, quispiam, quisquis, quicunque &c.

Affirmatiua dicitur: vbi principale verbum affirmatur, vt. Forma est inconstans. Negatiua verò, vbi principale verbum negatur, vt, Charitas non est suspiciosa.

Propositio vera est quæ cum significatione sua re cōsentit, vt, Deus est Omnipotens.

Falsa autem est, cuius significatio a
dissentit, vt Stellę decidunt.

Necessaria est, vbi prędicatum nec
rio conuenit subiecto, vt Smaragdu
lapis.

Contingens dicitur, cuius extrema
la necessitate cohærent, vt Philoso
est diues.

Impossibile est cuius significatio ex n
ra rei repugnat veritati, vt lapis sem

Temporalis. Falsa Possibile.

Propositio.

- Categorica.
  - Quanta. Vniuersalis, Particularis, Indefinita, Singularis. — Quinque.
  - Qualis ex
    - Voce vt affirmatiua, Negatiua,
    - Re vt
      - Vera. Necessaria, Possibilis, Contingens, Possibilis,
      - Falsa. Necessaria, Contingens, Possibile,
- Hypothetica.
  - Conditionalis Casualis. — Vera, Necessaria, Contingens
  - Copulatiua. — Falsa
  - Disiunctiua. — Falsa
  - Temporalis. — Falsa

Ioannis Setoni.

QVingue modis diuiditur propoſitio. Primo ſecundum ſubſtantiam (vt dictum eſt) in categoricam & hypotheticam, quæ latinè ſonant Simplicem & Compoſitam. Categorica ergo eſt ſimplex propoſitio, vno tantum principali verbo contenta, vt, Magiſtratus virum arguit. Vultus indicat iram. De hypothetica in fine huius libri dicetur. Categorica in vniuerſalem, particularem, infinitam & ſingularem diuiditur. Vniuerſalis eſt, in qua vniuerſalis nota præponitur tori ſubiecto, vt, Omnis poteſtas impatiens conſortis erit, Nulla tyrannis diu durat. Particularis itidem, in qua nota particularis ſubiectum præcedit, vt Aliqua culpa eſt inexcuſabilis, Aliquis ſenex non eſt moroſus. Signa vniuerſalia ſunt, omnis, quiſque, vnuſquiſque, totus, vniuerſus, ſingulus, cunctus, vterque, quis, nullus, nemo, neuter, &c.

Signa particularia ſunt, vnus, alter, aliquis, quidam, quilibet, quiuis, quiſpiam, quiſquis, quicunque. Quidam tamen ſit frequentius, ſingularitatis nota, nec vnquã aliter ſumitur, ſi Vallæ credas. Sunt qui vniuerſalibus adijciunt aduerbia quædã vt ſemper, nunquam: Et particularibus, aliquando, quandoque, interdum. ſed ſequentem vocem potiùs quàm integram propoſitionem diſtribuunt. Quod facilè deprehendas, ſi ipſa aduerbia diſſoluens: vt, Nunquam creſcit lapis, id eſt, Lapis nullo tempore creſcit: Semper ridet Democritus, id eſt. Democritus omni tempore ridet. Hę propoſitiones non ſunt vniuerſales. Infinitam dicimus

q

qua subiectum signo vacat: vt, Pax bello optatior. Hæc iuxta Vallæ sententiã, ferè semper cũ vniuersali conspirat.

Censet Lodouicus infinitam ex sensu, nunc in Vniuersalem nunc particularem, quandoque in singularem transire: vt, Virtus est præponenda opibus, vniuersalis est: Animal respirat, particularis, Homo adest, singularis, si prius de aliquo fueris loquutus, Hæc de cõmuni subiecto sunt intelligenda. Nam si subiectum singulare fuerit: qualecunque signum præcedat, singularis est propositio. Propositio singularis est, cuius subiectum est terminus singularis: vt Thamesis fluit, & refluit. Nec refert, quæ negatio aut quod signũ præcedat, nihil enim vitium habent in voces singulares. Huius species est collectiua propositio, licet vniuersalitatem præ se ferat: vt, Omnes sapientes Græci fuere septem, id est, hi omnes pariter fuere septem, & vt ad Papyrium dixit Fabius: Omnes magistratus & Populus Romanus maiorem habent potestatem quàm dictator, id est, non Consul, non Prætor, non Quæstor non Ædilis per se singulatim, sed omnes vna iuncti. Aduerte igitur cùm signum vniuersale nunc diuisiuè, nunc collectiuè sumatur, nullã esse propositionem vniuersalem, nisi diuisiuè sumatur nota vniuersalis Viues, inter vniuersalem, & singularem mistam facit: vt, Socrates semper deambulat in Academia. Idem recenset vniuersales conuenientias & reflexas, vt Omnia tua causa volo, i. omnia qui cõueniunt. Aristoteles omnia diligenter

scripsit

ſcripſit, id eſt, omnia quæ ſcripſit: quas ego omnes ſingulares dixerim. Quantitas enim propoſitionis ex ſubiecto potiſſimum eſt eſtimanda, vt, Sol eleuat vapores ſingulis diebus, particularis eſt. Cicero omnes Romanos anteibat eloquentia, ſingularis eſt. Nec tamen vniuerſalis nota non iſtis caret ſua vi, ſed eam inſequentem dictionem imprimit afficitque vt ea vniuerſaliter ſupponat, & copulatiuè dicendat, de quo ſuo loco plura dicentur.

Adhæc Categoricam diuidit Tullius in aientem & negantem id eſt, in affirmatiuam & negatiuam. Alij vocant affirmationem, & negationem, quæ in conuexionem verbi incumbunt, vt, Auaritia eſt, inſatiabilis, Sol non eſt calidus. Affirmatiua eſt vbi principale verbum affirmatur: vt, Pueri ſunt futiles. Negatiua, vbi principale verbum negatur vt, virtus non eſt caduca. Miſta hic fortaſſe locum habebit, vt Socrates aliter diſputat quàm Plato. Tu omnibus præterquam pecunia abundas. Negatio vim ſuã amittit, ni principali copulæ addatur. Hæ enim ſunt affirmatiuæ. Odi ſapientem quæ ſibi non ſapit. Pater qui non caſtigat liberos eos indulgentia corrumpit. Nec ſemper neceſſum eſt negationem exprimi, vt, Arrogans eſt alius ſapiente bonoque &c. De negatione infinita nihil hoc loco mihi dicendum eſt, de qua & alijs non paucis, plura ſubtilius: quam vtilius a quibuſdam præcipuuntur. Præterea Categorica in veram & fallam, vt ex eius definitione liquet, dirimitur. Quorum gratia hæc omnia hactenus docuimus. Fruſtra enim

enim (vt prædiximus) cætera cognosti, si nescias veram propositionem à falsa discernere. Propositio vera est, quę vt res se habet, significat, Vt Christus piorum preces exaudit Troia olim diruta fuit: Deus impietatem punìet. Falsa, quæ aliter quàm res est, designat, vt, Deus non respicit mortales; Opes reddunt hominem fœlicem. Valla semiueram & semifalsam addit, in qua te eum nemo quòd sciam, dignatur imitari Postremò vltima enuntiationis diuisio, quę est in necessariam, contingentem, & impossibilem, ex vera & falsa gignitur, nam vt vera necessariam & contingentem, ita falsa, impossibilem, & contingentem secatur. Necessaria est, vbi extrema simpliciter perpetua necessitate cohærent: vt, Fortitudo est virtus. Id fit quoties definitio, aut eius pars definito tribuitur, vt, Virtus est habitus voluntatis bonus: Mendacij est vitium Leo est rugibilis. Huius certa & perpetua est veritas, nec temporis fluxu mutatur Cõtingens dicitur, cuius prædicatum contingenter cohæret subiecto, vt, Iuuenis est studiosus, Mercator est cupidus. Harum non est necessaria veritas, sed ex æquo veræ vel falsæ possunt esse. Nam etsi quod præterijt nequit mutari & quæ sũt, cùm sint, authore philosopho, necesse sit esse. Tamen hæ nõ simpliciter, sed necessariè ex hypothesi, id est, suppositione dicuntur. Quod illorum materia sit contingens, id fit quoties accidens adijcitur subiecto, nisi forte & abstracto subiecto cõueniant: vt, Deus est iustitia, veritas sapientia, bonitas, quæ in abstractis soli

&is ſoli Deo congruunt. Subiectum, vt, hic definitur, dicitur, cui accidentia inſunt: vt, Timiditatis ſubiectum eſt lepus. Virtutis anima, Albedinis paries, &c, Impoſſibile eſt, quæ nunquã poteſt eſſe vera, vt, Saxum cernit, homo eſt immortalis. Hoc etiam de impoſſibili per ſe, & ſimpliciter dictũ volo, & non per accidens, quod, ne moleſtus ſim diſcentibus, veluti multa alia prudens prætereo.

Diuiſio propoſitionis.

Propoſitio diuiditur ſecundum.

Subſtantiam.
Quantitatem.
Qualitatẽ ex võce
Qualitatẽ ex re.
Qualitatẽ ex materia ſubiecta.

} in {

Categoricã & hypothẽticam.
Vniuerſalẽ particul.
Affirmatiuã & negatiuã
Veram & falſã.
Neceſſariam,
Conting. & impoſſ.

Regula.

Propoſitio & quæſtio eadem ſunt ſecundũ rem ipſam: Diſcrimen inter problema dialect. & propoſitionem ſiue quæſtionem dialecticam.

Duplex eſt eorum differentia. { Ex parte rei. / Ex modo proferendi.

Dialectica propoſitio eſt interrogatio alterius tantum partis problema dialecticum eſt vtriuſque partis interrogatio: vt, an oppoſitorum eadem ſit diſciplina: quæſtio eſt dialectica: An oppoſitorum eadem ſit diſciplina, an non, problema eſt.

Hipothetica propositio quid?

Hypothetica propositio est coniunctio duarum categoricarum propositionum, vel plurium cum aliqua coniunctione vel aduerbio equiualente: vt, dies est, lux est,

Categorica propositio quid?

Categorica propositio est pura propositio, constans ex vno subiecto, vno prædicato, & vna copula.

Categorica propositio alia. { Pura. / Impura.

Solutio tacitæ obiect.

Modales propositiones continentur sub Categoricis propositionibus dicuntur enim catagoricæ impuræ.

Vniuersalis Propositio quid?

Vniuersalis propositio est, quando vniuersale signum vniuersali subiecto præponitur: vt omnis virtus est laudabilis.

Particularis propositio est, quando particulare signũ præponitur vniuersali subiecto, vt, aliquis est doctus.

Indefinita propositio est, quando nec nota vniuersalis, nec particularis antecedit subiectum, vt mala vituperantur,

Regula.

Indefinita propositio ex sensu aliquando sumitur vt, vniuersalis, aliquãdo vt particularis, quandoq; vt singularis.

Hæc de communi subiecto &c. id est, nulla propositio

est

est vniuersalis, particularis, vel indefinita, nisi subiectu fuerit vox vniuersalis.

Regula.

Omnis collectiuæ propositio est singularis.

Dicitur collectiua propositio quando vel subiectum, v prædicatum sit numerus. vt Omnes sapientes Græciæ fu septem: Omnes digiti huius manus sunt quinque.

Signum vniuersale dupliciter sumitur { Disiunctiuè. Copulatiuè.

Nulla propositio vniuersalis est, nisi signum diuis sine disiunctiuè sumatur.

Omnis affirmatio est alicuius de aliquo. Omnis iteg gatio est alicuius de aliquo.

Diuisio negationis.

Negatio triplex est:

Simplex	vt	Homo non est iustus,
Priuans.		Homo est iniustus.
Infinitãs.		Homo est non iustus.

Regula.

Negatio priuans non est negatio re ipsa, sed affirm vt, Homo est indoctus, propositio affirmatiua est, quia p cipale verbum affirmatur. Eadem est ratio negationi nitantis.

Materia propositionum triplex. { Necessaria. Contingens. Possibilis.

Di

Dicitur propositio necessaria, in qua genus prædicatur de specie: species de individuo: differẽtia de specie & individuo: proprium de specie: accidens inseperabile de subiecto: definitio de definito: interpretans de interpretato. &c.

De Quæstione,

EAsdem omnino cum propositione diuisiones recipit & quæstio. Alia enim est simplex, alia composita: simplex, in vniuersalem, particularem: indefinitam, singularẽ, in verã & falsã, in affirmatiuam & negatiuam, in necessariam, contingentem & impossibilem dirimitur. Nec mirum, quum quęstio nihil sit aliud: quàm propositio cum interrogatione elata, vt, An oppositorum eadem sit disciplina? An non sint Antipodes. Setõ.

De interrogationibus.

TRes sunt interrogationes propositionis, quę, quanta, qualis: quibus interrogamus naturas pronunciatorum, & quæ illis accidunt omnia: vt si quęrere velles, quæ, quanta, qualis sit hæc propositio,

Quisque homo auaritię studet, respon-

demus esse categoricam, vniuersalem, a
firmatiuam, falsam & cõtingentem. Qu
quanta, qualis. Non est aliquod brut
insensile, respondemus esse categoric
particularem, negatiuã, veram, & nece
riam, & ita de similibus.

QVæstio, dempta interrogationis nota, pr
sitio est, ita mirum videri nõ debet, si eas
cum propositione diuisiones recipiat. Sed qu
quæstione nihil est obscurum, tria illa inter
tionum genera aggrediar. Habet enim pro
tio, iuxta suas diuisiones, aliquot interrogatio
quas vulgo vocant quæsitiua, quæ? quanta?
lis? quę querit, sit ne propositio categorica, a
pothetica? quanta quærit, sit ne vniuersalis, p
cularis, indefinita, an singularis: Qualis, affir
ua ne, an, negatiua. Vt percontanti, quæ? qu
qualis? fit hæc, vsus in naturam vertitur, Re
demus esse categoricam, indefinitam & affir
uam. Deinde si iterum roges qualis affirm
adijcimus esse affirmatiuam veram, Postre
qualis vera interroges, affirmamus esse ver
tingentem. Atque hoc modo de vnaquaqu
positione licet interrogare, donec absolut
responsio. Quod si prima interrogatione p
fit responsio, non vltrà quærendum est: vt,
quanta, qualis est? Quisquis homo est bipes.
interrogationi satisfactum erit, si dixeris e

segon

regoricam, vniuersalem, affimatiuam, verã. Alioqui donec plenè satisfecerit aduersarius, vltra per postremã illam interrogatiuam licet scisciatari, nempe vt prima propositionis diuisio secundum substantiam, id est essentiam, & secunda secundum quantitatem: ita tres reliquæ secundum qualitatem dantur. Vnde interrogatio quæ? substantiam quærit: quanta, quantitatem. Denique qualis? propositionis qualitatem quærit, hoc est, num affirmatur, nũ vera sit, num necessario vera an secùs.

Tres sunt interrogationes Propositionis.

Versiculus.

Car.

Quæ? ca. vel hyp. qualis? ne vel aff. vn. quanta? par. in, fin.

Expositio versiculi.

Quæ quærit vtrùm propositio sit categorica vel hypothetica: quanta, vtrum sit vniuersalis, particularis, indefinita, vel singularis, qualis? vtrùm affirmatiua vel negatiua: qualis affirmatiua vel negatiua: vera, vel falsa, vel falsa contingens, qualis vera vel necessaria.

De suppositione.

Setõ.

SVppositio est significationis terminorum in propositione acceptio: plurimũ momenti habet ad inquirendam veritatẽ.

Veritas autem pronunciati ex quanti
te, qualitate, verbo & affectionibus
inquirenda : sed præcipuè ex quantita
vt patebit ex regulis.

1 Subiectum semper capitur in vniuer
li, vniuersaliter : in particulari, particu
riter.

2 Prædicatum verò in vniuersali affir
tiua immobiliter supponit, & confuse
pitur.

In particulari & singulari affirmati
particulariter.

In vniuersali, particulari, & singu
negatiuis, vniuersaliter, nisi fuerit sin
lare.

3 Vera est igitur vniuersalis affirma
cùm prædicatum omnibus & singulis
subiecti singularibus congruit. Negat
quando nullis.

4 Particularis est vera, quando prædic
verè affirmatur de aliquo, vel aliqui
eorum quæ in subiecto continentur:
negatur si sit negatiua.

5 Singularis nullam habet dubitatio
quod vnum & nõ amplius respicit. C
re, vera est singularis affirmatiua, qu
ex

extrema conueniunt, negatiua, quando disconueniunt.

Exempla hæc sunto: Omnis homo equitat, non erit hęc vera, nisi vnusquisque hominum equitet: falsa si Cæsar, vel illus alius non equitet. Et hæc, Aliquis homo pingit: vera erit si Zeusis solus, aut illus pingat; falsa, quando nemo pingit.

Notandum est maiorem esse vim in nota vniuersali quam particulari & negatione quàm in affirmatione. Denique vniuersalia pronuntiata, tum in assensu tum in descensu, coniunctionem copulatiuam assumunt, quemadmodum & particularia disiunctiuam.

Versiculi.

A, prius extremum reddit generale, sed alterum semper confundit.
Generale, E, reddit vtrunque.
Particulariter, I, quicquid sibi sumit habebit.
Particulare prius facit O generale: secundum.
Pro solo & certo discretum sumitur vno.

Iam quoniam res est valdè, & in primis necessaria noscere, quid verum & quid falsum plura ad hæc pueros docere oportet, de veritate dinoscenda quæ præcipuè in suppositionem elucescit Suppositio est significatiui termini in propositione accep-

tio. Termini proprio dicuntur in propositione
subiectum & prædicatum, qui variè pro quanti
tis ratione sumuntur. Nunc enim latior, nunc
gustior est extremorum significatio Subiectum
vniuersali largissimè significat, in singulari pa
simè, in particulari medio quodam modo: vt,
homo est medicus. Subiectum, id est, hæc vox
homo, solum vnum certum hominẽ, & nõ am
signat. Aliquis homo est medicus, Homo in
propositione Galenum, vel Hypocraẽ, vel qu
alium medicum significat. Omnis homo est m
cus. Hic vero homo pariter pro vnoquoq; ho
sumitur, nec minus diuersitatis in negatiuis re
tur. Atque hoc est quod dictum est in prima te
la. Subiectum in vniuersali vniuersaliter in p
culari partiulariter, in singulari singulariter
tur. Vniuersaliter, hoc est pro vniuersis, & sin
suis significatiuis, Particulariter, hoc est, pro v
liquo sed non pariter pro vnoquoque signifi
uo, Singulariter, hoc est, pro vno tantùm sing
& eo certo: nec potest opinor planius & ma
stius de his dici, quam in textu explicuimus. A
sus fit ab inferioribus ad communiora, In
est amplectenda: & fortitudo, & temperanti
prudentia: ergo omnis virtus est amplectend
Hoc oppidũ est expugnabile, vel hoc, vel ho
istud, & ita de cæteris, ergo aliquod oppidũ
pugnabile Descensus fit è regione à superi
inferiora, vt, Omnis ciuitas mœnijs est m
ergo Londinum, & Roma, & singulæ sunt m
m

munitæ . Aliqua quadrupes est mutula. ergo vel hæc, vel illa est mutula: & sic de singulis. Signa & negationes alterant suppositionem. Adverbia coniunctiones & cætera orationis supplementa non mutant suppositionem propriè licèt veritatem & sensum alterare possunt. Non est idē sensus in his. Quidam homo vigilat, & quidam homo semper vigilat: attamen extrema in vtraque similiter supponunt, nimirum particulariter. Copularum autē ampliationes, & restrictiones (quas vocant, prudens omitto: vt, Polycletus sculpit. Polycletus sculpturus est. Polycletus potest sculpere: quę facile ingeniosis patebunt.

Notandum est præterea voces quasque trifariā accipi posse, Quandoque personaliter, hoc est significatiuè, vt, Fraxinus non facit fructum. Quandoque materialiter, hoc est pro ipsa nuda voce, vt Fraxinus est nomen fœminini generis. Aliquādo copularum, hoc est pro natura sua communi, vt Fraxinus est species arboris: Frumentum est genus: Albedo est accidēs, & cætera quæ oīa de industria prætereo. Nā a grāmaticis petēda est suppositio ꝓpria & imꝓpria, materialis, & personalis, nos quæ propria sunt huius artis solū exequemur. Adhæc suppositio respicit solummodo cōtingētes ꝓpositiones, quantū ad veritatis varietatē attinet, nā in cecessarijs haud ita multū refert ad sensum vniuersaliter, ne an particulariter q̄d enūcies: vt Smaragd⁹ est lapis, & quæq; Smaragd⁹ est lapis. In cōtingenti materia nō ita est. Multū enim interest an dixeris: quidā homo pīgit: & quisq; homo pingit.

quum hæc sit vera, quando solum Zeuxis pingit aut Apelles aut vllus hominum pingit: illa vera falsa erit, si vllus sit omnino, qui non pingit, Sed de his prius satis diximus.

De Suppositione.

Car. *SVppositio est significationis terminorũ &c. id est, Suppositio docet quomodo subiectum & prædicatum sumuntur in quauis propositione.*

Regula.

Suppositio non est totius propositionis, sed terminorum propositionis.

Veritas propositionis inquirenda est, ex quantitate vt sumitur vniuersaliter, particulariter, vel singulariter, ex qualitate vtrum sit affirmatiua vel negatiua &c.

De affectionibus propositionum.

Affectiones propositionum sunt, oppositio, equipollentia & conuersio.

Suppositio. Confusa, { Confusa tantùm. / Confusa distributiua. } Duplex,

Subiectum in vniuersali affirmatiua confusè & distributiuè supponit prædicatum confusè tantùm.

Immobiliter supponere, quid?

Dicitur immobilis suppositio, quando ex subiecto sit prædicatum simpliciter vertendo: vt omnis tempe-

est virtus: ergo. Omnis virtus est temperantia, non se-
quitur. Quando termini sunt conuertibiles, nulla est im-
mobilis suppositio, licèt prædicatum confusè capiatur.

Regula.

Nulla propositio est vera, in qua vniuersale signum
reponitur prædicato, nisi prædicatum & subiectum sint
termini conuertibiles: vt Homo est omne risibile.

Subiectum vniuersale efficit propositionem vniuersa-
lem: signum cur sumatur vniuersaliter.

Vniuersaliter capi quid?

Vniuersaliter, pro omnibus & singulis sui subiecti sig-
nificatiuis: particulariter, pro aliquo, vel aliquibus.

In vniuersali, particulari, & singulari, negatiua, præ-
dicatum supponit vniuersaliter, nisi prædicatum fuerit
singulare.

Maior est vis in negatione quàm in affirmatione: quia
vniuersalis negatiua efficit, vt prædicatum & subiectum
sumantur vniuersaliter, vel, Maior est vis in negatione
quàm in affirmatione, quia facilius res improbantur, quàm
probantur: facillimum enim est definitionem refellere, cō-
firmare, difficillimum: tum proprium, deinde genus, postre-
mo in loco accidens vniuersale: attamen particulare acci-
dens facilius confirmatur quàm refellitur. vt, citius pro-
batur aliquem hominum esse doctum, quam nullum homi-
nem esse doctum. Attamen particularis negatiua facilius
probatur quàm improbatur.

Denique vniuersalia pronunciata &c.

Ascensus fit ab inferioribus, ad magis superiora vt ars
habitus est, scientia habitus est, ergo Omnis virtus intelle-

ctiua

clius habitus est.

Descensus fit a superioribus ad inferiora, vt homo animal, ergo Ioannes, Richardus, & singuli homines animalia sunt.

Versiculorum expositio.

A Vniuersalis affirmatiua facit prius extremum subiectum, vniuersaliter sumi, sed alterum, id est praedicatum, confuse capitur.

E Vniuersalis negatiua, facit cum praedicatum subiectum vniuersaliter sumi.

I. Particularis affirmatiua, facit subiectum & praedicatum particulariter sumi.

O Particularis negatiua, facit vt subiectū particulariter sumatur: praedicatum vero vniuersaliter.

Diseretum individuum dicitur, quod minimè in species vniuersales secari potest.

De Repugnantium formis.

Setō. PRopositionum genera quarifariam vicem referuntur, nimirum vt contrarietas, subcontrarietas, contradictio, subalternatio.

Contrariæ sunt duæ vniuersales, alia affirmatiua, altera negatiua, vt, Omne metallum liquescit; Nullum Metallum liq...

liqueſcit.

Subcontrariæ, duæ particulares, hæc affirmatiua, illa negatiua, vt Arbor eſt ſatiua: Arbor non eſt ſatiua.

Contradictoriæ ſunt vniuerſalis & particularis, quarū altera affirmatur, altera negatur, vt omnis eruditio auget virtutes, Aliqua eruditio non auget virtutes: vel, nulla mater trucidat Liberos, aliqua mater trucidat liberos, vel duę ſingulares, vt Terentius fuit comicus, Terentius nòn fuit comicus.

Subalternæ ſunt, vniuerſalis & particularis pariter affirmatiuæ, aut pariter negatiuę, vt omne vitium eſt fugiendum. Aliquod vitium eſt fugiendum, aut ſic, Nullum bellum eſt licitum. Aliquod bellum eſt licitum.

Omnis virtus labore paritur } Contrariæ. { Nulla virtus Labore paritur.

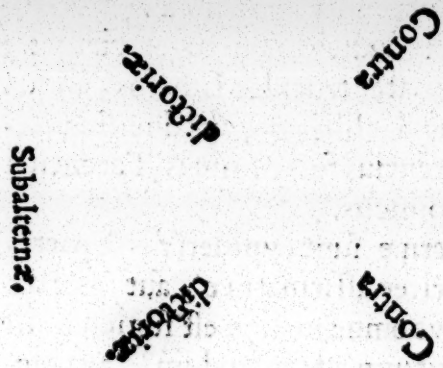

Aliqua virtus labore patitur: } Sub contra { Aliqua virtus nõ labore patitur.

Prędictarum leges.

Contrariæ hanc sortiuntur naturam,

si vna sit vera, alteram esse falsam est necesse. Nam si vera sit, omnis auarus est miser, falsa est. Nullus auarus est miser. Non contrà requiritur, nisi in contingenti materia.

Sub contrariè nunquam reperiuntur simul falsæ, sed in contingenti materia possunt simul esse veræ: vt, Conscius pallet, Conscius non pallet.

Contradictoriè acerrimè & ex diametro inter se pugnant, quippe quę nunquã, neque pariter veræ, neque pariter falsę reperiuntur. Sed si hæc sit vera, falsa erit illa, è cõtrario si illa falsa fuerit, hæc necessario vera erit.

Subalternæ nõ opponuntur, vt dictum est: sed particularis in veritate sequitur vniuersalem, non contrà: Vniuersalis autem in falsis sequitur suam particularem, non contra. Nempe vt existenti vniuersali vera, vera est eius particularis, ita è regione, falsa particulari, falsa quoque est necessariò eius vniuersalis. Nec vnquam illunt hi canones, qui tum ad probandas propositiones, tum ad disputandum mirè sunt vtiles.

Demon-

DE modalibus & Hypotheticis alias, interim oppositione aliquid est dicēdum. Dictum tem est incompositas voces quatuor modis opp ni: verùm propositionis propriè trifariam tant habetur oppositio, licèt quadrifariam referan nimirum contrarietas, subcontrarietas, & con dictio. Subalternæ veriùs inuicem refetur quàm opponuntur. Cæterùm reliquæ specie ter sese opponuntur. Contrarię sunt duæ vniu les in qualitate repugnantes. Hoc est, vniue affirmatiua & vniuersalis negatiua, eiusdem omnia subiecti, copulæ & prædicati, vt o piscis est mutus. Nullus piscis est mutus. Sub trariæ sunt duæ particulares similium partiu qualitate repugnantes vt, aliqua culpa est ex bilis, aliqua culpa nō est excusabilis. Contrad riæ sunt duę Propositiones earundem partium tum quantitate, tum qualitate repugnan Altera enim vniuersalis est, altera particular altera affirmatur, altera negatur: vt omne bo est à Deo: aliquod bonum non est à Deo: S tia præstat virtute, nulla scientia præstat vi vel duæ singulares: vt Milo interfecit Clod Milo non interfecit. Clodium. Talibus dia cis nescio quo iure, nullum locum in figura loquuntur) nec in æquipollentia, aut conu ne reliquêre. Has enim solent dialectici voca tradictorias de lege, & non contradictorias d ma. Nā quamuis formam contradictionis n pant, hoc est repugnant quantate, tame

gem subeunt eandem, hoc est qualitate per omnia repugnant, vt contradictoriæ, hinc est, quod in repugnantium tabula, quam figuram dicunt, non locantur, Subalternæ sunt vniuersales & particulares pariter affirmatiuæ, vel pariter negatiuæ: vt, Omne periurium est castigandum, aliquod periurium est castigandum: aut sic, Nulla fraus est licita: aliqua fraus non est licita.

Porrò in hac mutua enuntiationum collatione, non solùm vitanda est omnis æquiuocatio, amphibologia, translatio, verùm etiam curandum est, ne propositionũ partes vllo modo mutentur: id quod etiam in æquipollentijs, conuersionibus, argumẽtationibus obnixè debet obseruari. Hæ enim non repugnant, omnis equus est solipes, Nullus bos est solipes, nec istæ, Galea est leuis, & nulla Galea est leuis, si leuis in priori vt aspero opponitur, in altero vt graui sumatur, nec istæ. Omnis stolidus, est infans: quidam stolidus est infans, si infans in altera solùm sumatur metaphoricè. Satis de formis dictum est. Nunc de legibus dicendum est simili breuitate. Contrarię hanc legem obseruant, vt in vero nunquam conueniant, in falso, aliquando conueniat, si materia contingens. Si ergo prior sit vera, necessariò sequitur alteram fore falsam, non contrà, possunt enim simul esse falsæ, vt omnis homo est medicus, nullus homo est medicus, Subcontrariæ imitantur contrarias, sed ex aduerso, non possunt vnquam simul esse falsæ, veræ possunt in contingentibus, vt Conscius pallet, conscius

non

non pallet, Vbi materia non sit contingens, q
ties vna est vera, altera est falsa. Contrà si hæc
illa vera erit necessario. vt: Brutum sentit, bru
non sentit, atq; hoc etiam in cõtrarijs tenet sim
ter. Contradictoriarũ acerrima est pugna: na
ex diametro locãtur, ita ex diametro (vt est in
uerbio) repugnant. Quippe quæ nunquam s
veræ. nec simul falsę inueniuntur in vlla mat
sed si prior sit vera, posterior erit falsa: nam
quantitate, tum qualitate repugnãt: quod in c
ris non est necessum. Subalternæ propriè non
ponuntur, quantitate tamen semper sunt diss
les, & non nũquam etiam aliqua qualitate, na
cet sunt pariter affirmatę, vel negatę, non t
sunt semper pariter veræ, vel pariter falsę. Ie
contingens est materia, potest hæc esse vera
falsa: sed hoc est generale. quòd particularis se
tur suam vniuersalem, in veris, non contrà: &
uersalis sequitur particularem in falsis. Nam
existente vniuersali vera, vera est & particu
ita è regione, falsa particulari falsa erit & c
niuersalis: generales & firmi sunt ij canones.
igitur leges velim à pueris adamussim obse
quæ sanè ingeniosis vix vnius horæ negotiu
cessunt, tamen ratiocinaturo ingentem mate
ministrant.

De oppositione Propositionum.

Car. OPpositio est repugnantia duarum categori
positionum, vel qualitate tantùm, vel quanti

tum vel quantitate & qualitate simul.

Repugnantes propositiones.

Quantitate tantùm. Qualitate. tantùm. Quantitate & qualitate	vt	Subalternæ. Contrariæ, subcontrariæ. Contradicentes.

Cautio.

Propositiones quatuor modis, scilicet secundum prædictam definitionem ad inuicem referuntur, sed tribus modis opponuntur. Nam subalternæ propositiones non opponuntur, quia non repugnant qualitate.

Regula.

In omni oppositione debet esse idem subiectum, idem prædicatum, idem tempus: neque vlla debet esse æquiuocatio in vocibus, aut amphibologia in propositionibus.

Duplex consideratio oppositionis.

Forma. Lex.	Quantitas. Qualitas	Proposit.

Regula.

Quæ singulares propositiones contradictorio modo opponuntur secundum legem, non secundum formam.

Diuisio contradicentium proposit.

Contradict. tripl.

Supremæ, Mediæ, Infimæ, } vt { Vniuersal. particula. / Duæ singulares. / Subcontrariæ.

Eadem est ratio indefinitæ propositionis, quæ est particularis, quoad suppositionem propositionum & oppositum & formam argumentationis.

De lege contrariarum propositionum.

Lex siue conditio contrariarum propositionum est, vt prior sit vera, secunda erit falsa. Ambæ tamen possunt esse falsæ, quoties accidens seperabile est prædicatum: vt Omnis homo est iustus. Nullus homo est iustus, ambæ sunt falsæ.

Lex subcontrariarum.

Subcontrariæ nunquam reperiuntur simul falsæ, sed ambæ possunt esse veræ, quoties prædicatum est accidens quia particularis propositio est vera, si prædicatum negatur affirmatur de aliquo, vel aliquibus.

Cautio.

Duæ subcontrariæ non possunt simul esse veræ, nisi vtraq. propositione diuersum subiectum intelligatur.

Lex contradicentium.

Contradictoriæ acerrimè & ex diametro inter se pugnant: quia repugnant tam quantitate, quàm qualitate. si prior propositio fuerit vera, secunda erit falsa, in quacunque materia fuerit: vt, Omnis virtus est amplectenda.

Subalternarum lex.

Subalternæ non opponuntur, quia non repugnant

litate: sed particularis est vera, si vniuersalis sit vera: & si particularis fuerit falsa, vniuersalis quoque erit falsa.

Cautio.

Subalternæ possunt aliquando opponi, quoties prædicatum est accidens, nam etsi pariter sunt affirmatiuæ, vel pariter negatiuæ, non tamē pariter veræ vel falsæ in materia contingenti: vt omnis homo est medicus: aliquis homo est medicus: tamen non proprie opponuntur.

Regula.

Subalternæ opponuntur in materia contingente, secundum qualitatem ex re, non secundum qualitatem ex voce.

De Æquipollentia.

ÆQuipollentia, est aliquot pronunciatorum verbis differentium eadē significatio. Setō.

Hęc ad veritatem inuestigandum plurimum conducit: quandoquidem omnis propositio eiusdem est substantiæ, quantitatis & qualitatis, cum ea cui æquipollet & idem prorsus sonat.

Vniuersalis affirmatiua prępositā negatione æquipollet suæ cōtradictorię: vt Non omnes possunt esse diuites. i. Aliqui non possunt esse diuites. Non omnis qui

te blandè alloquitur est amicus: id est, liquis qui te blandè alloquitur, non est micus. Non tota Europa paruit Alexandro: id est, Aliqua pars Europæ non paruit Alexandro, &c.

Vniuersalis affirmatiua, postposita negatione, æquipollet (penè semper) suę contrariæ: vt omnis spurcus sermo non procedat de ore vestro, id est nullus.

Vniuersalis negatiua, præposita negatione, cõtradictoriæ suæ æquipollet. Non nemo fatebatur, id est aliquis fatebatur. Non nihil deerat: id est quiddam. Nonnunquam reprehenditur veritas, est, aliquando.

Proposita negatio in vniuersali semper facit contrarias æquipollere: vt, nemo non sibi melius mallet quam alteri, est, vnusquisque. Nullus vir non cæcus aliquando, id est, quisque.

Vtraque vniuersalis, pariter præposita & postposita negatione, cum sua particulari conspirat, vt, non omnis Episcopus non est hospitalis, id est quidam Episcopus est hospitalis. Nonnulli homines non amant literas, id est, aliqui homines non

mant literas.

Particularis affirmatiua, præpoſita negatione, in contradictoriam tranſit: vt nō ſe quiſque odio habet, id eſt nullus.

In neutra particulari poteſt negatio geminari, nemo omniùm (quod ſciam) dixerit, Non quidam non ſtudet, pro eo quod eſt, vnuſquiſque ſtudet.

Quod ad hanc rem ſpectat, iubebo ſtudioſos latiniſſimos authores conſulere, potius quàm dialecticorum turbam, qui in æquipollentijs aſſignandis toto cœlo ſolēt errare.

PRoximum eſt, vt ad æquipollentiam & conuerſionem ſermonem conuertamus. Poteſt æquipollentia dupliciter accipi, vel in dictionibus, vel in orationibus: in dictione, vt idem eſt non nihil & aliquid, nihil non & omne, de quibus Eraſmus in copia ſua differit eruditiſſimè, ſed hic de ea, quæ in oratione eſt, æquipollentia, dicendum occurrit, quæ eſt diuerſarum propoſitionum eadem ſignificatio. Hęc (vt cætera taceam) ad præcedentis Tabulæ cognitionem multum conducit. Omnis enim propoſitio æquipollens in ſenſu eadem eſt, cum ea cui equipollet eſt etiam eiuſdem eſſentiæ, & quantitatis, & qualitatis per omnia. Nam quoniam hęc. Quiſquis ſibi melius mallet, quàm alteri

est categorica, vniuersalis affirmatiua, vera contingens sic erit & hæc illi æquipollens. Nemo sibi non melius mallet quam alteri, & quia idem prorsus sonat, eundem locum in præcedenti tabula occupant. Falsò putant quidem affirmationem non æquipollere, perperamque multa de negatione præcipiunt. Certè mea sententia hallucinatur tota pene dialecticorum turba, in tradendis æquipollentijs, non obseruantes latini sermonis proprietatem, à qua ne latum quidem vnguem erat recedendum. Alij omissis regulis ad exempla confugiunt, sed præcepta certiora & vtiliora credo.

Prima regula.

1 Præposita negatio in vniuersali facit contradictorias æquipollere: vt nõ quisque verum cernit. Idem est ac si dicas, quidam non cernit verum. Quandoque tamen, vt in scriptura vbi Hebraismus est, æquiualet contrariæ: vt, Non omnes qui dicunt mihi, domine, domine, intrabunt in regnum cœlorum, id est nulli qui dicunt mihi, domine, domine intrabunt in regnum cœlorum: id fit potissimum, interposito verbo inter negationem & signum vt: non glorieter omnis caro, id est nulla: non miserearis omnium, qui operãtur iniquitatem, id est nullorum.

Secunda regula.

2 Postposita negatio, ex vniuersali affirmatiua facit vniuersalem negationem: vt omnis immunditia non est inter Christianos nominanda. i. nulla.

Tertia

Tertia regula.

3 Vniuersalis negatiua præposita negatione æquipollet suę contradictoriæ: vt non nemo ait, idest aliquis, Non nihil deest, id est quiddam. Nonnunquã reprehẽditur veritas, id est, aliquãdo. Quãquam tales propositiones ex aduerbiis compositæ non sunt dicendæ vniuersales sed potius interdictiones est æquipollentia. Proposita negatio in vniuersali negatiua facit contrarias æquipollere, non equidem dum sunt contrariæ equiualent, sed quæ alioqui essent contrariæ, ablata negatione vt, Nemo non sibi parcit, id est, vnusquisque sibi parcit. Nullus vir non cæcutit aliquando, id est, quisq; Nihil non mouetur ab alio, id est omne verum, hæc infinita magis est dicenda quam vniuersalis. Nullam ætatem non decet religio, hunc enim sensum habet: Religio decet omnem ætatem Ira & hęc. Nusquam non est virtuti locus infinita est, licèt vniuersalis speciem prę se ferat. Nec hic tam propositiones, quam illarum partes æquipollent.

Quarta regula.

4 Vtraque vniuersalis negatione pariter præposita & postposita subiecto, cum subalterna conspirat cum particulari, vt, Non omnis episcopus non est lucro deditus, id est. Quidam episcopus est lucro deditus. Nonnulli pisces non sunt surdi, id est, Aliqui pisces non sunt surdi.

Quinta Regula.

5 Particularis affirmatiua, præposita negatione, in contradictoriam transit: vt, Non potest quidam

Exempla

simul sorbere & flare, id est nullus, non mortui
laudent domine, id est nulli: Aliæ Propositiones,
quas Valla particulares putat, singulares potius di-
xerim, vt, de grege non ausim quicquam depo-
nere tecum, id est nihil. Efficiam, posthac ne quē
quā voce lacessas, id est nullum: in quarum parti-
bus & dictionibus potius cernitur æquipollentia
quam integris propositionibus. Valla ait idē po-
lere quoque quum subiecto postponitur negatio
particulari: vt, Aliquis beatus non est quisquam
vel: quispiam non est beatus. Verùm æstimo pa-
ticularem, postposita negatione, rarò aut nunquam
fieri vniuersalem, nisi cum fit comparatio, vt a
quis non est me fortunatior. Quisquam non est
melior, id est nullus. In neutra particulari pote
negatio geminari. Absurdè enim dixeris. No
quidam, vel, non aliquis vir non legit. Absurdi
Quidam non homo non pingit. Absurdissimè. N
est non iustus non Socrates: Rectè tamen dicim
Non sū non fortunatūs, & non tu non es fœlix, n
autem, non tu non es fœlix. Non est ergo situs n
gationum negligendus. Adhæc in lingua latin
duę negationes, si in idem cadant, affirmant,
nonnihil scit. i. omnia: Græce vehementius n
gant οὐδὲν γινώσκει nihil scit prorsus. N
gant etiam Latinè, quando in diuersa incumbu
vt nullus est mihi neque pater neque mater, id e
desunt mihi parentes. Denique multa sunt lingu
propria: vt Quid non vastauit, id est, omnia vast

uit. Num ego te coegi, id est, non coegi te: Non ne prædixi ita futurum: id est, etiam prædixi ita futurum. Caue lædas, id est caue ne lædas, Inuenesquè senesq́; id est omnes. Sed longum esset omnia persequi. Cætera ab authoribus petenda sunt. Nam consuetudo optima est (vt ait Fabius) loquendi magistra.

De æquipollentia.

Car.

Aequipollentia duplex. { Dictionum. Propositionum,

Æquipollentia propositionum quid.

AEquipollentia propositionum est idem sensus duarum propositionum verbis differentium.

Hæc ad veritatem inuestigandam, &c.

Omnis propositio secundum significationem suã eiusdem substantiæ, quantitatis & qualitatis cum ea cui æquipollet; vt si propositio æquipollens sit categorica, particularis affirmatiua, vera contingens, tum ea cui æquipollet sit Categorica, particularis affirmatiua, vera & contingens &c.

Versiculus.

Præ contradict post contra. præ postq́; subalter.

Expositio.

Præ contradict. Id est. Si negatio præponatur toti propositioni, æquipollet suæ contradictoriæ.

Post

Post contradict. id est si negatio postponitur subiecto, equipollet maxima ex parte suæ contrariæ. Præpositiua alter, id est, si negatio præponatur: & postponatur in particulari vniuersali, æquipollet suæ subalternæ, id est particulari affirmatiuæ vel negatiuæ.

Voces æquipollentes.

Non omnis,	id est	Aliquis non
Non nullus,		Aliquis,
Non aliquis,		Nullus,
Nulli non,		Omnes.
Omnes non,		Nulli,
Non omnis nõ		Aliquis non.
Nonnullus nõ,		Aliquis non.

Signum	Vniuersale negatiuum.	Nullum.
	Vniuersale affirmatiuum.	Est omne
	Particulare negatiuum.	Aliquod n
	Particulare affirmatiuum.	Aliquod.

1 *Præposita negatio vniuersali affirmatiuæ facit dicentes æquipollere.*

Regula.

Contradicentes non æquipollent, nec contrariæ, subalternæ: vt sunt contradicentes: &c. sed quæ præ contradicẽtes, contrariæ, & subalternæ, dempta ne

vel negationibus.

2 Quando negatio postponitur vniuersali affirmatiuæ, æquipollet vniuersali negatiuæ, vt omne vitium non est amplectendum, id est nullum vitium est amplectendum.

3 Si negatio præponatur vniuersali negatiuæ, æquipollet suæ contradictoriæ id est, particulari affirmatiuæ.

4 Cum negatio postponitur vniuersali affirmatiuæ: vt nemo non est animal, id est, omnis homo est animal.

5 Quando negatio præponitur & postponitur vniuersali affirmatiuæ vel vniuersali negatiuæ, æquipollet suæ subalterne id est particulari affirmatiuæ, vel particulari negatiuæ, vt non omnis virtus non est mediocritas id est Aliqua virtus est mediocritas &c.

Si negatio præponitur particulari affirmatiuæ equipollet vniuersali negatiuæ vt, non aliquis homo est doctus id est, nullus homo est doctus.

In neutra particulari potest negatio preponi & postponi, tum propter veritatem propositionem, tum maxime propter phrasim loquendi.

De conuersione.

Setõ.

IAm ad conuersionem conuertendus est sermo.

Conuersio propositionis est apta extremorum commutatio Eius duo sunt genera, simplex & attenuatum.

Simplex conuersio dicitur, vbi transpositis

sitis terminis, eadem remanet quantitas.

Ita vertitur vniuersalis negatiua, & particularis affirmatiua, vt nulla virtus est inuidia: nulla inuidia est virtus. Aliqua temperantia est vitium: Aliquod vitium est intemperantia.

Attenuata autem conuersio est, quando commutatis partibus, minuitur quantitas. Nam mutatis signis, ex vniuersali colligitur particularis, vt, Omnis æquitas est virtus: aliqua virtus est æquitas.

Hęc species vertendi peculiaris est vniuersali affirmatiuæ.

Prętera, in conuertendis propositionibus semper eadem qualitas debet remanere.

E, I, simpliciter vertendo signa manebunt.

A, I, cum vertas: signa minora capiunt.

Conuersionis apud authores nō admodum frequens est vsus, verum apud quæstionistas nihil non euertunt nihil frequentius.

Conuersio est apta mutatio extremorum quę est quondo iuxta sequentes canones fit. Duæ sunt species eius. Simplex & attenuata æqualem æqualem appellare possumus, Simplex est, qua

mutatis partibus, quantitas ſeruatur: ita vertitur particularis affirmatiua, & vniuerſalis negatiua, vt intemperantia eſt vitium, ergo aliquod vitium eſt intemperantia. Nulla inuidia eſt virtus, ergo. Nulla virtus eſt inuidia. Aequale ex æquali colligitur, & remanet eadem quãtitas. Conuerſio autem attenuata eſt, vbi tranſpoſitis terminis diminuitur quantitas, vniuerſali ſigno in particulare conuerſo: vt omnis æquitas eſt virtus, ergo aliqua virtus eſt æquitas, non hic ex æquali æquale, ſed ex vniuerſali colligitur particularis. Ad hunc modum poteſt vtraqȩ vniuerſalis conuerti, Sed quoniam vniuerſalis negatiua ſimpliciter conuertitur, hoc eſt, vi negationis ex vniuerſali vniuerſalẽ colligit, vt, Nullus homo eſt quadrupes, ergo nulla quadrupes eſt homo, ideo magis peculiaris eſt hæc ſpecies vniuerſali affirmatiuæ. Neceſſario enim ſequitur particularitas vbi vniuerſalitas colligitur. Alij per accidens conuerti dicunt, vbi quãtitas attenuatur. Solent quidam ad excitanda, vt opinor, puerorum ingenia, quaſdam propoſitiones excogitare, & eis preponere, quales ſunt, nulla veſtis facit Monachum, nullus homo eſt fœmina. Nullus puer fuit Epiſcopus, quas ſic ſolent vertere. Nihil faciens monachum eſt veſtis, nulla fœmina eſt homo maſculus, nullus epiſcopus exiſtens epiſcopus, fuit puer, Particularis negatiua non propriè conuertitur, quòd generaliter non tenet eius ſequela, nam non ſequitur, aliquod animal non eſt homo: ergo aliquis homo non eſt animal. Tertiã

ſpeciem

speciem versionis quam vocant contra propositio-
né, prætereo, cujus apud eruditos nulla est mentio
A vniuersalem affirmatiuam: E, Vniuersalem ne-
gatiuam, I particularem & Indefinitam affirma-
uam: O, particularem negatiuam denotat.

E, I, simpliciter vertendo signa manent.
Ast, A, si vertas, signa minora cape:
O quoties vertis vertito simpliciter.

Si conuersa si vera: conuertens quoque vera
sit, non è contrario sequitur Logici priorem pro-
pōsitionem conuersam, posteriorem conuertens
dicunt. Mala, est conuersio, vbi non seruatur eā
qualitas, non enim debet affirmatiua in negati-
aut vera in falsam, aut denique necessaria in con-
tingentem conuerti, sed affirmatiua in affirma-
uam, negatiua in negatiuam vera in veram, &
de cæteris.

De Conuersione.

Car. Conuersio triplex. { Terminorum, Relatiuorum, Propositionum.

Conuersio terminorum quid.

*Conuersio terminorum est quoties prædicatum &
iectum sunt voces conuertibiles, idque in casu nomi-
conuertuntur.*

Ter-

Termini conuertibiles.

Proprium & ſpecies.
Definitio & definitum.
Deſcriptio & deſcriptum.
Differentia conſtitutiua & ſpecies.
Genus & membra diuidentia ſimul ſumpta.

Conuerſio relatiuorum quid?

Conuerſio relatiuorum eſt quoties termini ſunt conuertibiles, ſed in caſibus obliquis conuertuntur.

Conuerſio propoſitionum quid.

Conuerſio propoſitionum eſt apta extremorum commutatio. Apta extremorum commutatio eſt, quando fit conuerſio iuxta regulas à Setono deſcriptas.

Conuerſio propoſitionum { Simplex, Attenuata, Per contrapoſitionem.

Conuerſio contrapoſitionum, eſt quoties termini finiti in terminos infinitos conuertuntur, eadem remanente quantitate & qualitate propoſitionum: Ad hunc modum conuertuntur vniuerſalis affirmatiua & particularis negatiua: vt, Omne bonum eſt iuſtum, ergo Omne non bonũ eſt non iuſtum, aliquod iuſtum nõ eſt bonum, ergo, Aliquod non bonum non eſt non iuſtum.

Conuerſio per contrapoſitionem non meretur nomẽ conuerſionis, quia eadem extrema non remanent, ſed termini finiti conuertuntur in terminos infinitos.

Regula attenuatę conuerſionis.

Hæc ſpecies vertendi peculiaris eſt vniuerſali affirmatiuæ

tiuæ Dicitur peculiaris, non quia vtraque vniuersalis non poteſt hoc modo conuerti, ſed quia vniuerſalis negatiua conuertitur ſimpliciter, ideoque dicitur eſſe peculiaris vniuerſali affirmatiuæ.

Præterea in conuertendis propoſitionibus &c, nulla eſt vera conuerſio propoſitionum, vbi eadem qualitas non ſeruatur: nam ſi conuerſa propoſitio erit affirmatiua, & conuertens erit affirmatiua.

Regula,

Prior propoſitio dicitur conuerſa, poſterior conuertens, Si conuerſa fuerit vera, conuertens quoque erit vera.

Expoſitio verſiculorum.

E, I, ſimpliciter vertendo ſigna manebunt.

Id eſt, vniuerſalis negatiua, & particularis affirmatiua ſimpliciter conuertuntur.

A ſt, A cum vertas ſigna minora cape.

Id eſt, vniuerſalis affirmatiua attenuatè conuertitur.

DE MODALIBVS.

Setõ. Dialectici vocant propoſitionem modalem, quum hæc vocabula adduntur, neceſſe, impoſſibile, contingens, poſſibile: vt, neceſſe eſt, qui ortum habent, & finem habere. Impoſſibile eſt, omne metallum liqueſcere. Contingit vel poſſibile eſt quaſdam

quasdã arbores esse infrugiferas. Necesse, ligni vniuersalis affirmatiui, impossibile vniuersalis negatiui, contingens vel possibile, particularis affirmatiui: contingens non, particularis negatiui vim obtinet.

Addunt alij plures modos, sed possunt omnes facile sub his quatuor complecti. Reperitur geminus sensus in modalibus, diuisus & compositus, vt Possibile est sedentem ambulare: hęc in sensu diuiso vera est: in sensu composito falsa. Similiter per omnia opponuntur, æquipollent, & conuertuntur, vt puræ: nisi quod plerũque in conuersione, modi ipsi manent ijdem. Verum quod modalium natura facile ex his prędictis puris deprehẽdi potest, illas, de industria leuiter perstringo.

NOn desunt, qui propositionem diuidunt in puras, & in modales: puras vocant barbari de inesse, quòd prædicata subiectis insunt: modales, quibus modi opponuntur: Modi purarũ naturã & sensum prorsus mutant. Modi sũt, necesse impossibile, possibile, contingens quibus cognoscitur modalium quãtitas, nõ aliter quàm ex signis depræhẽdunt quãtitas purarum. Necesse quasi signum vniuersale affirmatiuum. Impossibile vniuersale negatiuum reputatur, vt in textu habetur. Addũt alij

plures modos, vtile, honestum, verum, certum, iucundum, facile, consuetum. &c. cum eorum oppositis, falsum, difficile, incertum, inutile. &c. quæ omnia ad prædictos quatuor possunt reduci
In his duplex est quandoque sensus, diuisus, cõpositus: vt, possibile est tacentem loqui, hæc propositio in sensu diuiso vera est, duo tempora denotãs nempe significat eum qui iam tacet posse aliq loqui: falsa verò est in composito sensu, vnum tantum importans tempus, significatque, possibile esse tacentem dum tacet posse loqui, & ita in reliquis. Natura autem modalium facile ex prædictis puris deprehenditur. Similiter enim per omnia opponuntur, æquipollent, conuertunturque, nisi quod plerunque modi ipsi manent ijdem in conuersione: vt, Necesse est omnem patientiam esse virtutem: ergo, Aliquam virtutem esse patientiam est necesse. Contingens est aliquẽ medicum esse diuitem, ergo aliquem diuitem esse medicum contingit. Impossibile est omne animal esse hominem, ergo aliquem hominem esse animal, est possibile, vbi aduertendum est impossibile cõmutari in possibile. Aestimanda est modalium quantitas ex modis (vt dixi) nam potest particularis dici quoad dictum, vt vocant, hoc est, quoad subiectum quæ iuxta modum, est vniuersalis: vt necesse est aliquam stellam minorem esse sole. Contra, quæ iuxta modum particularis est, secundum subiectum sæpe est vniuersalis, vt, possibile est mulierem linguam refrenare: Verum has ego, quarum admi-

ta

tarus est apud authores vsus, sicco pede prætereo, etiam si minimè nesciam, quot hinc subtilitates interſophistas oriantur, & argumentationū gryphi inexplicabiles.

De Modalibus Propoſitionibus.

Modalis propoſitio est categorica impura, in qua ne- Car.
ceſſe, contingens, poſſibile, vel impoſſibile ponitur, vt
Neceſſe est hominem eſſe animal.

Regula.

1 *Quantitas & qualitas modalium propoſitionum depē-*
dent ex ſignis, vt, ſi neceſſe præponatur totæ propoſitioni,
erit vniuerſalis affirmatiua. &c.

2 *Eadem est vis copulæ in categoricis propoſitionibus pu-*
ræ, quæ est modi in modalibus, nimirum, quemadmodum
dicitur, categorica ꝓpoſitio affirmatiua, vel negatiua, quā-
do verbum affirmatur vel negatur, ſic dicitur propoſitio
modalis affirmatiua vel negatiua, quando modus affirma-
tur vel negatur, alioquin ſequeretur contradicentes pro-
poſitiones ſimul eſſe veras, vt docet Ariſtot.

Negatio proponenda est modo, non verbo, in modalibus
propoſitionibus.

Senſus modalium duplex. { Diuiſus. / Compoſitus.

Senſus diuiſus importat duo tempora: compoſitus, vnū
tantum tempus.

Modales propoſitiones opponuntur, æquipollent & con-
uertuntur, vt, categoricæ puræ opponantur, vt neceſſe
& impoſſibile contrario modo: neceſſe & contingens

non contradict. modo &c.

In conuersione modalium propositionum, modi ipsi manent idem, n. si quando impossibile conuertitur, propositio enim conuertens erit possibile: vt, Contingit hominem esse doctum: propositio conuertens est. Doctum esse hominem est contingens &c. Impossibile est, omnem plantam esse Fraxinum, propositio conuertens. Aliquando Fraxinum est plantam, est possibile.

Obiectio.

Impossibile est esse, est affirmatio, vt inquit Aristoteles ergo, Impossibile non, non obtinet vim negationis.

Respons.

Impossibile est esse, est affirmatio secundum modum, secundum verbum, nam negatio priuans non est negatio vera, sed affirmatio, tamen impossibile admittitur pro negatione à dialecticis, non quod verum sit, sed tantum dicendi gratia Faber.

Contingens triplex.
- Necessarium:
- Non necessarium.
- Possibile.

Necessarium.
1. *Quod aliter non potest se habere.*
2. *Quod vim infert.*
3. *Sine quo non potest diu existere.*
4. *Sine quo non potest bene esse.*

Possibile duplex.
- Actu.
- Potentia.

Impossibile duplex. { Simpliciter: / Secundum quid.

Diuisio partium modalis propositionis.

Partes modalis duę.

Modus dictus { Necesse, possibile &c. / Omne id quod est in modali propositione præter modum.

De æquipollentia modalium propositionum.

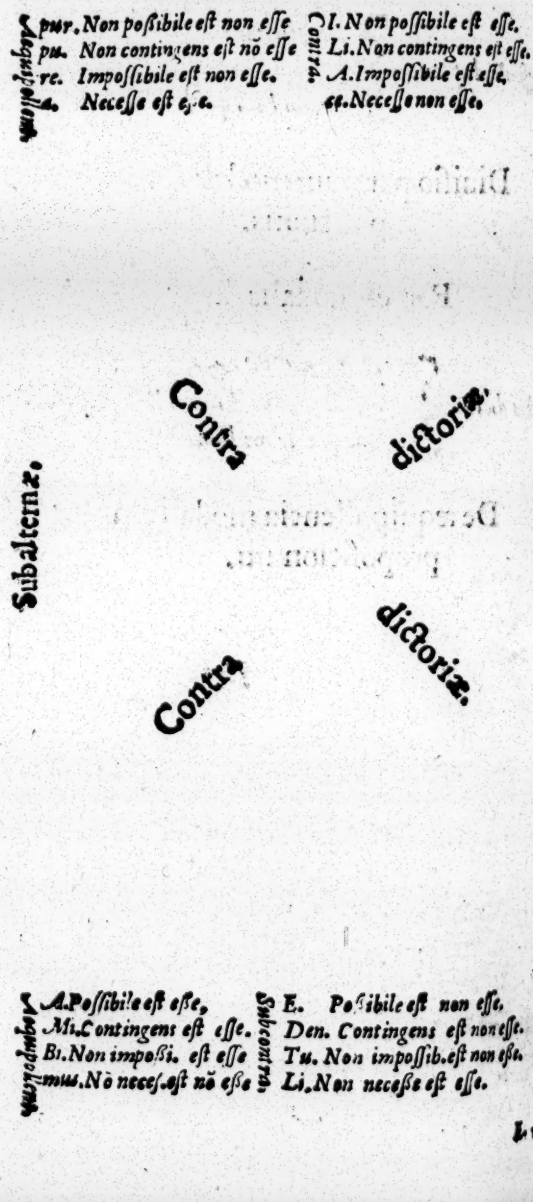
Aequipollens
pur. Non possibile est non esse
pu. Non contingens est nō esse
re. Impossibile est non esse.
a. Necesse est esse.
Contra.
I. Non possibile est esse.
Li. Non contingens est esse.
A. Impossibile est esse.
et. Necesse non esse.
Aequipollens
Subalternæ.
Contra
dictoriæ.
Subalternæ.
Contra
dictoriæ.
Aequipollens
A. Possibile est esse,
Mi. Contingens est esse.
Bi. Non impossi. est esse
mus. Nō necess. est nō esse
Subcontrariæ.
E. Possibile est non esse.
Den. Contingens est non esse.
Tu. Non impossib. est non esse.
Li. Non necesse est esse.
Aequipollens.

E verbum negat, I, que modum, nihil A, sed V. totum

Expositio.

A Omnino vniuersalem affirmatiuam.
I. Negatiuam de dicto.
I. Negatiuam de modo.
V. Totum negatiuã & secundum modum, & secũdũ dictum

} significat.

De Prædicatione.

PRædicatio est vera prædicabilis de suo subijcibili affirmatio. Setõ.

Duplex est prædicatio { Essentialis. Accidentalis.

Prædicatio essentialis, est prædicatio, cuius alterum extremorum est de essẽtia, alterius, vt Vitis est arbor.

Accidentalis est prædicatio cuius neutrum extremum ad alterius essentiam attinet, vt, Nero est tyrannus.

Propria prædicatio est recta, vbi superius de suo inferiori (recto loquendi ordine seruato) enunciatur: vt, Sol est astrum.

Improprta vero est innaturalis, vbi inferius de superiori suo, aut æquale de æquali, enunciatur. Hæc ad vsum Dialecticorũ

parum attinet, qui tantum quæ propria sunt, recipiunt.

NVnc prædicatione (vt vocant) leuiter oportet perstringere. Quidam duplicem constituũt, vnam quinque prędicabilibus, alteram quatuor prædicatis propriam, de qua vide Aristotelẽ in Topicis. Nos hic priorem tantùm attingimus, quæ ex Isagoge Porphirij colligitur, quæ nihil est aliud, quàm veræ & affirmatiuæ propositionis species, vt ex eius finitione constat. Est enim vera affirmatio vniuersalis de subijcibili suo: vt Terentius est comicus. Hanc in essentialem & accidentalem diuidunt. Essentialis est vbi genus aut differentia, de specie, siue individuo, vel species de individuo enunciatur: vt Clementia est virtus: Animal est sensibile: Bucephalus est equus. Accidentalis verò est vbi proprium aut accidens de subijcibili enunciatur: vt, Vulpes est gannibilis. Tigris est velox. Propria est prædicatio, vbi de suo inferiori superius, aut de absoluto concretum infertur: vt, Camelus est animal: Nix est alba mare est vastum: hæc quòd naturam sequitur, merirò naturalis, & recta appellatur. Aduerte quod dixim⁹ in cõtextu, propriam esse prædicationem, quoties superius de inferiori infertur; sic esse intelligendum scilicet superius ad significationem, vel ad prædictionem, vt Animal est hinnibile, propria est, quia hinnibile, licèt significatione sit animali inferius, tamen quoad prædicationem superius est, quia

propriũ

propriè de Animali enunciatur Animal autem de eo impropriè, id est contra loquendi rectum ordinem. Impropria dicitur vbi inferius de superiori, aut æquum de æquo, aut absolutum de concreto infertur, vt Metallum est aurum, animal est Animal, vastus est mons: hæc, quia ordinem naturæ inuertit, meritò à logicis reijcitur. Denique tres sunt prędicationis interrogationes, quæ, qualis & cuius, quibus, sicuti propositionis natura exigit, respõdemus: Vt percontanti, quæ qualis, & cuius sit hæc prædicatio. Fortitudo est virtus, respondemus, essentialem propriam, & generalem de specie. & ita de reliquis,

De Predicatione.

Prædicatio duplex. { Prædicati. / Prædicabilis.

Regula.

Car.

1 *Omnis propositio ducitur ab aliquo quatuor prædicatorum, id est vel a definitione, genere, proprio, vel ab accidente, quod quidē verum est si ordinatè, si propriè, et affirmatiuè ducatur. Alioquin omnis quæstio non ducitur ab aliquo prædicatorum.*

2 *Propositiones negatiuæ non dicuntur à prædicatis.*

3 *Omnia referuntur ad prædicatum definitionis refellendo, non confirmando. Nam quæ loca refellunt genus proprium*

proprium, & accidens, eadem ipsa definitionem refellunt.

Prędicatio quid.

Prædicatio est vera affirmatio alicuius prædicabilis de aliquo subiecto.

Prędicatio est duplex. { Essentialis. / Accidentalis.

Essentialis prædicatio est quando genus prædicatur de specie, species de individuo, differentia de specie.

Accedentalis prædicatio est, qnando prædicatū est proprium vel accidens.

Prędicatio propria quid?

Propria prædicatio est, quando superius, vel significatione, vel prædicatione, prædicatur de suo inferiore, vt proprium superius est genere, prædicatione, licet significatione sit inferius.

Aequalis prædicatio duplex. { Significatione. / Voce.

Aequalis prædicatio voce impropria est, vt, Homo homo.

Aequalis prædicatio significatione est propria, vt, homo est visibilis.

Tres sunt interrogationes propositionis. { Quæ. / Qualis. / Cuius.

Quæ quærit vtrum propositio sit essentialis, vel accidentalis: Qualis, vtrum sit propria, vel impropria. Cuius

vit

rit, vtrum sit generis de specie, species de individuo, &c.

Si sit impropria prædicatio, neque est accidentalis, neq; essentialis. Nam hæc postrema diuisio prædicationum nominis diuisio est, non rei.

De definitione.

Setã.

Texendę sunt definitio, & deuisio, quibus ob affinitatẽ, descriptionẽ & partitionem adiungam.

Definitio igitur est, qua quid sit res explicatur, vt homo est animal rationale.

Constat propriè ex duabus partibus, genere & differentia.

Genus semper in eodem reperitur prædicamento cum definito. Quod si differẽtiæ inueniri nequeant, earum vices proprium aut accidens supplebũt. Vnde non nihil ad definiendum conducit Prædicabilium & prędicamentorum cognitio. Obtinendum est, vt definitio cum definito conuertatur: & idem prorsus sonet, vt aperta sit, & vt quid sit res, explicet.

Germana & essentialis dicitur definitio, quando vera exprimitur differentia: Reliquæ rectius descriptiones vocantur. Nam Etymologia interpretatio, notatio,

Periphra-

periphrasis, & huiusmodi non merentur definitionis nomen, licet eam magna ex parte referant.

Descriptio rem appositè explicat: vnde non abs re accidentalis definitio a quibusdam solet appellari.

DEfinitio & diuisio addito verbo, propositiones fiunt quo fit vt in hoc libro explicantur, verùm quò meliùs intelligatur definitio, finienda prius venit etymologia, quam quidam nominis definitionem dicunt. Etymologia est vera verbi ratio: vt Sapientiæ amator, pro philosopho: quod vinum parit, pro viui paro. Etymologiæ, similes sũt interpretatio metaphora, expositio, proportionalis explicatio, periphrasis, notatio, & huius generis aliæ quæ apud alios reperiũtur, quæ omnia Rodolphus sub nomine rei comprehendit. Nam non sunt definitiones, licet ita apud rhetores non raro dicantur. Interpretatio est dilucida aliqua nominis, expositio, vt, celeriter comedere pro, ruburcinari: Metaphorica expositio est, vbi vox a genuina significatione ad non propriam transfertur, vt ver est anni pueritia. Senectus est vitę occasus. Proportionalis, seu similitudinaria expositio fit ex mutua duorum analogia: vt scientia est in anima, quod oculus in corpore, vel mens in homine, quod Deus in mundo. Periphrasis est qualiscunque nominis circũlocutio, vt cùm cum ante quẽ portantur fasces, dicis

ces dicimus, pro Consule notatio aliquem pecu liari nomine exprimit: vt, Si dicas illum, qui se capito emungit, pro fallamentatio, qua de re consule Erasmo in copia sua Etymologia vtimur cùm in ipsa voce est controuersia. Primò enim excutiéda est verbi vis, ne sermonis vitio obscuretur disputatio: vnde in initio constituendum, & velut paciscendum, qua significatione vocis velimus vti: ne de alijs rogati, de cæpis respondeamus, vt est in prouerbio. Nec solùm præstare debet dialecticus vt diatriba vocibus æquiuocis, & ambiguis careat, sed etiam ne verborum obscuritas vllo modo contentantes disturbet. Ad quam rem conducunt imprimis cognitio phrasis & linguarum peritia, deinde, vt de nomine semel conuenit, statim (si opus sit) adhibenda est rei definitio. Volunt enim tum Plato tum Cicero, vt omnis disserendi à definitione sumat exordium, vt intelligatur quid sit de quo disputatur. Definitio igitur est qua quid sit res, explicatur: vt, Homo est animal rationale: Animal, est viuens sensibile, tales definitiones germanas & essentiales vocant. Nec aliud videtur, Definire, quàm rem intra fines naturæ suæ conclusam explicare. Vtilissimum ergo est, vt quicunque definire velit aliquid prius, vniuersam rei naturam & rationem interiùs & exterius lustratam habeat. Ad hanc rem nõnihil conducit exacta imprimis prædicabilium, & prædicamentorũ cognitio. Nempe cùm omnis finitio propriè ex genere & differentia conficitur, primò omnium scire expedit, in quo

prædi-

prædicamento res illa reponitur, quæ definiend
venit, quam ſpeciem vel definitum vocamus: eq
ſemel deprehenſo, non erit difficile, in eodem p
perire genus definiti, reperto tandem genere, de
cendere oportet, quaſi per diuiſionem & ad ei
differentias vtrinque (vt patet in ſuperiori libro
collocatas. Quarum altera cum genere adiunct
definiti naturam explicabit. vt ſi hominem defin
re velles, facilè liquebit hominem ſub ſubſtanc
contineri: ſub eadem ergo erit & hominis genu
id animal eſt: animalis autem differentiæ ſunt, r
tionalis & irrationalis. Harum altera, nempe
quæ cum definito cõuenit, cum genere homine
complet, & definit. vt, homo eſt animal rationale
iam perfecta eſt germana definitio, cum ex genere
& differentia conſtet. Quod ſi quondo veræ diff
rentiæ inueniri nequeant, earum in definiendo
ces ſuppledbunt proprium aut accidens: vt, A
eſt animal ſolidis pedibus, auritum, fœcundum

Sunt autem in ſumma, ſecundum Agricolã, r
rectè definiendi leges: Prima, vt definitio ne
plura neque pauciora quàm definitum comple
tur, ſed de quocunque vnum dicitur, dicatur &
rerum, vt quicquid eſt homo eſt animal rat
nale, & contra. Quicquid eſt animal ration
eſt homo: Altera, vt quid ſit res, hoc eſt ſubſ
tiam eius explicet. Habent enim & accidentia
am eſſentiam, id eſt, ſubſtãtiam: Tertia, vt apte
eſt, neque ambiguis nominibus, neque obſc

aut ex lõginquo deductis constet. Adhibetur enim, vt ait Aristoteles sexto Topicorum, cognoscendi gratia profuerit plurimum ad hanc rem, notas res atque explicatu faciles definire, quod si diligenter & cum ratione fiat, paulatim & difficilium species erit. Iuuabit etiam crebras aliorum definitiones soluere, & rationem singulorum verborum exigere, iudiciumque parare, & vsu tractandæ rei viam nobis patefacere, vt ius est decretũ maioris potestatis, ad tuendum ciuitatis statum ex æquo & bono institutum. Ciuitas est multitudo collecta ad statum rerum tuendum per se sufficiens, quæ consuescit legum vitæq; coniuncta. Has definitiones ad vnguem explicat Rodolphus, ego compendij causa relinquo, poterunt, qui volunt ab eo petere. Descriptio est (vt idem Rodolphus author est) quę rem verbosius exprimit, nec in hoc adhibetur, vt quid sit res, indicet, sed vt qualis sit, velut ob oculos inspiciendam ponat. Hæc crebro poetis, non nunquam oratoribus in vsu est vt, elegantur apud Virgilium describitur fama. Fama malum quo nõ aliud velocius vllum, &c. Et apud Ouidium. Solis regia. Regia solis erat sublimibus alta columnis. Clara micante auro flãmasque imitante pyropo.

Altera est descriptio, quam quidam accidentalem definitionem dicunt, propterea quod differentiam per propriũ & accidẽs colligit, hæc oppositè, hoc est, conuersim, vt loquuntur rem explicat. Itaque non abs re sub definitione contineri solet.

De de

De definione.

Car. DEfinitio est oratio, addita copula, quæ definiti substantiam explicat.

Regula.

Nulla definitio per se est oratio: sed dicitur oratio verbi, quòd definitionem cum definito coniungit:

Definitio duplex est.

Rei { Vera est & perfecta.
Nominis. { Tantùm nominis interpretatio.

Quomodo definitio & descriptio conueniunt, & quomodo discrepant.

Definitio & descriptio præcipuè in hoc conueniunt, quòd quemadmodum definitio conuertitur cum definito, sic descriptio cum descripto: Differunt quòd definitio explicat substantiam rei, descriptio qualitatem rei.

Conuenientiæ & discrepantiæ inter diuisionem & partitionem.

Diuisio & partitio conueniunt, quòd tam diuisio quàm partitione vnum ducitur in multa. Differunt præcipuè in hoc, quòd diuisum de suis partibus minimè.

Definitionis duæ sunt partes.

Genus } est { Prima pars definitionis.
Differentia } { Posterior pars.

Genus est in eodem prædicamento cum specie,

Obiectio.

Scientia est in relatione, grammatica in qualitate, ergo. Genus & species non semper sunt in eodē prædicamēto.

Respons.

Scientia quatenus refertur ad scibile, est in relatione, quatenus ad grammaticam, est in qualitate.

De legibus definitionis.

Tres definiendi leges.
- Vt definitio & definitum cō uertantur.
- Vt explicet substantiā rei.
- Vt breuis sit & aperta.

Etymologia, interpretatio, &c. possunt referri vel ad nomen rei, vel definitionem. Ad definitionem, quatenus voc̄ cuius est etymologia consideramus &c Ad nomen rei, quatenus subiectum consideramus.

Etymologia est vera verbi ratio: vt, ex humo factum, pro homine.

Interpretatio est dilucida nominis expositio: vt, Saxi frangere, pro molere,

Metaphora est translatio rerum verborùmque a genuina significatione ad non propriam: vt æstas, pro virilitate.

Notatio est explicatio alicuius rei peculiari nomine, vt qui se cubito emungit, pro salsamentario.

Periphrasis est circumlocutio nominis: vt, pro præceptore dicimus eum qui castigat pueros.

Ioannis Setoni

Diuisio descriptionis.

Descriptio duplex. { Poetica. / Dialectica.

In Poetica descriptione maxima ex parte omittitur genus è contra fit in Dialectica descriptione.

Descriptio rem appositè explicat, id est: conuertitur cum descripto.

De diuisione.

Setõ. POstquàm quid sit vnumquodque cognoscimus, proximum videtur, vt quotuplex sit, intelligamus. Diuisionis ergo locus, cuius est insignis vtilitas nos admonet, vt quid ipsa sit, paucis exequamur.

Diuisio est communioris in sua inferiora accommoda diductio.

Trifariam potest vnum in multa dici, diuisione, partitione & enumeratione de quibus ordine dicam.

Quinque sunt diuisionis species.

Prima, quæ & perfectissima, est generis in species: vt, animal partim homo, partim brutum est.

Proxima est generis in suas differentias vt, Substantiarum hæc corporea, illa incorporea.

Ter-

Tertia ſubiecti in accidentia, vt animalium, aliud ſanum aliud ægrum.

Quarta accidentis in ſubiecta: vt Feritas alia Leonis, alia Tigridis, alia cęterarum beluarum &c.

Quinta denique, accidentis in accidẽtia: vt Alborum quędam dulcia, quædam amara, quędam mediũ ſaporem tenẽt &c.

Aliud partim, hoc, & illud, & reliquæ ſectionis notæ plerunque apud authores deſignant diuiſionem:

Bona eſt diuiſio, cum omnia ſua membra pariter diuiſum ęquant, & cum diuiſum non cum aliqua parte, ſed cum omnibus ſimul captis conuertitur,

Obtinendum ne quid in hac deſit, aut ſuperſit, vt de definitione dictum eſt.

Poſtremo, debet vtraq; breuis eſſe, & aperta, vtpote quæ manifeſtationis gratia adhibentur.

Partitio eſt totius in partes diſcretio: vt cũ ciuitatem in ędes, plateas, portas, mœnia, foſſas, partiamur. Sit (inquit Fabius diuiſio rerum plurium in ſingulas; partitio ſingularum in partes diſcretus ordo. Omnis diuiſio finita eſt, & certa habet membra.

Partitio verò nonnunquam manca fi & ex incertis, ne dicam infinitis partibus constans.

Diuisum de suis partibus verè enuncia tur, Non autem partitio. Qui ergo hęc no distinguit, artem destruit.

Enumeratio est, quoties multa, quę vn alicui insunt, recensemus: vt, Cicero elo quens orator fuit, prudens senator, & gra uis philosophus.

PRoxima est diuisio, cuius per necessaria est re litas, tum ad rei quæ diuiditur naturam den strandum, tum ad definiendum: quando defin nihil aliud est, quàm ex genere per differentia uiso, in speciem descendere. Iuuat vero potiss diuidendi scientia, ad differendi orationisq; copi parandam. Eiusdem namque artificij est vnum quod, quod multa ambitu suo complectitur, in tes spargere, & multa in vnum colligere, ac q in angustum agere. Verum trifariam potest v in multa diduci, diuisione, partitione, & enum tione, Diuisio est communioris in sua infer accommoda diductio: accommodam censeo, q do in omnes suas partes, & eas quidem certa sectio. Quinq; sunt species diuisionis. Prima & perfectissima, est generis in suas species, v nimal partim homo, partim brutum est: vel c rum, alius albus, alius niger, alius medius: H

uisum, genus est, scilicet animal: eius autem mẽbra diuidentia, homo & brutum, species sunt animalis. Sic album & nigrũ respectu coloris species sũt, licet aliàs ad substantiã collatæ, sint accidẽtia.

Proxima est generis in differentias suas vt substantiarum, hæc corporea illa incorporea. Hic extra diuisionem, mẽbra ipsa sũt diuisiuæ differentię.

Tertia est subiecti in accidentia: vt Animalium aliud sanum, aliud ægrum. Sanum & ægrum accidentia sunt, animal verò subiectum, vel susceptibile dicitur horum accidentium.

Quarta est accidentis in subiecta. vt, Astutia alia humana, alia lupina &c. Hic è regione accidẽs in substantiam dirimitur. Nam astutia accidens est hominis, lupi, & vulpeculæ, &c.

Quinque denique accidentis in accidentia est sectio, vt febrium hæc acuta: illa lenta, hîc tum visum, tum membra sunt accidentia. Agricola cẽseo omnem diuisionẽ esse generis in species, quod quidem negari non potest, cùm diuisum ad membra diuisionis refertur. Nos tamen docendi gratia, simpliciter & citra mutuam inter se collationem ista tradidimus. Citius me assentiuntur pueri, cum dico genus nunc in species, nunc in differentias, & accidentia diuidi, quam si solum dixero, in species diuidi posse, Boetius, Faber, Melancthon, & non pauci alij putant nomen Polysemon admittere diuisionem: vt Canum alius domesticus, alius marinus, alius cœlestis. At Rodolphꝰ (cui ego assẽtior) negat id posse fieri. Sectionis notæ sunt, hoc aliud,

partim, cùm geminantur, & apud Græcos, Μεν, & δε: quæ crebro apud authores designant diuisionem, sed non semper.

Bona est diuisio, cum omnia membra pariter æquant diuisũ, vt prædictis diuisionibus liquet, & non cum vna aliqua parte seorsum, sed cum omnibus simus captis cõuertitur. Intelligimus diuisum in ipsis membris, quum opus fuerit: verùm amplissimus rixandi campus habetur, quando subiectum, aut accidens in accidentia secatur. Nam in huiusmodi imperfectioribus diuisionibus videntur mẽbra esse latiora quã diuisum: vt si dicam, Homo alius albus, alius niger, alius medio colore. Si dixeris, hic diuisum addẽdum esse partibus, statim clamitabunt Sophistæ, mutatam esse faciem diuisionis, cùm homo albus non sit accidens. Hic ergo idem respondẽdum puto, quod in elegantijs Vallanimirum posse aliquãdo aliquid intelligi, quod non licet exprimere. Nã in hoc Salustiano. Perijt fame, morte omnium pessima, subauditur mortis, quæ vox exprimi nõ debet. Et ita apud Ciceronem. Putabam te interrogasse Pompei, vnumne esse cœlum, an innumerabilia. Intelligimus cœla, quæ verbum absurdum videbitur, si eloquaris. Obtinendum est, ne quid in diuisione superfit, ne quid desit, vt de definitione dictũ iam est, postrema debet vtraque breuis, & aperta esse. Nam turpe est (vt ait Quintilianus) id obscurum esse, quod in eum finem vsum adhibetur, ne sint cætera obscura.

Partitio est totius in partes discretio. Cicero

propriè scripsit partitionem vocari, cùm totũ quasi in membra, non in species discerpitur, vt si corpus partiaris in caput, thoracem, venttem, manus, pedes: aut Domum in fundamentum, parietes & tecta. Sit, inquit Fabius. Diuisio rerum plurium in singulas: Partitio verò singularum in partes discretus ordo, & recta quædam collatio, prioribus sequentia connectens. Idem Latinè sonant Diuisio & Partitio, Atqui hæc non distinguit, artem destruit, vt ait ille. Omnis diuisio finita est, & certa habet membra. Partitio fit nonnunquam manca. & ex incertis ne dicam infinitis, partibus constãs. quo si vt credam speciem in indiuidua non diuidi propriè, sed partiri potius: quanquam rhetores non admodum inter hæc distinguere solent.

Enumeratio, quoties multa quę vni alicui insunt, recensemus: vt cum dico. Cicero fuit eloquẽs orator, prudens senator, & grauis philosopbus, hæc inter dialecticos rarissimè habet locum. Nũc quoniam tum Definitio, tum Diuisio ex omnibus penè locis ducuntur, necessũ hic habeo, locorum diuisionem, quæ apud Rodolphum habetur, subijcere, & quid quæque sunt breuiter, & Rudi Minerua aperire.

Locorũ tractat io, vt ordo postulat in alium locum dilatus, quartũ librũ cõstituet.

De diuisione.

Postquam quid sit vnumquodq; cognoscimus &c. Exordium sumendum est a definitione, si res proposita obscura

Car.

ſecurà tantũ ſit: ſin vero obſcura & multiplex a diuiſione.

Ad quot vtilis eſt diuidendi ratio.

Ratio diuidendi vtilis ad tria: ad
- Cognoſcendum diuiſum.
- Aptè definiendum,
- Diſſerendi copiam.

Diuiſio quid?

Diuiſio eſt communioris, id eſt, omnis diuiſio eſt generis in ſpecies, per differentias diuiſiuas.

Diuiſio duplex.

Nominis, Rei, vt
- Hominum alij ſunt viuẽtes, alij mortui.
- Animaliũ, aliud homo aliud brutum,

Regula.

A diuiſione rei argumentum ſumitur affirmatiuè & negatiuè: A diuiſione vero nominis nõ ſumitur quid alterum membrum eſt terminus diminuens.

Vnum diducitur in multa tribus modis,
- Diuiſione,
- Partitione,
- Enumeratione.

Quinque diuiſionis ſpecies.
- Generis in ſpecies.
- Generis in differentias.
- Subiecti in accidentia
- Accidentis in ſubiecta.
- Accidentis in accidentia

Regula,

Si diuiſum intelligatur in ſuis membris diuidentibus,

tum

tum omnis diuiſio eſt generis in ſpecies. Sin autẽ conſideretur abſq; vlla collatione tum ſunt diuiſionis ſpecies.

Quando diuiditur æquiuocum æquiuocans in æquiuoca æquiuocata, vt, Canum alius domeſticus, alius marinus, alius cæleſtis eſt enumeratio tantùm.

3 Quando ima ſpecies diuiditur in ſua individua partim eſt partitio, partim diuiſio: partitio, quatenus non eſt aliquis certus numerus individuorum alicuius ſpeciei: diuiſio quatenus ſpecies, verè prædicatur de ſuis individuis,

De legibus diuiſionis.

Tres leges diuiſionis.

- Vt diuiſum cum omnibus membris diuidentibus conuertatur, & non cum vno aliquo.
- Nihil debet eſſe ſuperfluum, aut parum explicatum in definitione,
- Vt breuis ſit & aperta.

Diſcrepantię inter diuiſionem & partitionem.

1 Diuiſio eſt generis in ſpecies: partitio eſt totius in partes.

2 Diuiſionis certæ ſunt ſpecies: partitionis ſunt infinitæ parte nobis licet natura ſunt finitæ.

3 Diuiſum prædicatur de ſuis membris diuidentibus: totũ integrale non prædicatur de ſuis partibus, vt virtus de morali virtute & de intellectiua. Corpus quod eſt totum integrale non prædicatur de capite, brachio, &c.

Obiectio.

Totum ſimilare prædicatur de ſuis partibus vt vnaquæq;

quæq; pars aquæ est aqua.

Respons.

Nomen totius similiaris prædicatiuè de parte: ipsum tamen totum non prædicatur: neque aqua prædicatur, vt genus, de parte aquæ.

Enumeratio est quoties multa vni alicui attribuuntur vt, Hector vir fortis in bello, consilio pollens & Grumi principum euersor.

Definitio per locos generales ducta.

Setõ. HOmo est animal rationale.

A differẽtijs. Leo quadrupes est rugibilis.

A proprijs. Homo est qui capite, humeris, pectore, ventre, manibus, pedibusqùe constat.

A toto. Terra est pars mundi infima.

A partibus Prudens est vir prudentia præditus.

A cõiugatis Sturnus auis est nigra, albis distincta maculis.

Ab adiacẽtibus. Tyrannus est, qui vnus rerum potitur & ius ex arbitrio suo dicit.

Ab actibus. Timiditas est impotentia ceruo, dama lepori, pauciſq; alijs naturalis.

A subiecto. Ceruisia est potus ex aqua, hordeo, lupuloqùe factus.

A materia. Triangulus est figura habens tres a

A forma. gu

Angulos duobus rectis æquales. *Ab efficiẽte*

Statua eſt imago ſculptoris manu effecta. *A fine.*

Rhetorica eſt bene dicendi ſcientia.

Ædificator eſt, qui domus, templa, ædificia poteſt erigere. *Ab effectis*

Homo eſt animal, cuius vſui cætera omnia ſunt animalia. *A deſtinato*

Triarij ſunt milites in poſtrema acie collocati. *A loco,*

Amigdalus arbor eſt, quæ primo omnium floret. *A tempore*

Vxor eſt fœmina viro maritata. *A connexis*

Cędes eſt mors violenta, iurgium, odium, inuidiam, contumeliam, iniuriam plerũque ſequens. *Ab antecedentibus.*

Meretrix eſt, quæ cultui corporis voluptatiqúe ſtudet. *Ab adiũctis*

Furere eſt, non cognoſcere homines, non leges, non ſenatum, non ciuitates, & corpus ſuum cruentare. *A conſequẽtibus.*

Iuſtitia eſt virtus, quę ex ſententia Ciceronis, vnicuique ſua tribuit. *A pronunciatis.*

Lynx auis eſt columba minor, pedibus vtrinque in binos digitos ſciſsis. *A Compara tis.*

Pater familias eſt, qui ita præeſt familiæ, vt prędeptor diſcipulis. *A ſimilitudine.*

Virtus

A contrarijs Virtus est vitium fugere.

A priuatiuis Obliuio est scientiæ amissio.

Pater est qui liberos habet.

A relatiuis Virtus est placitis abstinuisse bonis.

A dissentaneis.

POtest quandoque definitio ex duobus aut pluribus locis duci, sed nomen ex eo habet, qui est manifestior. Hæc ex quatuor diuersis locis est petita. Bubo auis est nocturna, à boum mugitu dicta: Vncunguis carnivora, aquilam magnitudine referens. Nonnulli fortassis quasdã ex his descriptiones, libentius quam definitiones vocarent. Verùm Agricola, quem in his rebus libentius imitabor, tales appellat definitiones: non tam fortasse quòd rei essentiam, quàm rem ipsam conuersim explicant. Apud quem quantum ad inuẽtionem attinet definitio & descriptio vnum eundemque locum constituũt, nisi poetarum descriptionem intelligat eum qua nihil est nobis commertij. Definiendi munus magni & excellentis viri est, qui non solam vniuersam definiendæ rei naturam, sed & alia plurima, quæ eam circumstant, percipit. Neque quicquam alium æquè acrem à tardo, doctum ab indocto distinguit, atque definiendi paritio: quo magis conuenit, vt crebro definitionibus tenelli animi exerceantur. Supereſt modò vt diuisio etiam per locos ducatur, atque hic Rodolphi, viri eruditissimi, exempla adducam, quem nollem vllo pacto sua fraudari laude.

Divi-

Diuiſio per Locos.

AC quoniam perfectæ differentiæ origo ex forma eſt, inde ordiamur. Setõ.

Corporum, aliud animatum, aliud expers animæ. *A forma.*

Arborum, aliæ ex ſemine ſunt, aliæ ſponte naſcuntur. *A materia.*

Feritas alia ſerpentis, alia auis, alia reliquarum belluarum eſt. *A ſubiecto.*

Animalium, aliud manſuetum, aliud ferum. *Ab adiacẽtibus.*

Hominum, alius ſtudio, alius lucro, alius voluptati operam dat. *Ab actibus*

Animalium, aliud parentis efficacia, aliud putrefactione gignitur. *Ab efficientibus.*

Animalia quędam fœtum, quædam ouum, quædam vermen pariunt. *Ab effectis*

Rerum domeſticarum, alię ad neceſſitatem, aliæ ad voluptatem, aliæ ad vſum pertinent. *A deſtinatis*

Opum parandarum gratia, alij iuſtam nauant operam, alij fœnerantur, alij vi rapiunt, alij fraude ſubducunt. *A fine.*

Animalia hæc terra, illa vero mari degunt. *A loco,*

Flores aut Hyberni ſunt, aut verni, aut *A tempore*

æſti-

æstiui, aut autumnales:

A connexis Homines, partim serui sunt, partim domini, partim neutrum.

A contingentibus. Musicorum, quidam literas sciunt, quidam ignorant.

A pronuntiatis. Quidam homines laudati sunt, quidam vituperati, quidam silentio latent.

A cõparatis Populares, quidam infra regem sunt omnibus, quidam pares, quidam superiores sunt.

A similitudine. Aliorum vitæ propositum industriæ formicam imitatur, aliorum segnities similis est muscis.

NOmen rei, opposita. & dissentanea, proxima liena sunt à diuidendi ratione Præterea abdum esset, vt vna diuisio ex duobus locis ducant quod in definitione non est rarum. Nunc restat exercecant sese pueri multis, tum definitionũ diuisionum exemplis. Nulla enim ars citra pr potest percipi tantum, abest vt exactè definire rectè diuidere quis possit, nisi prius eius rei sum fecerit. Ex his, definitione & diuisione, omnis ferè nascitur disputatio & argumenta quam ex fonte deriuantur, Atque hæc de Categoricis dicta sufficiant.

Definitio ducta per locos generales.

Omnis definitio ducitur ab eo loco, á quo id quod supplent locum differentiæ ducitur.
Nulla definitio ducitur a genere, quia nulla constat ex genere solum.
Dialectica est disserendi ars.
Linea est longitudo, latitudine & profunditate carens.

Car:

De Hypothetica propositione.

HYpothetica propositio est, quę duas categoricas cum nota hypothetica in se complectitur: vt, Temperantia est virtus, & intemperantia est vitium.

Setō.

Diuidi potest (vt simplex) in veram & falsam: deinde in affirmatiuā & negatiuā.

Quinque numerantur hypotheticæ species.

- Conditionalis
- Copulatiua.
- Disiunctiua.
- Causalis.
- Temporalis.

Conditionalis est, vbi geminæ Categoricę conditionali nota iunguntur.

Copula

Copulatiua, vbi nota copulationis categoricas coniungit: atq; ita finiendæ sunt reliquæ species.

Conditionalis vera est, vbi antecedens probat consequens, alias falsa.

Copulatiua est vera, cuius vtraque pars est vera: vt iustitia est virtus, & fraus est scelus.

Falsa, si altera pars sit falsa: vt, Homo est rationalis & homo est immortalis.

Disiunctiua è regione est vera, si altera pars sit vera; vt, Terra minor est sole, aut mentiuntur philosophi

Falsa, vbi vtraq; pars sit falsa: vt, Argentum præstat auro, vel literæ virtuti sunt præponendæ.

Causalis similis est conditionali, Nam vera est tantum, quando pars posterior priorem probatur: vt Quia homo est capax rationis, est risibilis. Denique quod ad veritatem spectat, idem de tempora est sentiendum.

Hæ etenim sunt veræ, Dum quis currit, mouetur: Dum sis probus, es amandus. Non autem hæ, Dum bibis, peccas: Dum scribis, ludis. Quoniam prior pars non probat

probat ſecundam. Nullam agnoſcunt hypotheticæ conuerſionem, nec oppoſitionem præter contradictionem, præpoſita negatione toti propoſitioni.

Copulatiua vniuerſalitatem: diſiunctiua particularitatem quandam præ ſe fert, quo fit, vt inuicem contradicant, vbi partes ſunt oppoſitæ. Bifariam ſumi poteſt interdum, tum copulationis, tum diſiunctionis nota: illa complexim aut ſigillatim, hæc diſiunctiuè aut copulatim.

Omittitur nonnunquam nodus venuſtatis gratia, qui tamē, licet non exprimatur, intelligi debet.

TAndem ad hypotheticam enunciationem vẽtum eſt, quam multò compendioſiùs, quam alteram abſoluemus. Nã de hypotheticis facilè iudicabit is, qui categoricarũ naturam probè nouit. Nam aliud non eſt hypothetica enunciatio, quàm duę cõfuſę categoricę. Diuiditur hæc, vt ſimplex, in veram & falſam, iterum in affirmatiuam & negatiuam: quæ omnia non in verbum, ſed quatenus ſunt hypotheticæ in cõnexionem, hoc eſt, in notã hypotheticam incumbunt. Notas voco omnes cõiunctiones (quas dynameis grammatici dicunt) & aduerbia temporis, loci, ſimilitudinis, comparationis, & ſimilia, vt ſi, & nec, vel, aut, quia, dum tam,

quando æquè. &c. Pro diuersitate harum, distinguuntur species hypotheticarum: sed ipsæ, breuitatis causa, eas tantùm quæ præcipuæ habentur; explicabo. Hæ quinque sunt, conditionalis, copulatiua, disiũctiua, causalis, temporalis. Quanquam duæ vltimæ argumentationum formæ, magis quam species censendæ sunt. Ad has reduci possunt, quæ reliquæ sunt. In conditionali respicere oportet conditionem. Nam vera non est, nisi prima propositio secundam probet, hoc est, ex necessitate inferat, vt, Si præcepta dei seruaueris, saluus eris: Si parentes odens, es improbus. Hæ falsæ sunt. Si non es monachus non es pius; Si vxor sit formosa, est honesta licet fortasse partes sunt veræ. Et hęc vera est, quamuis falsæ sint partes. Si equus volabit: erit alatus, Copulatiua non est vera nisi vtraque pars pariter sit vera: vt, Hortensius fuit vir eloquens, & singulari memoria præditus. Falsa vbi vna pars est falsa, vt, Alexander fuit potentissimus, & sobrius: hanc, quia nullam habet in se conditionem, quidam ab hypotheticis reijciunt. Disiunctiua è contrario vera est, cuius vna pars est vera: vt, Fraus est licita, vel mercatores delinquunt. Falsa non est, nisi vbi vtraque pars simul falsa fuerit: vt, Scurrarum vita est honesta, vel nemo autem fœlicior: Causalis & temporalis conditionalis naturam imitantur. Falsæ enim sũt nisi prior propositio alteram necessariò probauerit. Prioris exemplum. Dies est, quia sol est in nostro Horizonte. Posterioris exemplum: Dum quis viuit, spuat: di-

qui

quis cernit, oculos habet. Nec refert vtra pars in his præponatur: vt, Nox est nobis, dum sol est in altero hemisphærio. Sunt hæc omnia de hypotheticis affirmatiuis intelligenda. Non conuertuntur hypotheticæ, nec oppositionem habent, nisi contradictionem, quum toti propositioni præponitur negatio, vel auertitur præposita: vt, Si vis ad vitam ingredi seruanda sunt mandata. Contradictio est Non si vis ad vitam ingredi, seruanda sunt mandata. Nondum apud Antipodes est sol, nobis nox est. Cõtradictio, Dũ apud Antipodes est sol, nobis nox est: qui modus faciendi contradictionẽ generalis est etiam in categoricis: vt, Omnis auarus est miser, nõ omnis auarus est miser, Nemo odit seipsũ, non nemo odit seipsũ: & ita de reliquis. Omittitur interdũ nota, venustatis causa: vt, Liberali ingenio prodest lenitas, prauo nocet. Pauperi desunt multa, auaro omnia, Præsente præceptore, auscultant discipuli. Optare potes quæ velis, consequi quæ velis non potes. Omnis copulatiua participare videtur vniuersalitatem, & omnis disiunctiua particularitatẽ. Itaq; sunt qui tradunt copulatiuam contradicere disiunctiuæ, vbi partes sunt oppositæ: vt, Scipio, Hãnibalem vicit, deleuitq; Carthaginem. Non vicit Hannibalem, Scipio, vel, Carthaginẽ non deleuit: rursum. Nullus poeta doctior est Homero, vel nullus antiquior. Est aliquis poeta doctior & antiquior Homero. Est porrò attendendũ, nodũ copulatiuum posse bifariam accipi aliquando, aut complexim, at sigillatim: vt, Omnis nostra vis in ani-

mo & corpore ſita eſt. Si (Et) capiatur complexiua vera & categorica eſt. Si ſigillatim, eſt copulatiua falſa, ſignificat enim omnem vim in animo eſſe, & itidem omnem eſſe in corpore: vtrunq; eſt falſum. Huius generis ſunt. Lac & piſcis ſunt venenũ. Duo & tria ſunt quinque: Anima & caro vnus eſt homo: Argumentatio eſt antecedens, & cõſequens, & alia ſimilia. Diſiunctionis etiam nodus nũc diſiunctiuè, nunc copulatim capitur: vt, Omne animal aut homo eſt, aut brutum. Si ſumatur aut diſiunctiuè, eſt falſa propoſitio. Nempe deſignat omne animal eſſe hominem tantùm, vel omne animal eſſe brutũ. Si nota copulatim accipiatur, deſignat hominem & brutum pariter inter ſe omne animal complecti. Multæ ſunt huius generis propoſitiones: quas hic repetere magis eſſet longum quam neceſſarium.

De definitione hypotheticæ propoſitionis dictum ſit priùs.

Secundi libri finis.

LIBER TERtius.

De Argumentatione.

Vmmus huius artis scopus, ad quem omnia diriguntur, est argumentatio. Cui explicandæ tertium librum destinauimus. Primum ergo quid argumentatio, deinde quotuplex sit, postremò quę ei affinia sunt: demonstrandū est: qui ordo supra a nobis est seruatus. Setō.

Argumentatio est propositionum ad illatiuam notam connexio: vt Chremes fuit ebrius, ergo futilis.

Tria sunt in argumentatione notanda: Antecedens, nota, & consequens.

Antecedens est prior pars argumentationis, notam præcedens.

Consequens vero posterior, eandē subsequens.

Nota deniq; velut nodus quidam est, ipsas res connectens: vt Catilina fuit proditor patriæ: ergo meritò Roma expulsus.

Hic antecedens Catilina fuit proditor patriæ: ergo nota: meritò Roma expulsus, consequens.

Antecedens quandoque in duas secatur partes. Priorem vocant maiorem, alteram minorem, de quibus suo loco dicemus.

Argumentum est probabile inuentum ad faciendam fidem de re aliqua; alij medium vocant.

Argumentatio in bonam & malam consumitur.

Bona est cuius antecedens necessariò infert consequens: vt Cernit, ergo oculos habet.

Mala est, cuius antecedēs, aut non omnino, aut non ex necessitate probat consequens: vt, Attalus fuit diues, ergo liberalis.

QVoniam in primo libro terminum in complexum, ac in secundo propositionem explicuimus, postulat ordo vt in hoc tertio libello illustretur argumentatio, quia nihil in tota dialectica spaciosius, amplius aut maius. Quemadmodum enim ab exiguis fontibus orta flumina

gescunt spatio, & in immensū crescunt, ita & omnis scientia à paruis principijs initium faciens, latius inde emanat, & progressu ad maiora euagatur tandemque in amplissimam immensitatem expatiatur. Argumentatio est propositionum ad illationem notam connexio: vel, vt aljs placet, Oratio qua quis rei, de qua dicit, fidem facere conatur, vt Nero fuit tyrannus, ergo indignus imperio. Hæc notalitter ex pronūciatis quam ex terminis pronunciatum componitur: Et vt in hoc subiectum: copula, & prædicatum, sic tria quoque notanda sunt in omni argumentatione. antecedens, nota & consequens. Antecedens est, quicquid notā antecedit. Consequens quod notam sequitur: Nota, vtriusque nodus est. Vt Lucretia seipsam interfecit; ergo fuit homicidij rea. Antecedens est, Lucretia seipsam interfecit: ergo, nota aut homicidij rea, consequens. Antecedentis quandoque duæ sunt partes, maior & minor: de quibus suo loco plura dicemus Antecedens ratio, propositūque dicitur, Cōsequens intentio, conclusio, illatio, cōplexio, connexio, sequens, & thema appellatur.

Notæ sunt, ergo, ideo, igitur, proinde, itaque & si quę sunt huiusmodi. Totam autem vtriusque connexionem, argumentationem ratiocinium, sequelam consequutionem, vulgo consequentiam. Cicero conclusionem dicit. Argumentum vocant alij medij, alius minus rectè antecedens. Consequentiarum hæc bona, illa mala. Bona est cuius antecedens non potest esse verum. nisi etiam consequens

vnà sit verum: vt nullum regnum scelere partum est diuturnum: ergo nec Philippi Macedonis regnum est diuturnum. Mala est cuius Antecedens potest esse verum, consequenti existente falso: vt Pulegium est medicamentum: ergo non est nutrimentum. Non definire qui bonam in geminam speciem diuiserunt, alteram à materia, alteram à forma nominantes: & rursum, quam materialem vocant, in aliquot species, quas hic repetere longius esset opinor quam vtile.

Annotationes P. Carteri

in tertium Librum Dialectica
Ioannis Setoni.

Car. *Liber tertius inscribitur de argumentatione, quia argumentari est finis totius Dialectices.*

Discrimen inter Argumentationem & Argumentum.

ARgumentatio & argumentum in hoc differunt, quod argumentatio est argumenti per orationem explicatio. Nam argumentatio complectitur Argumentum, probatque conclusione quam probat.

Argumentatio quid?

Argumentatio est ratio concludendi vnam propositio-

nem per alteram per aliquam coniunctionem illatiuam: vt iustitia est virtus, ergo est laudabilis,

Argumentum est ratio, quæ rei dubiæ facit fidem. Argumentum dicitur medium, quia tota vis argumentationu pendet ex medio.

Fidem facimus dupliciter.

Per notiora natura { *Syllogismo.*
Per notiora nobis. { *Inductione.*

Antecedens in syllogismo tantùm, in duas secatur partes, quæ Maior & minor dicuntur.

Argumentatio bona bifariam dicitur { *Ex forma.* { *Ex materia.*

Argumentatio bona ex forma dicitur & non ex materia, quando fit recta dispositio terminorum, licet propositiones ipsæ sunt falsæ.

Argumentatio bona ex materia dicitur, quando propositiones veræ sunt ex quibus fit argumentatio, tamen dispositio illarum mala est.

Argumentationum aliæ bonæ, aliæ malæ.

Hæc Setoni diuisio est nominis diuisio, non rei.

Quatuor sunt argumentationis formæ.

{ Sylogismus.
Inductio.
Enthymema.
& exemplum.

Setõ.

Enthy

Enthymema ad ſyllogiſmum. Exemplum ad inductionem referunt. Ariſtoteles illud rhetoricum ſyllogiſmum, hoc rhetoricam inductionem nominat.

Syllogiſmus eſt oratio, in qua ex duabus præmiſſis conceſſis, neceſſario per conceſſas infertur concluſio, vt,

Omnis ars alit artificem,
Pictura eſt ars: ergo, } Ars.
Alit artificem.

Tres ſunt in omni ſyllogiſmo enunciationes: maior & minor propoſitio nodū præcedentes, ac eundem ſequens concluſio.

Tres ſunt etiam ſimplices voces in ſyllogiſmis, maior, minor, & media: doctis extrema nominantur.

Maius extremum eſt quod in maiori propoſitione ſumitur cum medio.

Minus extremum quod in minore propoſitione cum medio ſumitur.

Medium vero dicitur, quod in vtraque præmiſſa capitur.

Materia ſyllogiſmorū ipſa ſunt Axiomata.

Forma eſt Axiomaton diſpoſitio.

Modus eſt pronunciatorum quantitatis & qualitatis ratio.

Figur

Dialecticæ lib 3.

Figura est certa debitaque dispositio medij.

Bis duo prima tibi numerat, totidemq; secundas
Vltima quæ restat, retinet sex verba, figura.

Medij dispositio.

Præcidit copulam prima, medium sequiturq;
Ast bis præcedit terna sequiturque secunda.
Præmisse medium maiorq; minorq; carebunt.
Hæ tamen vt Scyllam semper conclusio vitat.

Argumentatio bona quatuor sub se species continet, Syllogismum, inductionem, enthymema & exemplum: Duę priores perfectæ sunt, & secundum philosophum, dialecticis propriæ. Duæ reliquæ imperfectæ, captiosę, & populis familiariores. Syllogismus est oratio, in qua concessis Maiore & minore, necessario per eas sequitur Conclusio. Syllogismus Ratiocinatio dicitur a Cicerone: ab alijs Collectio. Maior & minor propositio, quia præcedunt nodum, præmissæ appellantur. Conclusio ex præmissis inducitur. Quę partes variè, à varijs nominantur, vt hic patet.

Syllo-

Ioannis Setoni. 55

Syllogismi	1, Pars.	Ab Aristotele	Propositio maior.	dicitur.
		A Cicerone	Propositio.	
		A Quintiliano	Intentio.	
		A Themistio.	Sumptum } vel propositio.	
		A Boetio,	Sumptum }	
		A Rodolpho,	Expositio.	
	2 Pars.	Aristoteles	Propositionem minorem	vocat.
		Ciceto	Assumptionem	
		Quintilianus	Assumptionem	
		Themistius	Sumptum } vel propositionē	
		Boetius	Sumptum }	
		Rodolphus.	Assumptionem	
	3 Pars.	Ab Aristotele	Conclusio	appellatur.
		A Cicerone	Complexio	
		A Quintiliano	Connexio	
		A Themistio	Conclusio	
		A Boetio	Conclusio	
		A Rodolpho.	Intentio.	

Maius, minus, & medium extremum, vulgo termini & extremitates nominantur. Maius extremũ sumitur cũ medio in maiore propositione: Minus in minore sumitur cum medio. Maior in conclusione prædicatur: Minus subijcitur: Medium in vtraque præmissa capitur, nec vnquam ingreditur conclusionem, Notandæ sunt in syllogismo, materia & forma. Ad formam spectat modus, & figura. Modi sunt quatuordecim, & tres figuræ, vt docens versiculi.

Bis duo prima tibi numerat. &c.

Barbara, Celarent, Darij. Ferio: integri habentur
Ad quos ducuntur reliqui, cum perficiuntur.
Cæsare, Camestres, Festino, Baroco, Darapti,
Felapton, Disamis, Datisi, Bocardo, Ferison.

Addunt alij quinque alios modos primæ figuræ quos vocant indirectos, quòd in conclusione maius extremum minori subijcitur, cum contra fit in reliquis. Varietas figurarum ex medio prouenit, quandoquidem medium in prima figura est subiectum in maiore, & prędicatum in minore. In secũda bis prædicatur medium; in tertia verò medium bis subijcitur, id est, in vtraque præmissa, vt versus indicant.

Præcedit copulam &c. Medium (vt distichon indicat) non ingreditur cõclusionem. Præmissa medium &c. Cõclusio igitur ex maiore & minore extremis conflatur, quæ directa vocatur, quoties maius extremum de minore prædicatur. Præterea Conclusio cogitatione est prima syllogismi pars.

Maior,

Maior, hoc est, eius ratio, vel causa, secunda: & Mi-
nor, vltima. Verùm priusquam syllogismum absol-
uam, docendi sunt pueri, quo pacto sese inter ar-
gumentandum gerant.

De disputatione.

Disputatio est aliquorum de re controuersa ar-
gumentosa conflictatio: in hoc latens veritas dili-
genti examine discutitur. Quippe vt in arbore pu-
tanda segmenta recijcimus, ita in dissertione, cum
sis falsis & ambiguis, ad vera & indubitata sensa
peruenitur: In omni autē disputatione debet esse
qui ratiocinia proponat, & qui ei ad illa respon-
deat: alter oppugnator, alter propugnator appella-
tur. Illi inuentio præcipuè, huic iudicium semper
ob oculos est ponendū. Alter argumentis seu gla-
dio prosscindere, ferire, penetrare conetur. Alter
dialecticæ iudicio, velut clypeo quodam, ictus de-
clinabit, vitabitque: petitionis impetum frange-
irruenti resistet, seseq; illæsum, & intactū tuebitur
hoc est veritati, seu sacræ anchoræ adhærebit. Nec
licet vni eidemque incepta semel dissertione, mo-
opponentem, nunc respondentem agere, velut
periti grammaticastri qui ob imperitiam alter-
tim quæstiones agitant. Imo dialecticorum est
nixè inuicem ratiocinandi formam seruare, ne
putantium vices vllo modo confundantur.

Disputantis officium.

Disputantis officium est priùs meditari quod
ponat, scopumque aliquem in animo præfixu
bere quo (si possit) denso argumentationum a

ne aduersarium impellat. Huc rationes suas omnes dirigat nec vilam sinat ansam arripere ad alia deflectendi, obstruat viam aufugienti, & angulos quærentem reuocet, retrahatq́;, & quasi vallo quodam vndique obsistat, ne quoquo pacto refugium inueniat, aut è cassibus elabatur. Facile autem tergiuersabitur antagonista, seseque è faucibus eripiet, si multa simul, & turbato ordine proponamus aut si argumentationem absque forma & vinculis proferamus. Vrgeat ergo disputator anguste, vt ad totam connexionem, aut ad eius partes respondeat, non perplexè, sed clarè, & certa cum asseueratione. Responsum animo verset, num consonum & idoneum sit, aut secus: deinde quale, quale sit, argumento aliquo impugnet. Si sequela denegabitur, argumentationis formam allegabimus Sin propositum, aut eius pars negetur ab aduersario, nouo medio confirmetur, donec tandem veniamus ad aliquid quod certum sit, taleq́; vt negare id aduersarius non possit. Si quid elargiatur, ex ipso aliud colligendum est, deinde ex iam collecto rursus aliud inferendum & ex illo deniq́; aliud, donec tandem ad primum illud perueniamus quod reliquarum argumentationum serie conati sumus asserere, quod profecto arduum non erit, si in vtranque partem, hoc est, ad confirmandum, infirmandumq́; accedamus instructi. Argumenta dabunt loci, quæ (vt præmonui) in argumentationis speciem sunt colligenda, atque ita decenti ordine obijciendà, quoad voti compotes simus, vel donec resoluendus

fit ad-

sit aduersarius, & nostro arbitrio quasi è compedibus emittendus: id quod tum plerunque fieri solet, cùm seu captiuus in laqueos ducitur, vel rationem missam facere, à digniore aliquo, qui disputationi præsidet, iubemur. Exémplam, vt, si quis neget sapientem esse diuitē: probabis hoc pacto: Sapiens nullus caret opibus, ergo est diues. Antecedens probabis ad hunc modum. Sapiens habet opes quas vult, ergo non caret vllis: & iterum antecedens sic suadebis. Sapiens nullas cupit, ergo habet quas vult: antecedens rursum. Sapiens non putat opes esse bonas, ergo nullas cupit

Deniq; sic adhuc probabis antecedens. Sapiēs solam virtutem in bonis esse indicat, ergo diuitias non putat esse bonas, atque ita deinceps in infinitum, quicquid negatur, nouo medio stabilies.

Officium respondentis.

Respondētis est (qui diuersa tuetur, & pro vero pugnat (primum in initio statim ratiocinium quo proponitur ordine repetere, deinde deliberare, & secum priùs in animo meditari, diligenterq; apud se statuere, quid sit respondendum, cauereque ne ad redargutionem, vt vocant, hoc est palinodiam, nec ad falsum cōcedendum verúmue, negandum, nec ad negationem, aut vllam absurditatem asserendam impellatur. Cauendum in primis ne vllarum rerum similitudine decipiatur. Animaduerteret sedulò, quibus inuoluitur nexibus ratiocinium, & quibus modis dissolui oportet, quod confirmatum est. Reputet antea tacitè apud se, quo videatur argumen-

gumentatio ſpectare, & quaſi è longinquo reſpicia-
at, num ſi hoc aut illud aſſerat, pacatum finem, ve-
lut portum quendam, ſit habitura. Res pariter &
connexio examinanda eſt, antequam ſuam profe-
rat in medium ſententiam. Nam nunc materia,
nunc conſequentiæ artificium fallit.

Non eſt fas, vt reſponſor vlla diſputãti obijciat,
aut quæſtiones proponat, ſuũ agat negotiũ, id eſt,
obiecta repetat, repellat, ſoluat. Tantum ad inter-
rogata reſpondeat, & quãtum datur, in ſingulis ſa-
tisfaciat oppoſitori. Repellitur argumẽtatio nega-
tione, ſoluitur diſtinctione: nam eludere abſurdo,
& obice retundere non tam fortaſſe dialectici eſ-
ſe, quam grammatici & rhetoris, quibuſdam vide-
bitur. Duplici verò nomine repetimus quod pro-
ponitur, tum ne forte vocum alicuius vicinitate de-
cepti obauderemus, tum ne ad excogitandam re-
ſponſionem non ſatis daretur ſpatij, quando præ-
ceps & inconſultum reſponſum raro vacat vitio, vt
ait ille. Repetita ergo, & quaſi ruminata, aliquo-
ties argumentatione, vel quæſtione, non ſolùm to-
ta per ſe partium connexio, verum etiam ſingulæ
eius partes ſingulatim ponderandæ nobis veniunt,
ad quas pro earundem qualitatis diuerſitate ſepa-
ratim, peculiari ſuo partibus addito nomine, con-
uenit reſponſum dare. Prętèrea reſponſori ſũma
opus eſt cautione, vbi quis Socratico more ſecum
init diſputationem: hoc eſt, vbi nulla propoſita ar-
gumentatione, varias quæſtiones doloſè agitat, cu-
ius in Inductione exemplũ dabimus. Aduerſarium

quoque nos blanda voce demulcentē, laudantem ue, quod eſlargimur, ſuſpectum habere debemus, nec minus ducētem, quàm trahentem vereri. Porrò quorſum tendunt eius conatus, priùs imaginemur, quo citiùs ſcopum illum, ad quem nos velit adactos, velut ſcopulos vitemus, ac fugiamus, cane peius & angue, vt eſt in prouerbio. Nam caput eſt videre in altercatione, quid poſitum eſt in controuerſia ne in ipſo portu impingas. Proximum, vt illorum naturā omnem, de quibus agitur, probè perſpectā habeas, ne Andabatarū more clauſis oculis dimices ne velut Labyrinthum ingreſſus, quo ea interiùs, eò exitus ſit incertior.

Propoſitio vera
Quæſtio vera
Argumentatio bona
} ſunt concedendæ

Propoſitio falſa
Quæſtio falſa
Argumentatio mala
} ſunt negandæ.

Propoſitio multiplex
Quæſtio multiplex.
Argumentatio dubia
} ſūt diſtinguendæ

Decipit enim facilè multiplex, de quo non fecerit prius præmiſſa diſtinctio. Nullum nobis negotium faceſſunt, quæ indubitatæ ſūt fidei, aut præ-

ſum

tus à vero aliena: at probabilia rectè discernere, hoc opus, hic labor est. Ad hæc, quicquid denegabimus, seu id verum sit, seu falsum, conabitur illud disputator (si possit) ratione confirmare, & sufficire, id quod circa nouam argumentationem nequit omnino fieri. Secunda igitur illa argumentatio & quasi ex responso recens nata, qua negatum colligitur conficiturq́; , non minus quam prior recitanda, & diligenter pensitanda venit, atque ita porrò, donec ad solutionem tandē vētum sit, quæ sanè nunquam aut perrarò absque distinctione (si doctis credamus) inuenietur. Ac quoniam veritatis & eruditionis tantùm gratia decértandum est non sunt falsa nimis pertinaciter defendenda. Satius est victori herbam porrigere, & infantiam cōfiteri, quàm à falso stare, & sophistarum more de verbis inaniter argutari. Absit procul rixandi desiderium, absit contumelia, facessunt conuitia quæ bilioſis ingenium obfuscant, mētis aciem perstringunt, omne rationis penè lumen extingūr. Mitte Scotistis omnem inanem loquacitatem, nullū est enim certius illiterari argumentum, quàm garruli tas muliebris, doctos decet modestia, & morum cā dor ingenuus. Nec respondenti licet, recitato ratiocinio, statim ad ipsam solutionem (tanquā respōdendi munere graueretur, aut laqueos timeret) festinare. Longè enim est aliud verè respondere, aliud rectè & appositè, quare aut omnia pariter cōcedere, aut antecedens, aut sequelā, aut deniq; negare, vel distinguere oportet. Nam consequens în-

ficiari nemo solet, nec debet. Hanc rem multò exercitamentis, facilius quã regulis percipies. Nam si quis sic disputationem nobiscũ instituereret. Omnis mercator est improbus, ergo est puniendus. Nõ hic sequela, sed propositum est negandum. Si hoc pacto probet. Omnis mercator vtitur fraude, ergo Omnis mercator est improbus: hic etiam antecedes negabis. Quod si sic probet. Omnis mercator plũris reuendit quam emit mercedes. Igitur vtitur fraude: Iam negãda est consecutio. Si alligabit enthymema, dicimus eius formam non semper esse efficacem ad probandum institutum.

Nunc ordine syllogismos colligamus.

Prima figura.

Bar. Omne vitium est castigandum
ba- Omne mendacium est vitium, ergo } *Vitium.*
ra Omne mendacium est castigandum.

Ce- Nullus magistratus reddit honestum,
la- Omnis prætura est magistratus, ergo } *Magistratus.*
rent. Nulla prætura reddit honestum.

Da- Quisque affectus est reprimendus,
vi- Ira est affectus, ergo } *affectus*
is Ira est reprimenda.

Ferio

Fe Nulli lasciui sunt legendi
ri Quidam poetæ sunt lasciui, ergo, } Lasciuus.
o. Quidam poetæ non sunt legendi.

Hi quatuor soli perfecti sunt, reliqui omnes imperfecti.

Prima figura est perfectorum tantùm. Perfectus est syllogismus, cuius partes, quasi naturę ductum sequentes, non possunt in meliorem formam reduci, reliqui modi sunt imperfectorum. Itaq; transmutatione & conuersione egēt, priusquam ad perfectorum ordinē reducantur: quam rem mox planiorem faciem, Subiungam hic etiam quinque illos, qui vulgo adduntur primæ figuræ modos. Etsi enim conclusionem, vt vocant, indirectam, hoc est, conuersam, inferunt, necessariò tamen sequitur adsumpta. Nam si ad easdem præmissas in Barbara sequitur hæc conclusio. Omnis sobrietas est amplectenda, necessario per conuersionem attenuatā sequitur. Aliquod amplectendum est sobrietas: & ita in cæteris modis.

Ba Omnis temperantia est amplectenda } Tem-
ra Omnis sobrietas est temperantia ergo } peran-
liptō Aliquod amplectendum est sobrietas } tia.

Ce- Nullum vitium est decens.
lan- Omnis audacia est vitium, ergo } Vitium.
tes. Nullum decens est audacia.

Da Quoduis crudele est odiosum,
bi. Aliquod bellum est crudele, ergo,
tis. Aliquod odiosum est bellum. } Crudele.

Fa- Omnis auarus est miser,
pes- Nullus probus est auarus, ergo,
mo. Aliquis miser non est probus. } Auarus.

Fri- Quædam modestia est laudabilis
ces. Nullũ conuitiũ est modestia, ergo
morũ. Aliq. laudabile nõ est conuitium } Modestia.

Fapesmo, & Fricesmorum dicuntur omnibus figuris ex æquo congruere, & communes esse, si medium ad debitam figurarũ naturã recte tẽperetur.

Secunda figura.

Ca Nemo liberalis cupit aliena:
sa- Omnis auarus cupit aliena, ergo
re. Nullus auarus est liberalis. } Cupiens alieni.

Ca Omnis prudens est temperans.
me Nullus voluptuarius est tẽperãs, ergo
stres. Nullus voluptuarius est prudens. } Tẽperans.

Fe Nullum scelus est excusabile:
sti Aliqua culpa est excusabilis, ergo,
no. Aliqua culpa non est scelus. } Excusabile.

Ba Omnis fraus est prohibita.
ro Quedã mercatura nõ est phibita ergo } Prohibita.
co. Quædam mercatura non est fraus.

Tertia figura.

Da Omne periurium est flagitium.
ra Omne periurium est mẽdacium ergo, } Periurium.
pti. Aliquod mendacium est flagitium.

Fe: Nulla dialectica est venalis,
le: Omnis dialectica est scientia ergo, } Dialectica.
pton. Aliqua scientia non est venalis.

Dis Castigatio est necessaria
sa. Omnis castigatio est pœna: ergo, } Castigatio.
mis. Pœna est necessaria.

Da. Omnis studiosus est adiuuandus,
ti- Quidam studiosus est pauper, ergo } Studiosus.
si. Quidam pauper est adiuuandus,

Bo. Aliqua podagra non est medicabilis.
car- Omnis podagra est morbus, ergo, } Podagra.
do Aliquis morbus non est medicabilis.

Fe- Nulla seueritas non placet puero,
ri- Aliqua seueritas est perutilis. ergo, } Seueritas.
son Aliquod perutile non placet puero.

Car. Quatuor sunt species bonæ argumentationis { Syllogismus, Enthymema, Inductio, Exemplum.

Regula.

Syllogismus & inductio ad dialecticos præcipuè pertinent.

Syllogismus est oratio composita, in qua maiore & minore concessis, necessario per concessa infertur conclusio.

Regula.

Conclusio diuersum quiddam est a præmissis, quatenus ad formam syllogismorum, non quatenus ad materiam.

De syllogismo.

Diuisio syllogismi

Duplex est syllogismus { Categoricus { Communis. Singularis. Hypotheticus

Syllogismus categoricus est, cuius præmissæ & conclusio categoricæ propositiones sunt.

Hypotheticus syllogismus est, cuius præmissa vel conclusio hypothetica est.

Categoricus syllogismus.

Directè concludens, { Est syllogismus concludens maiorem extremitatem de minore.

Indirectè. { Est syllogismus concludens minorẽ extremitatem de maiore.

Sub-

Dialectice lib. 3.

Subdiuiſio categor. Syllog.

Catego. Syllogiſmus.
- *Perfectus, qui nullius alterius indiget, vt concluſio demonſtretur eſſe neceſſaria.*
- *Imperfectus, qui indiget, vel oſtēſiua reductione, vel reductione per impoſſibile, vt concluſio ſit perfecta.*

Quatuor modi prime figure tantum perfecti, reliqui omnes imperfecti.

Syllogiſmorum diuiſio.

Syllogiſ.
- *Demonſtratiui.*
- *Dialectici.*
- *Sophiſtici.*
- *Obratiocinationes.*

Demonſtratiuus ſyllogiſmus conſtat ex neceſſarijs principijs, & immediatis alicuius artis.

Dialecticus ex probabilibus conſtat.

Sophiſticus ex apparentibus veris.

Obratiocinatio dicitur, quando ipſa argumentatio peccat in proprijs principijs, malè quidem intellectis vel diminutè ſumptis.

Diuiſio ſophiſtici ſyllog.

Sophiſticus ſyllog triplex.

- *Materia tantum*
- *Forma tantum* — *Peccans.*
- *Forma & materia*

Sophiſticus

Ioannis Setoni

Sophisticus syllogismus peccans materia tantum dicendus est syllogismus omnis enim argumentatio denominatur ex conclusione.

Tres sunt in omni syllogismo simplices dictiones earum supplementa dicuntur,

Materia syllogismorum sunt ipsæ propositiones ex quibus fit syllogismus.

Forma syllogismorum est propositionum dispositio.

Modus est certa declaratio quantitatis & qualitatis propositionum.

Figura est quæ docet quomodo medium disponitur in vnoquoque syllogismo.

Dispositio Medij.

Sub, præ prima: bis præ secunda: tertia, bis sub.

Expositio versiculi.

In prima figura medium est subiectum in maiori, & predicatum in minore. In secunda figura est predicatum tam in maiore quam in minore.

In tertia figura medium est subiectum, & in maiori, & in minore.

Regulę Titelmani de ratione inueniendi medium.

1 *Concludere volentibus vniuersalem affirmatiuam, medium est consequens subiecti, & antecedens predicati.*

2. *Ad concludendum particularem affirmatiuam, medium ad vtrunq; extremorum sumendum est.*

3 *Ad concludendum vniuersalem negatiuam sumendus est consequens subiecti, & extraneum ad prædicatum: vel consequens prædicati, & extraneum subiecti.*

4 *Ad concludendum particularem negatiuam, sumendum est antecedens subiecti & extraneum prædicati.*

Expositio earundem.

Medium in Barbara, est superius subiecto conclusionis in toto: & inferius prædicato in toto.

Medium in Celarent, est superius subiecto in toto, & repugnans prædicato in toto.

Medium in Darij est inferius prædicato in toto, & superius subiecto in toto, & aliquando ex parte.

Medium in Ferio est superius subiecto ex parte repugnans prædicata in toto.

De ratione inueniendi mediuu in 2. figu.

Medium in Cesare, est superius subiecto conclusionis in toto: & repugnans prædicato in toto.

Medium in Camestres, est superius prædicato conclusionis in toto, & eodem modo subiecto repugnans:

Medium in Festino est superius subiecto ex parte, & repugnans prædicato in toto.

Medium in Baroco, est superius prædicato in toto & repugnans subiecto ex parte.

De ratione inueniendi medium in tertia figura

Medium in Darapti, est inferius tam subiecto quàm prædicato in toto.

Medium

Medium in Celapton, est repugnans prædicato conclusionis in toto subiecto inferius,

Medium in Disamis est inferius subiecto conclusionis in toto & inferius prædicato ex parte.

Medium in Bocardo, est repugnans prædicato conclusionis ex parte & inferius subiecto in toto.

Medium in Ferison, est repugnans prædicato conclusionis in toto, & inferius subiecto ex parte.

Setō. In his vocabulis, quæ vocamus modos significatiuæ sunt literæ quædam,

A Vniuersalē affirmatiuā
E Vniuersalem negatiuam
I Particularem affirmatiuā
O Particularem negatiuam.

} designat.

Reductio syllogismorum est quum secundæ & tertiæ figuræ syllogismi ad primæ figuræ ordinem disponuntur, eadem remanente materia: imperfecti autem ad eos perfectos reducuntur, qui ab eisdem literis incipiunt.

In reductione est aduertendum quod B.C.D. in imperfectorum principijs, eos modos ad iiij. quatuor perfectos debere reduci denotant, qui eisdem characteribus initium sumunt, vt Baro ad Barbara, Cæsare ad celarent, & ita de alijs ad

M Mm

M Mutationem præmissarum
P Attenuatam conuersionem } repræsentat.
S Simplicem conuersionem

C, si alibi quàm in primo loco ponitur, per impossibile, conuersionem denotat.

Reductio imperfectorum.

1 Tres primi imperfecti in prima figura per conuersionem conclusionis reducuntur. Quartus præter conuersionem, etiam mutatione præmissarum eget. Quintus conuersas præmissas transponit.

2 In secunda figura, primus & tertius modus, per conuersionem maioris, secundus mutata & conuersa minore: & quartus solum per impossibile reducitur.

3 In tertia figura, primus, secundus, quartus, & sextus modus, per conuersionem minoris. Tertius transponit præmissas, maiore & conclusione conuersis: denique quintus solum per obliquum syllogismi ductũ perficitur. Potest quisque modus per obliquum ductum probari: at Baroco & Bocardo nullam alium reductionem agnoscunt. Reductio per impossibile est, cùm ex contradicentia conclusionis cum altera earum præmissarum colligitur alterius præmissæ contradicentia: vt, Omnis fraus est prohibita, quædam mercatura non est prohibita, ergo quædam mercatura non est fraus: sic reducitur Omnis fraus est prohibita. Omnis mercatura est fraus, ergo, omnis mercatura est prohibita. Sic etiam Bocardo. Quædam podagra non est sanabilis; om-

lis, omnis podagra est morbus, ergo quidam morbus non est sanabilis: Ita reducitur ad Barbara.

Omnis morbus est sanabilis, omnia podagra est morbus, ergo omnis podagra est sanabilis. Serua maiorem Baroco, Bocardo minorem. Ille a maiore, hic a conclusione incipit in reductione. De his satis:

Hunc tam concinnum syllogismorum ordinem, qui maximè in quatuor perfectis conspicitur, nos docuit ipsa natura: nobiscum enim simul nascuntur scientiarum principia.

Vtilissimum est, quando syllogismum colligis, figuras & modos semper in mentem reuocare. Si vniuersale sit quod probatum iri cupis, vniuersali modo ad hoc inferendum conuenienti est vtendum, sin particulare, vtendum aliquo modo particulari. Nihil enim firmiter statuitur, nisi quod in conclusione per præmissas infertur. Quicquid autem negatur inter ratiocinandum in noui syllogismi conclusione semper ponendum est, donec voti compotes fuerimus. Categorici & simplices syllogismi in dialectica sunt vsitatiores. Porro vt inuentio ex locis propriè pe-

tur

rurita iudiciũ altera dialecticę pars, præcipue ex ſyllogiſmi cognitione pendet, eo que plura nobis hic de eo ſunt dicenda.

Modi alij ſunt vniuerſales, alij particulares: & rurſum alij affirmatiui, alij negatiui, quas nomenclaturas à concluſione habent. Tum enim vniuerſales vel particulares dicuntur, cùm concluſio ſit vniuerſalis vel particularis: & ita de affirmatiuis & negatiuis eſt dicendum. Si vniuerſale ſit quod ſtatuere vis (thematis enim quantitas inprimis eſt ſpectanda) Barbara aut alio vniuerſali modo eſt vtendũ. Sin particulare, tum Darij, Ferio, aut alij particulares modi conueniunt. Nam ponendum eſt ſemper in concluſione, quod cupimus perſuaſum iri, excogitandæ quæ ſunt (inuento ſcilicet medio) præmiſſę: vnde illud commodiſſimè ſequi poteſt: quæ ſi fortè negentur, & ipſæ ſtatim in cõcluſione alterius ſyllogiſmi ponantur, & per alias nouas præmiſſas probentur. Inſuper diuiditur ſyllogiſmus in categoricũ & hypotheticũ. Categoricus eſt cùm & præmiſſæ & concluſio ſunt Categoricæ enunciationes: Hypotheticus, quando harum aliqua ſit hypothetica. Categoricus, in communẽ & ſingularem. Communis, in ſimplicem & compoſitum, quæ nomina ab extremis induntur.

Cõmunis dicitur, cuius extrema ſunt cõmunia, de ſingulari ſuo loco dicemus. Simplex eſt, cuius extrema ſunt ſimplicia vocabula, quales ſunt ferè ſyllogiſmi, quos hactenus collegimus. Cõpoſitus itidem

itidem est, cum extrema sunt composita. Minus apti sunt ad disputandum, quorum media & extrema sunt multum composita, & idcirco aphilosopho reijciuntur.

Literæ significatiuæ in modis.

Car. *A, E, I, O, quantitatem & qualitatem propositionum designant.*

B, D, C, F. omnes modos imperfectos reduci ad modos perfectos ab eisdem literis incipientes.

M. Mutationem præmissarum significat.

P. Per accidens conuersionem.

S. Simplicem conuersionem denotat.

C. In primo loco non positum, reductionem per impossibile significat.

De syllogismorum reductione.

Reductio syllogismorum est, cum modi secundæ & tertiæ figuræ, & etiam modi indirecte concludentes reducuntur ad modos primæ figuræ.

Diuisio reductionis syllog.
Reductio syllogismor. duplex.

Ostensiua sive demonstratiua.
Per impossibile.

Ostensiua sive demonstratiua reductio dicitur, quando modi imperfecti reducuntur ad modos perfectos per conuersionem

versionem terminorum, aut præmissarum mutationem, non vtriusq; ab eisdem literis incipientes.

Per impossibile reductio est, cum ex contradicentia cõclusionis cum altera præmissarum colligitur alterius præmisse contradicentia, vel contrarium in Darepti & Felap ton: in reliquis omnibus modis directe concludentibus, contradicentia.

Regulæ reductionis per impossibile.

Obtineat, trahit ad primos obliqua secundos
Ad duo verba trahunt ternos; Certare tonanti.

Expositio carminum.

In vocabulo Obtineat, quatuor sunt vocales, quæ designant modos secundæ figuræ debere reduci ad modos primæ figuræ, quorum conclusiones eandem habent quantitatem & qualitatem cũ ipsis vocalibus, vt Cæsare ad Ferio, quia O significat particularem negatiuam, cuiusmodi conclusio est in Ferio.

Certare tonanti. In his vocibus sex vocales continentur quæ designant modos tertiæ figuræ debere reduci ad modos primæ figuræ, quorum conclusiones sunt eiusdem quantitatis & qualitatis, cum ipsis vocalibus.

Seruat maiorem, variatq; secunda minorem,
Tertia maiorem variat seruatq; minorem.

Expositio Carminum.

In reductione modorum secundæ figuræ, incipiendum

est à maiore propoptione seruata, & pro minore accipienda est contradictio conclusionis, & concludendum est contradicentiam minoris, vt

Fe Nemo liberalis cupit aliena
ri Aliquis auarus est liberalis, ergo } liberalis
o. Aliquis auarus non cupit aliena }

In reductione modorum tertiæ figuræ exordiendũ est à contradicentia conclusionis pro maiore propositione seruata minore propositione: concludendum contrarium maioris in Darapti & Felapton, in reliquis modis contradicentiam vt,

Ce Nullum mendatium est flagitium, } Mẽ-
la Omne periurũ est mendacium, ergo } da-
rent. Nullum periurium est flagitium. } cium

De reductione modorum indirectè concludendo.

Nesciebatis.

In omnibus indirectè concludentibus modis incipienda est à contradicentia conclusionis, preterquam in Celantes, nam ibi a minore seruando maiorem, & concludendo contradicentiam vel contrariummineris.

De ostensiua reductione omnium modorum.

Baralipton reducitur ad Barbara per attenuatã conuersionem conclusionis, vt,

Bar

Bar Omnis tẽperantia est amplectenda } Tẽ-
ba Omnis sobrietas est tẽperantia: ergo, } pe-
ra, Omnis sobrietas est amplectenda, } rãtia

Celantes reducitur ad Cælarent per simplicem conuersionem conclusionis: vt,

Ce Nullum vitium est decens. }
la Omnis audacia est vitium, ergo } Vitium
rent Nulla audacia est decens. }

Dabitiv reducitur ad Darij per simplicem conuersionem conclusionis, vt.

Da Quoduis crudele est odiosum. }
ri Aliquod bellum est crudele } Crude-
i Aliquod bellum est odiosum. } le

Fapesmo reducitur ad Ferio per attenuatam conuersionem maioris & per simplicem conuersionẽ minoris, & per transpositionem præmissarum: vt,

Fe Nullus auarus est probus. }
ri Aliquis miser est auarus. ergo } auarus.
o Aliquis miser non est probus }

Fricesmorum reducitur ad Ferio per simplicem conuersionem vtriusq; præmissæ & earundem mutationem.

Fe Nulla modestia est conuitium } mo-
ri Quoddã laudabile est modestia ergo } de-
o. Quoddã laudabile nõ est conuitium } stia.

Ioannis Setoni

De ostensiua reductione secundę figurę.

Cæsare reducitur ad Celarent per simplicem conuersionem maioris vt.

Ce Nemo cupiens aliena est liberalis,
la Omnis auarus est cupiens aliena: ergo
rent Nullus auarus est liberalis.

} cupiens

Camestres reducitur ad Celarent per simplicem cõuersionem minoris & conclusionis, & vtriusque præmissæ transpositionem: vt,

Ce Nullus temperans est voluptuarius,
la Omnis prudens est tẽperans: ergo
rent Nullus voluptuarius est prudens.

} Temperans

Festino reducitur ad Ferio per simplicem conuersionem

Fe Nullum excusabile est scelus,
sti Aliqua culpa est excusabilis: ergo
o. Aliqua culpa non est scelus,

} Excusabile.

Baroco reducitur ad barbara, non ostensiuè sed per impossibile, quod indicat. C. non collocatum in maiore propositione: vt,

Bar Omnis fraus est prohibita.
ba Omnis mercatura est fraus, ergo
ra. Omnis mercatura est prohibita.

} Fraus.

Dialecticę Lib 3.

De ostensiua reductione tertiæ figurę.

Darapti reducitur ad Darij per attenuatam conuersionem minoris: vt

Da Omne periurium est flagitium } Per-
ri Aliquod mendaciū est periuriū, ergo } iuri-
i. Aliquod mendacium est flagitium. } um,

Felapton reducitur ad Ferio per attenuatam conuersionem minoris, vt

Fe Nulla dialectica est venalis.
ri Omnis dialectica est scientia, ergo } Dialectica,
o Aliqua scientia non est venalis.

Disamis reducitur ad Darij per simplicem conuersionem maioris & conclusionis, & præmissarum mutationem: vt

Da Omnis castigatio est pœna, } Casti-
ti Aliq. necessarium est castigatio: ergo } gati-
i Aliquod necessarium est pœna. } o.

Datisi reducitur ad Darij per simplicem conuersionem minoris: vt,

Da Omnis studiosus est adiuuandus } Stu-
ti Quidam studiosus est pauper, ergo } dio-
i Quidam pauper est adiuuandus. } sus.

Bocardo reducitur ad Barbara non ostensiuè: sed per impossibile vt.

Bar. Omnis morbus est medicabilis
ba. Omnis podagra est morbus, ergo } Morbus,
ra. Omnis podagra est medicabilis

Ferison reducitur ad Ferio per simplicem conuersionẽ minoris vt,

Fe Nulla seueritas placet puero
ri Aliquod perutile est seueritas: ergo, } Seue-
o. Aliquod perutile non placet puero, } ritas.

De Syllogismo Regulæ,

Setõ. MAiori inest maxima vis syllogismi, quę penè semper conclusionẽ intrase complectitur.

2 In maiori ergo causa conclusionis ponẽda est, præsertim in prima figura.

Tum videndum ne subiectum minoris sit extra causam, atque ita necesse est cõclusionem sequi.

3 In maiori collocanda sunt plerunque gnome, lex, communis sententia, locus cõmunis, apophthegma.

Thesis etiam maiori
4 Hypothesis verò conclusioni } Conuenit.

5 Maior

5 Maior non potest esse particularis in prima aut secunda figura, si sit directa:
6 Maior minus virium habet quam minor in tertia figura.
7 Minoris subiectū in prima figura sub subiecto maioris continetur.
8 Minor non potest esse negatiua in quatuor perfectis.
9 Minor in tertia figura semper est affirmatiua.
10 Minor ad inferendam intentionē minus habet virium quam maior.
11 Ex præmissis veris rectequē cōstitutis infertur intentio, ex necessitate vera.
12 Præmissæ probant, non probantur.
13 Conclusio probatur nihil probat.
14 Conclusioni igitur minus quàm præmissis creditur.
15 Conclusio rarius ex conuertibilibus cō flatur.
16 Conclusio deteriorem sequitur partem.
17 Conclusio enim negatur quoties altera præmissarum est negatiua.
18 Conclusio etiam particularis est, vbi altera premissarum est particularis.
19 Cōclusio nec vniuersalis nec particularis vnquam affirmatur, nisi vbi vtraque

premissa sit talis.

20 Conclusio affirmatiua ad confirmandum, negatiua ad infirmandũ est apta.

21 Conclusione falsa necesse est alterutram propositionem esse falsam.

22 Conclusio minus continet, quam altera premissarum.

23 Concedenda est conclusio in omni bono syllogismo.

24 Nulla est conclusio affirmatiua in secunda figura.

25 Nulla est conclusio vniuersalis in tertia figura,

26 In prima figura, ex causis effectus: in secunda, ex effectibus causæ colliguntur

27 Maius extremum nunc iungitur, nunc disiungitur a medio.

28 Maius minori nunc superius: nunc inferius, nunquam aut rarò æquale.

29 Maius & minus extremum nunquam ante conclusionem iunguntur.

30 Medium est extremorum quasi mensura.

31 Medium in affirmatiuis, vtriqueextremo congruit.

32 In negatiuis alteri iungitur, & remouetur

uerur ab altero.

33 Medium igitur in affirmatiuis primæ figuræ debet esse vox inter maius & minus extremum, media in negatiuis minore superior

34 Medium in secunda figura debet esse vox superior eo cui affirmatiuè iungitur

35 Medium vbique in tertia inferius est minore & maiore etiam quoties ab ea non disiungitur.

36 Medium non fit ex voce dissentanea vtrique extremo.

37 Medium sæpissimè superius est subiecto conclusionis.

38 Medium presius non impedit consequutionem.

39 Medium ex locis omnibus petitur.

40 Medium est causa quod predicatum, conclusionis subiecto insit, vel nō insit.

41 Ex medio pendet cuiusque argumentationis vis & energia.

42 Syllogismus affirmatiuus ad probandum, negatiuus ad infirmandum est aptior

43 Bonus est syllogismus, ex cuius intentionis contradicentia cum altera præmissa-

missarum infertur alterius contradictia.

44 Omnis syllogismus rectè dispositus, firma est argumentatio.

45 Malus est syllogismus vbi fuerint quatuor aut plures termini.

46 Malus itidem, si plus sit sub subiecto minoris in prima figura vt dictum est, quàm sub subiecto maioris continebatur.

47 Denique malus est, vbi vox vlla hominè capitur.

48 Amphibologia vbique sed in syllogismis maximè vitanda est.

49 Nullus est syllogismus ex solis negatiuis.

50 Nullus est omnino ex solis particularibus.

51 Si tantum in materia peccetur, non impedit syllogismi consecutionem.

52 Vbi medij aut extremorum dispositio non seruatur, vocatur paralogismus, siue obratiocinatio, cuius sequelam inficiari licet.

Prę

Prędictarum regularum expositio.

MAior magis pollet, nam in se continet conclusionem vt, Omnis virtus est laudabilis: Omnis iustitia est virtus, ergo, omnis iustitia est laudabilis.

2 Conclusio sub maiore intelligitur Itaque maior causa est conclusionis, vt docet 2. regula.

3 Aptè conuenit lex Maiori vt Potest quisque vim vi repellere, Milo occidit Clodium, vim vi pellendo, ergo iure fecit.

4 Thesis, generalis & infinita est sententia. Hypothesis, finita, atque aptior conclusioni, quòd syllogismus à cõmuniori ad angustius descendit.

5 Maior vniuersalis est in prima & secunda figura, vt ex modis liquet.

6 Maior minùs pollet in tertia figura, quantum ad quantitatem, quia particularis est, sed non ad inferendam conclusionem

7 Subiectum minoris in prima figura, inferius est, ad subiectum maioris vt, instítia ad virtutẽ, in superioti exemplo.

8 Minor affirmatur in quatuor perfectis, est enim aut A. aut I.

9 Minor nunquam negatur in tertia figura, quæ regula multos soluit paralogismos.

10 Quamuis aliquando minor iuxta quantitatẽ æquat vel superat maiorem, minus tamen propriè probat conclusionem.

11 Ad veras præmissas non potest sequi falsa conclusio.

12 Præmissæ probant cõclusionem, non probãtur quatenus est præmissæ.

Conclusio contrà nihil infert, sed infertur.

14 Cõclusioni propter præmissas creditur minus, igitur quam præmissæ ipsæ meretur fidem.

15 Conclusio ab extremis conflatur, quę rarò acquantur.

16. 17. Sequitur conclusio deteriorem partem, hoc est potius negationem quam affirmationem, & particularitatem quam vniuersalitatem.

18 19. Nunquam vniuersalis est, nec affirmatiua, nisi vtraque præmissa sit talis.

20 Conclusio affirmatiua, ad confirmandum, hoc est ad asserendum aliquid. Negatiua, ad infirmandum, hoc est, negatiuè concludendum, est aptior.

21 Conclusione falsa, falsa est altera præmissarum quia syllogismus est quasi descensus, quod dictum est.

22 Concedenda est conclusio, quia syllogismus est argumentatio perfecta, necessario inferens consequens. Pro 23 24. consule modos. Omne leue ascendit, omnis ignis est leuis, ergo omnis ignis ascendit.

25 Ascendere effectus est leuitatis. Nullum graue ascendit, omnis ignis ascendit, ergo nullus ignis est grauis.

26 Maius extremum nunc iungitur medio, hoc est affirmatiuè nectitur, nunc disiungitur a medio hoc est negatiuè separatur.

27 Extra

27 Extrema raro sunt conuertibilia.

28 Nunquam inuicem occurrunt, nisi in consequente.

29 Per medium deprehenditur extremorum cognitio.

30 Nam in affirmatiuis vtrique extremo conuenit, & affirmatiuè iungitur.

In negatiuis semper disiungitur ab altero.

31 Medium igitur in affirmatiuis primæ figuræ debet esse nomen inter extrema medium.

32 In negatiuis minore superius, si syllogismus in eadem prędicamentali linea fiat, vt, Homo animal substantia. Non potest homo, nec substantia medium esse, si verus sit syllogismus.

33 Medium in secunda figura (vbi nullus est modus affirmatiuus) vni tantùm extremo iungitur & superior est eo, vt si ex his vocibus fieret syllogismus Vitium, iustitia, virtus nec iustitia nec vitium, sed virtus fieret medium.

34 Contra, si in tertia ex iisdē fieret syllogismus non virtus, sed iustitia medium esset.

35 Medium nunquam disiungitur vtrique extremo

36 Medium sępe est superius minore.

37 Medium sæpius impedit conclusionem, quum largè quam quum strictè sumitur.

43 Bonus est syllogismus, ex cuius contradicentia, conclusionis cum maiore sumitur minoris contradicentia. vel quando maioris contradicentia tolligitur ex contradicentia conclusionis cum minore,

46 Malus est syllogismus, quando minus extremū sit maiori superius.

47 Aequiuocatio & Amphibolia reijciuntur a dialectica.

48 Sequitur consequentia, etiam si materia falla sit vt

51 Omnis lapis crescit, Ferrum est lapis, ergo ferrum crescit,

52 Contra, si forma syllogismi non seruetur, paralogismus fit etiam si in materia nihil peccetur, vt, Rex est homo, Omnis rex induit diadema, ergo. Omnis homo induit diadema. Nihil est praetereain his regulis, quod magno pere expositione egeat. Quaedam quae per se satis manifesta sunt, prudens praetereo.

De regulis syllogismorum.

Car. 1 *Maxima vis in maiore, quia continet in se ipsam conclusionem,*

2 *Extra causam, id est, vt subiectum minoris in prima figura contineatur sub subiecto maioris*

3 *In maiore collocanda sunt Gnome &c. quia syllogismus semper descendit ab vniuersalibus ad minus vniuersalia.*

Gnome, est generalis sententia.

Lex, est legis sententia, vt licet vim vi pellere.

Locus communis loca topica sunt; vt, Quod efficit tale id magis est tale.

Apophthegma est sententia brevis & acuta.

4. Thē-

4 *Thesis, est sententia generalis, & infinita: Hypothesis particularis & finita.*

Regula.

5 *Thesis conuenit maiori, hypothesis conclusioni: quia maior propositio semper plura in se continet, quam conclusio.*

6 *Maior habet minus virium in Dysamis & Bocardo, quatenus ad quantitatem propositionum, non quatenus ad rationem inferendæ conclusionis.*

12 *Præmissæ probant & non probantur a conclusione, quatenus sunt præmissæ.*

14 *Conclusioni minus creditur, quam præmissis: quia præmissis per se, conclusionis, gratia præmissarum creditur.*

15 *Conclusio varius ex conuertibilibus conflatur, quia maius extremum sæpissime superius est minore extremo, Sed si constet ex maiore & minore extremo, quæ sunt termini conuertibiles, nihil fere aliud est nisi petitio principij. nam quicquid probatur, probatur ex prioribus & notioribus.*

16 *Conclusio sequitur deteriorem partem: quia si altera præmissarum sit negatiua, conclusio erit negatiua: si altera præmissarum sit particularis, conclusio erit particularis*

17 *Maius extremum iungitur cum medio affirmatiuè, disiungitur a medio disiunctiuè.*

29 *Maius & minus extremum cum extremo coniungitur, quando conclusio est affirmatiua: disiungitur, quando conclusio est negatiua.*

30 *Medium est extremorum quasi mensura, id est, cognitio extremorum dependet ex medio. Nam in affirmati-*

uis

tiuis, vtriq; extremo congruit: in negatiuis disiungitur ab altero, & coniungitur cum altero.

33 Medium in Barbara Daryi superius est subiecto conclusionis, & inferius praedicato. In Celarent & Ferio debet esse vox superior subiecto conclusionis, & repugnans praedicato.

35 Medium in omnibus modis affirmatiuis tertiæ figuræ semper est inferius, iam subiecto, quam praedicatio conclusionis.

36 Medium fit ex voce dissentanea vtrique extremo, quia nullus syllogismus secundum modum fit ex solu negatiuis.

38 Medium pressius non impedit conclusionem, id est medium sæpius impedit. cur conclusio rectè sequatur, cum largius, quàm cum strictius sumatur.

39 Medium petitur ex omnibus locis, quia medium dicitur argumentum, omne autem argumentum petitur ex aliquo loco.

40 Bonus est syllogismus, & c. id est, reductio per impossibile est, cum contradicentia conclusionis cum altera præmissarum colligitur alterius præmissæ contradicentia, vel contrarium, de quo dictum est prius.

41 Omnis syllogismus si rectè disponitur secundum modum & figuram firma est argumentatio.

42 Malus est Syllogismus, si fuerint quatuòr termini aut plures, quia tres solummodo figuræ sunt, & tres termini, ex quibus omnis Syllogismus constat: tribus modis disponuntur.

43 Malus est Syllogismus, vbi aliqua vox sit æquiuoca.

44 Amphibologia est, vbi aliqua propositio diuersis modis

modis sumi potest.

Regula.

Aequiuocatio cernitur in vocibus: amphibelogia in propositionibus.

49 *Syllogismus nullus potest constare ex solis negatiuis secundum modum, sed secundum figuram.*

51 *Si propositiones falsæ sint, non sequitur vt conclusio sit falsa. Nam Syllogismus denominatur ex forma, non ex materia. & ex falsis verum potest sequi.*

52 *Obratiocinatio est malus Syllogismus peccans forma semper, non verò materia.*

Ratio consequutionis Syllogismorum.

Syllogismorũ est, quòd in præmissis duo extrema sic in medio iunguntur, vt in conclusione, eadem eodem modo inter se coniungi sit necesse: vt, Setõ.

Bar Quodq; pulchrum est difficile,
ba Quæque scientia est pulchra: ergo,
ra Quęque scientia est difficilis.

Quæcunq; enim in eodem tertio conueniunt, eadem inter se quoq; cõueniunt.

Similiter quum duo termini in medio disiunguntur, illi inter se in conclusione disiunguntur: vt,

Ca me ſtres. Omnis prudens eſt temperans, Nullus voluptuarius eſt tẽperãs, ergo Nullus voluptuarius eſt prudens. } Tem pe. rans.

Difficile & ſcientia iunguntur affirmatiuè, in eo quod eſt eſſe pulchrũ: iunguntur in concluſione etiam inter ſe affirmatiuè. Quæcunque enim eodẽ tertio conueniunt, eadem in ſe quoque conueniunt. Nam tertium, quod medium vocamus, illud eſt, quod duobus combinationem, & velut cognationem quandam addit: vt ſi qui duo vnum aliquẽ habeant, qui vtrique ſit conterraneus, illi ipſi inter ſe ſunt conterranei: & quicunque eundem habent fratrem, illi fratres ſunt, inuicem, & ita in reliquis, vbi mutua & reciproca eſt nomenclatura, alioqui non ſequetur. Nam ei qui mihi pater eſt, non ſum ego illi pater, at frater ſum illi qui eſt mihi frater, quia nomenclatura in talibus non eſt reciproca.

Exemplum eorum quæ diſiunguntur in concluſione quòd in medio non conueniunt: Nullum natiuum eſt laudabile, Omnis virtus eſt laudabilis ergo nulla virtus eſt natiua. Virtus & laudabile conueniunt, hoc eſt, affirmatiuè iunguntur: ſed virtus & natiuum non congruunt, hoc eſt, diſiunguntur negatiuè, ergo in concluſione virtus & natiuum neceſſariò negatiuè diſiunguntur. Præterea apud oratores & poetas nonnunquam inuertitur ordo, & diſpoſitio ſyllogiſmi. Illi enim concluſionem nunc primo, nunc ſecundo loco inſerunt, ac propoſitiones quandoq; præpoſtero ordine pro arbitrio, & commoditate ſua collocant, quam rem

nemo

nemo citius dialectico prospiciet. Valla contendit hunc syllogismum rectè disponi.

Socrates est homo.
Omnis homo est animal : ergo } Homo.
Socrates est animal.

Et hunc apud Senecam.

Omne peccatum est actio
Omnis actio est voluntaria ergo, } actio.
Omne peccatum est voluntarium

Hi syllogismi, transmutatis propositionibus, eã ipsam habent dispositionem, quam nobis commẽdat Aristoteles, quæ profectò ducem naturam magis sequitur.

De ratione consequutionis syllogismorum.

Car: *SI maius & minus extremum coniunguntur in medio, coniunguntur in conclusione : sin disiunguntur in medio, disiunguntur in conclusione : vt,*

Da Omnis virtus est laudabilis.
ri Iustitia est virtus : ergo,
i Iustitia est laudabilis.

Quia Iustitia & laudabilis iunguntur cum virtute, coniunguntur inter se in conclusione.

Regula.

Tertium dicitur argumentum, siue medium, quia totius argumentationis dependet ex medio : & quæ-

Cunque in eodem : ertio conueniunt, id eſt, in eodem medio conueniunt, conueniunt quoque in concluſione.

DE DVPLICI SYLLOgiſmorum ductu.

Setō. SYllogiſmus duplicem habet ductum: rectum, vt cùm recto gradu procedit: & obliquum, cùm reflexo ordine ad ſcopum peruenitur. De priore ſatis diſſeruimus. Obliquo vtimur, quum aliquod manifeſtè verum negatur, vt in hoc exemplo:

Bar Omnis virtus ornat philoſophum,
ba Omnis patientia eſt virtus: ergo,
ra Omnis patiētia ornat philoſophum.

In hoc Syllogiſmo, ſi quis omnia prꝛter intentionem aſſerat, ſic per obliquum ductum inſurgemus.

Bo Quędā patiētia nō ornat philoſophum
car Omnis patientia eſt virtus: ergo,
do. Quædā virtus non ornat philoſophum.

Concluſio hæc eſt falſa. ergo altera præmiſſarum vnde eſt in ducta: at non minor, quæ antè eſt conceſſa, ergo maior: nimirum. Quędam patientia non ornat philoſophum

sophum: quare eius contradictio ex necessitate est vera, scilicet. Omnis patientia ornat philosophum. Hic vides quomodo antagonista ad palinodiã, vel inuitus impellitur. Hoc enim Axioma, Omnis patientia ornat philosophum in priori syllogismo erat negatum, quod tamen ab eodem postea conceditur. Ex ijs quæ diximus colligere licet, ex veris falsum non posse induci.

Ex falsis falsum, verumq; aliquando sequetur.
Ex veris possit nil nisi vera sequi.

SYllogismus, quemadmodum ceteræ species cõsequentiæ, duplicem habet ductum: vnum directum, vt cum propositione aliqua, velut recta via colligimus id quod probare cupimus, vt videre est in syllogismis à nobis superius adductis: alterum obliquum, cum non recto sed retrogrado quodam ordine ad id quod cupimus, peruenimus. Illum vulgo syllogismum ostensiuum, hunc syllogismũ ducentem ad impossibile appellant. In quo accipere oportet illius negati contradictionem pro vna præmissarum syllogismi, deinde alteram aliquam propositionem priùs concessam, aut manifestè veram. Ex his præmissis (vt necesse est) seque-

tur conclusio, falsa recurrendum ergo ad præmissas vnde inducta est conclusio, quarum altera necessariò erit falsa, non illa priùs concessa, aut manifestè vera: at altera, igitur eius contradictio est vera, quę in priori syllogismo fuit propositio negata, quam confirmare nitebamur, Sumus igitur iam voti compotes, habemusque q conabamur Paratum est (inquit Agricola) quamlibet argumentationem vtrouis horum ductuum explicare. Verùm acriùs & instantius vrgere videtur obliquus: aliter paulò mitiùs & leuius Directus itaque monenti, obliquus exprobranti est similior. Prior aduersum securum & intrepidum aduersarium est aptior. Posterior contra solicitum & tergiuersantem, cui nihil non suspectum proponitur. Ille ad docendũ dicendumq; magis accommodus, hic ad refellendũ. Denique animaduertendum ex his quæ diximus, non posse fieri, vt ex veris falsum vllo modo vnquam sequatur, vt patet ex carmine.

Car. *De duplici syllogismorum ductu priùs dictum, est.*

De Rhetorico syllogismo.

Setõ. *Propositio.* RHetoricus Syllogismus nihil à prædicto syllogismo distat, nisi quia plures habet propositiones. Sumamus exemplum à Cicerone. Melius accurantur quæ consilio geruntur, quàm quæ sine consilio admi-

administrantur,

Domus ea quæ ratione regetur omnibus instructior est rebus, quàm ea quę temerè & nullo consilio administratur. Rursum. Nauis optimè cursum conficit ea quæ sciẽtissimo gubernatore vtitur: eadem est exercitus, & cęterorum ratio. *Ratio.*

Nihil autem omnium rerum melius cõsilio quo omnis mundus administratur. Nam & signorũ ortus obituſq; definitum quendã ordinẽ seruant, ac dierũ noctiũq; vicissitudines immutatæ persistant. &c. *Assumptio.*

Consilio igitur mundus administratur. *Complexio.*

RHetoticum syllogismum Cicero ratiocinium, Fabius epicherema vocat. Epicheromatos (vt ait Quintilianus) & quatuor, & quinque, & sex, factæ sunt partes à quibusdam. Cicero maximè quinque defendit, vt sit propositio, deinde ratio eius, tum assumptio, & eius approbatio, quinta, complexio: quia vero interim & propositio non eget ratione, & assumptio probatione nonnunquam etiam complexione non sit opus quadripartitam & bipartitam quoque fieri posse ratiocinationem. Mihi & pluribus nihilominus authoribus

tibus tres ad summũ videntur: hæc ille. Superius exemplum è Cicerone ad Herenium decerpitur, in quo loco Aristotelis, & Theophrasti authoritatem allegat, à quibus hunc syllogismum maximè frequentatum asserit. Vnde magis miror, Rodolphum sequutum Boetium & Quintilianum, tantũ tres partes numerare rationem & approbationem nouas argumentationes appellare; sed quoniam de re conueniunt, de verbis minus refert: Fatentur omnes quinque illa prædicta pronuntiata plerunque poni solere in hoc syllogismo, quæ omnia pro partibus computant hi, qui quinque partium esse volunt. Qui verò epicherema in tres tantum partes distribuunt pro prima propositionem, & suam rationem: assumptionem & eius approbationem pro secunda, denique complexionẽ, pro tertia supputant.

De syllogismo Rhetorico.

Rhetoricus Syllogis. ex quinque partibus constat.

Car. { *Propositione.*
Ratione.
Assumptione.
Assumptionis probatione.
Complexione.

Propositio est per quam breuiter locus ille exponitur, ex qui

ex quo tota vis argumentationis dependet.

Ratio est per quam id quod breuiter expositum est, rationibus affirmatum probabilius & apertius fit.

Assumptio est per quam id assumitur, quod ex propositione ad ostendendum pertinet.

Assumptionis probatio est, per quam id quod assumptū est, rationibus confirmatur.

Complexio est, per quam id quod conficitur ex omni argumentatione, breuiter exponitur.

SORITES.

Sorites est cosequentia, quæ ab vno concesso ad alia coniuncta assurgit. Philosophus eius formam expressit in prædicamentis hoc modo. Setõ.

Homo est animal,
Animal est viuens,
Viuens est substantia: ergo,
Homo est substantia.

Huius quoque consequutionis ratio à communi sensu est petita. Quando enim alterum de altero prædicatur, vt de subiecto, quæcunque de prædicato dicuntur ea omnia de subiecto primo dicuntur, vt apud eundem habetur. Redigitur in syllogis-

logiſmum ſi prędicatũ prædicatio, & ſubiectum ſubiecto ſubijcias, in hunc modũ.

Bar- Omne animal eſt viuens,
ba- Omnis homo eſt animal: ergo,
ra. Omnis homo eſt viuens.

SOritem gradationi ſimilem in ſyllogiſmum referunt eruditiores. Captioſum eſt argumentationis genus, à Chriſyppo Stoico inuentum, q ab vno conceſſo ad alia coniuncta aſſurgit: vulgò dialectici, à primo ad vltimum appellant. Alij, vt vox ſonat, coaceruationem ſiue acerualem argumentationem dicunt. Tantùm animaduertendum eſt, vt illa omnia, quæ in coaceruationem inducuntur, his neceſſariò cohæreant quibus tribuuntur, ne tranſitus nos aliquando fallat: vt, qui dormit, non videt, qui non videt cæcus eſt: ergo qui dormit cæcus eſt. Hactenus de ſyllogiſmo communi.

DE SORITE.

Car. *Sorites eſt argumentatio, qua gradibus quibuſdam ad concluſionem peruenitur: vt.*

Iuſtitia eſt virtus,
Virtus eſt habitus,
Habitus eſt qualitas: ergo.
Iuſtitia eſt qualitas.

Regula

Regula.

Redigitur in syllogismum, si prædicatum prædicato, & subiectum subiecto subiicias: mutata tamen propositione minore in locum maioris: vt,

Da. *Omnis virtus est habitus,*
ri. *Iustitia est habitus: ergo,*
i. *Iustitia est virtus*

Cautiones duę.

Sorites non sequitur, si procedat ab vno prædicamento in aliud prædicatum: vel à rebus ad voces artium: vel effectus ex causis remotis & non propriis collectus arguitur: vt,

Quicunque labori est deditus, is diuitijs abundat:
Qui diuitijs abundat, splendide viuit
Qui splendidè viuit, fit libidinosus: ergo,
Qui labori est deditus fit libidinosus.

Cautio.

Argumentum in Sorite non sequitur negatiuè, sed affirmatiuè: vt,

Dialectica non est musica.
Musica non est disserendi facultas: ergo,
Dialectica non est disserendi facultas.

Syllogismus expositorius.

SYllogismum expositorium aiunt esse, cuius medium est singulare: talis autem tertię figurę peculiaris dicitur, quod medium Setõ.

dium bis ſubijcitur, & eius formam præcipuè refert.

Exemplum affirmatiui.

Diogenes fuit pauper,
Diogenes fuit philoſophus: ergo,
Quidã philoſophus fuit pauper. } Diogenes.

Ratio huius ſequelæ hęc eſt. Quæcunque vni conueniunt, illa inter ſe quoque coniuncta, conueniunt.

Exemplum negatiui,

Virgilius non eſt laſciuus
Virgilius eſt poëta: ergo,
Aliquis poëta nõ eſt laſciuus } Virgilius.

Huius ratio eſt, Quando aliquid remouetur ab aliquo, remouetur & ab his quæ illi ſunt coniuncta.

REfert hic ſyllogiſmus aliqua ex parte tertiæ figuræ formam, non quod propriè in vllo modo conflatur, ſed quia huic, quam alijs eſt ſimilior. In hoc ex ſingularibus communis ſententia aptè colligitur. Huiuſmodi ſyllogiſmũ ideo vocat philoſophus expoſitionem, quod communes propoſitiones frequenter explicat, & exponit, quandoquidem

quidem si quis dubitet, num liceat concionatoribus allegare ethnicos, necne: sic probari potest.

Paulus licitè allegabat ethnicos,
Paulus fuit concionator: ergo, } Paulus.
Cõcionatori licet allegare ethnicos.

Si conclusio hæc rectè ad præmissas sequitur, necesse est eandem ad communes sequi. Nam quum ad præmissas cõmunes sequuntur singulares, quicquid ex singularibus rectè inferri potest, ad a fortiori ex communibus rectè colligetur. Quicquid enim sequitur ad conclusionem bonæ consequentiæ, id ad antecedens, eiusdem non potest non sequi. Frequenter probantur communes syllogismi per expositiones, & ad eos reducuntur, non tanquam ad perfectiores, sed magis perspicuos, idque potissimum in tertia figura, in hunc modum.

Di- Castigatio est vtilis.
si- Omnis castigatio est supplicium: ergo,
mis Quoddam supplicium est vtile.

Maior si cui videatur esse incerta, probabitur per hãc singularem. Castigatio Catilinæ est vtilis. Minor etiam licèt nõ satis exactè probetur, quum sit vniuersalis tamen per hanc subiectam singularem fit multò clarior, & apertior, videlicet. Castigatio Catilinæ est supplicium: & prorsus eadem conclusio ex vtriusque syllogismi præmissis colligitur, nimirum, quoddam supplicium est vtile, vt est videre.

Casti-

Castigatio Catilinę est vtilis,
Castigatio Catilinę est supplicium: ergo,
Quoddam supplicium est vtile.
} Castigatio.

Expositoria igitur ratiocinatio quasi prima argumentandi via habetur, rhetoribus multò frequentissima. Nam quum omnis humana cogoitio ex sensibus oriatur, sensus autem singularia, & non communia comprehendant, ex his mens communes sententias, & rerum causas colliget: quæ licèt sint percipientibus certiores, sunt tamen primò intuenti minùs perspicuæ, quàm singulares. Postremò cauendum est in his syllogismis, ne minor propositio sit vnquam negatiua, id quod suprà de reliquis tertiæ figuræ admonuimus.

De expositorio syllogismo.

Car. *Dicitur expositorius syllogismus, quia declarat vniuersales propositiones veras esse vel falsas per singulares.*

Regula.

Argumenta sumuntur tam affirmatiuè quàm negatiuè ex syllogismo expositorio: vt,

Cicero fuit sapiens,
Cicero fuit diues: ergo,
Aliquis sapiens fuit diues.

Ratio huius consecutionis est hæc. Si maior & minor extremitates affirmatiuè conueniunt in medio, conueniunt quoque in conclusione. si verò negatiuè disiunguntur, disiungun-

gnuntur in conclusione.

Vsus expository syllogismi frequens est, quia cognitio rum vniuersalium oritur à singulagibus.

De Inductione.

Inductio est argumentatio à pluribus singularibus ad vniuersale: vel à partibus ad totum progressio. Setō.

Exemplum de speciebns.

Ebrietas puerum ducit in perniciem, Mendacium ducit puerum in perniciem., Furtum idem agit: periurium idem: similiter faciunt libido & otium, nec in cæteris est contrarium videre: ergo, Omne vitium ducit pnerum in perniciem.

A partibus.

Plebs Romana optimè de Milone sentit, equester ordo optime sentit, senatus optime sentit: ergo, Totus populus Romanus optimè de Milone sentit.

Dicitur Inductio inuers9 syllogism9, quia sicut in syllogismo ab vniuersali descendit ita è contrario in inductione a singulari in choatur, & ascēdit argumētatio. Hanc viā docuit nos natura paulatim inductione

ex mul-

ex multis ſingularibus vniuerſale colligẽdum. In hac ſummopere notanda eſt ſingularium ſimilitudo, ſine qua nemo rectè valet inducere. Demum in epagogis cauendum eſt, ne diuerſum aliquid inter ſingularia quę non exprimuntur, appareat: quãdo non rectè colliges.

Frugifera eſt ceraſus, nux, prunus, vitis, & ilex:

Ergo facit fructuus arboris omne genus.

Antecedens in epagoge eſt, quod ſingulârium coaceruatione conſtat: Conſequens verò, vniuerſale ex ſingularibus, vel totum ex partibus collectum. Per inductionem vtcunq; probari poſſunt ſcientiarum principia, quæ nullo modo demonſtrari queant.

INductio dicitur ab Agricola Enumeratio, quæ modus quidam eſt, quo vniuerſale conſtituitur cognoſciturqúe. Vniuerſale notio quædam eſt ſingularibus reperta: indeqúe in intellectu coaceruata, & retenta. Principia & cauſæ cognoſcendi ſingularia: ſunt ipſi ſenſus, vniuerſale autem mentis opus eſt: ab ea enim effingitur, ſicut cauſæ quæque: Mentis enim proprium eſt vnire, & cogere, quæ paulatim ex ſenſibus collegit. Animæ quoque acrimonia eſt, vt, etiam ſi genera, quæ accidunt

ſenſibus

sensibus, continenter labuntur & fluunt, tamen similitudines eorum accipere & memoria cõtinere possit. Quare ad quendam modum, vniuersale sensu percipitur, non quidem seorsum a singulari, at obiter, subindeque, vt apud Themistium habetur. Ex his duobus cognoscendis, syllogismo, & inductione, non aliter, quàm ex locis inuentio constat, altera pars dialectices, quam Græci *Critiken*, id est iudicium dicunt.

Rectè Aristoteles syllogismum firmiorem esse dixit, sed inductionem magis obuiã: & in cõspectu omnibus positam, quod sensus sequatur, hæc suadet apertissimè, ille vel volentes trahit, hæc indoctis, ille eruditis est aptior. Denique sine ijs nihil propriè condiscitur, si authoribus credamus. Inductio appellatur Socratica, propterea quod ea Socrates creberrimè vsus est, idque ferè nunquam sine magna interrogationum congerie: vt, An non pomum generosissimum, quod est optimum? An non & qui optimus equus, generosissimus erit? quid pisces? ager? pratum; an non similiter per omnia sese habent: quæ si fatearis, tandem ex prolixa inductione propositum suum tibi inexpectatissimum inferet: hoc modo quidni igitur optimus homo erit, & generosissimus? In his igitur labi & decipi aliquando minor est culpa quam in cęteris ratiocinijs: quod difficilius sit latentẽ scopum in nuda interrogatione deprehendere, quàm si integra proponeretur argumentatio. Nã subitò in inductione, & quasi ex insperato irretitur pro-

Propugnatur, nisi innumera simul animo verset ac Prospiciat Addunt Sophistæ in antecedente. Ita de reliquis, ne inter partes diuersum aliquid, & dissimile appareat, authores non tam exprimunt, quam intelligunt. Rhetores rogant aduersarium, vt ille dicat si possit, vbi diuersum reperiatur, vt ex eius imperitia conuincant. Possunt qui volunt, inductiones elegantiores ex Platone & Cicerone colligere.

De Inductione.

Car. *Inductio.* { *Rhetorica non ex necessitate.* / *Dialectica ex necessitate.* } *concludit.*

Exemplum Rhetoricę inductionis.

Rhetorica inductio est, vt si in manu. brachio, pede, aliisq; corporis partibus acceptum insanabile vulnus rescinditur, ne pars syncera trahatur, ergo & in capite vulnus insanabile acceptum eodem modo curari debet.

Dialectica inductio quid?

Dialectica inductio est progressio a minus communibus ad magis commune, tam affirmatiuè quàm negatiuè, vt Iste ignis est calidus, & ille ignis est calidus, nec in cæteris est contrarium videre, ergo omnis ignis est calidus.

Officium vtentis inductione quid.

Si aliquibus singularibus enumeratis, respondens non concedat

concedat consequutionem, cum adiecerimus, nec in ceteris est contrarium videre. Petendū est a respondente, vt instantiam inferat, in quo singulare non est verum. Si non potest concedenda est conclusio.

Inductionis duæ partes, { Antecedens. Consequens:

Antecedens in inductione est coactruatio rerum singularium: Consequens est generalis propositio ex rebus singulis collecta.

Quando vtendum est inductione.

*V*tendum est inductione, cum argumentum siue medium non occurrit, quod apte confici potest in aloquo syllogismo & vtendum est inter indoctos potius quam doctos.

Quando inductio sequitur.

Similitudo singularium causa est cur sequatur, dissimilitudo verò cur non sequatur.

Principia scientiarum possunt aliquo modo probari, nō autem demonstrari: per inductionem possunt probari, non autem per ea quæ sunt notiora natura magis vniuersalitas nam nihil est notius primis principijs, sed per ea quæ sunt notiora nobis: vt, si probarem quod omne genus prædicatur de pluribus speciebus, sic probatur: Animal prædicatur de pluribus speciebus. Nec in ceteris generibus est contrarium videre: ergo, omne genus prædicatur de pluribus speciebus.

Prima principia non possunt demonstrari, quia primis principijs nihil est prius. Omnis autem demōstratio proprie est per priora & notiora natura.

Ioannis Setoni

Principia quot modis cognoſcuntur.

Principia quatuor modis cognoſcuntur.

- *Vſu.*
- *Experientia.*
- *Inductione.*
- *Intellectu.*

Enthymema.

Setõ ENthymema eſt imperfectus Syllogiſmus, alteram tantam præmiſſam concluſioni connectens. Vel eſt oratio, in qua non omnibus propoſitis, feſtinata infertur concluſio, quandoq; maiorẽ cum themate, quandoq; minorem complectitur: vt, Temeritas eſt vitium, ergo, Temeritas eſt fugienda. Deeſt maior, ſcilicet. Omne vitium eſt fugiendum.

Nulla ſcientia ſine vſu paratur, igitur nec dialectica ſine vſu paratur. Deeſt minor, DIalectica eſt ſcientia.

Si in antecedente & conſequente idem ſit ſubiectum, deeſt maior: ſin prædicatum ſit in vtroque idem, minor deſideratur:

Prior enthymematis pars antecedens, poſterior vero conſequens appellatur.

Ariſto

Aristoteles ait esse ex probabilibus & signis, imperfectum syllogismum : signum interpretantur quidam necessarium.

Necessarium est quod aliter se habere nequit, vt si cui quid addas, totum maius efficitur.

Probabile dicitur, quod omnibus plurimis, vel sapientibus: vel ijsdem omnibus, aut pluribus aut prę cipuis videtur: vt Omnis mater filium diligit.

Probabile est enthymema, quando vtraque eius pars est probabilis.

Enthymema autem, si quando validum & efficax sit, ex ipsa re magis, quam ex sua forma fidem facit, vt Nullā colis virtutem, ergo nec Iustitiam colis. Hæc Arbor fructum fert, ergo floruit,

IN Enthymemate vel maior vel minor tacetur nec magni negotij res est, vtra desit, perspicere vt præmonstratum est. Duplici autem nomine potissimum dissimulatur altera præmissarum, alias breuitatis studio, cum aperta & omnibus obuia sit illa omittenda sententia, vt apud Ciceronē pro Milone. Omnis insidiator est iure occidēdus, ergo Clodius est licitè interfectus, alias cùm infirma videtur præterita illa propositio, vt melius sit eam

tacitè de industria prætorire, quam exprimere: vt, Quintus Fabius fuit cunctabundus, ergo bonus imperator. Catilina fuit temerarius, ergo parum fortis. Omissæ maiores parum sunt firmę, nimirũ, Omnes cunctabundi sunt boni imperatores, & Temerarij quique sunt parum strenui. Ita enthymematis vitium facilè se offert, si statim in integrum syllogismum mutabitur. in quo facilius deprehenditur, si quod fuerit falsum axioma. Latius patet enthymematis nomen apud dialecticos, & omnibus imperfectis syllogismis attribuitur, vt cùm à diuisis ad coniuncta proceditur: vt Aristoteles est eruditus, & Aristoteles est philosophus. ergo Aristoteles est eruditus philosophus. A tertio adiecto (vt loquũtur) ad secundum adiectũ, vt Carbunculus est viridis, ergo Carbunculus est Taurus, est robustus, ergo Taurus est. Ducuntur ex omnibus locis, verum maximè perspicua sunt enthymemata, quæ ex pugnantibus ducuntur: vt. Quem alienum fidum inuenies, si tu tuis hostis fueris? & amici sunt diligendi, ergo non sunt odio habẽdi. Omnes nouis delectamur, ergo vetera minoris facimus. Virgil.

Nulla salus bello, pacẽ te poscimus omnes, &c. Hinc moti sunt forsitan veteres, vt solis tabulis Enthymematis appellationem tribuerent. Tullius etiam testatur, rhetores Enthymemata propriè appellasse rationes illas, quæ ex contrario ducuntur. Optimè admonet Melanchthon, inuersum esse nonnunquam enthymematis ordinem apud oratores, & poëtas, vt quum prior periodas, consequens, posterior

sterior, antecedens infert: vt, Improbus est, si crudelis. Sæpe etiam pluribus verbis amplificantur eius partes, vt ab imperitis agnosci nequeāt nisi detracto ornatu, & contra aliquando tam implicitè succinctè, & citra formam connectuntur, vt ea bene gnarus lector nisi animaduertat, nō aspiciat, vt: Quid facerem cum ebrio? Hoccine est officium patris? qualia innumera vbique in omni oratione spargūtur. Enthymema ex ipsis aliquando vocibus nunquam ex forma sua est efficax, quare quoties negetur illius consequentia: in perfectam argumentationem est vertendum.

De Enthymemate.

Enthymema duplex { *Rhetoricum.* / *Dialecticum.*

Enthymema Rhetoricum semper est ex contrarijs: vt Car
Nulla salus bello, igitur pacem te poscimus omnes Turne.

Enthymema quid.

Enthymema est imperfectus syllogismus, ex probabilibus & necessarijs propositionibus.

Regula.

Supprimitur alterum pronunciatorum in Enthymemate duplici de causa, scilicet breuitatis causa & vitio argumentationis: nam si ambo exprimerentur, facilè argumentationis vitium deprehenditur.

Ioannis Setoni

Enthymema dicitur festinata oratio, quia Enthymema nihil aliud est, quam cogitatio. cogitatione autem nihil est velocius.

Necessarium { *Simpliciter.* / *Cum conditione.* } *Duplex.*

Necessarium simpliciter est, quod semper ita sese habet, vt: Si æqualia ab æqualibus demantur, necesse est æqualia remanere.

Necessarium cum conditione quod fit secundum aliquod tempus, vel aliquam aliam circumstantiam: vt, Dum homo currit, necesse est eum currere.

Probabile dicitur quod omnibus, plurimis, vel sapientibus videtur &c.

Videri duplex. { *Videri & esse.* / *Videri & non esse.* }

Prior significatio huius distinctionis intelligitur in definitione probabilis.

Sapientes in definitione probabilis sumuntur pro his qui in aliqua arte vel facultate excellunt.

Enthymema dicitur efficax, non ex dispositione antecedentia cum cõsequente, sed ex materia illarũ propositionũ.

Exemplum.

Setõ. EXemplum est argumentatio, qua vnum particulare ex alio probatur, propter vtriusque similitudinem, vt: Gipsum, aut argil-

argilla dum eſt vda in quamuis imaginem facilè ſequitur fingentis manum: ita rudes animi ad omnē diſciplinam ſunt idonei.

Hic inter argillam & animos, & inter vdum & rude ſimilitudo eſt.

Exemplum non eſt abſimile enthymemati, niſi quod exemplum aliquanto imbecillior argumentatio, & magis infirmas habet propoſitiones: vt Cæſar non occidit Ciceronem inimicum ſuum, ergo nec occidiſſet Catonem inimicum.

Nam in exemplis ſimilitudo cauſa conſequutionis exiſtit itaque quoties in his bona eſt conſequentia, ex materia & pronunciatorum ſimilitudine, potiùs quam a ſua propria forma robur habebit: vt, Apis per omnia circumuolitans, id quod eſt vtile domum adducit. Ita ergo ſtudioſus ex vnoquoque quod ad mores confert excerpit. Satis erit ſi ea parte congruunt, cui adhibentur, ſimilitudines. Diſſoluimus exemplum, oſtenſa partium diſſimilitudine. Nam hoc ratiocinium: Laterenſis fuit accuſandus quia conſulatū affectauit: ergo Cicero fuit accuſandus, quia conſulatum

latum affectauit. Non valet ob dissimilitudinem: alter enim per ambitum, alter citra ambitum affectauit. In suadendo mire conducunt, in vrgendo parum habent momenti. Petitur non solum a comparatione, vt pari maiori, minori, sed etiam ¢ locis similium & dissimilium.

SYllogismum & inductionem præmonuimus esse perfectas formas argumentandi, in quibus tantùm rectè possit Antecedens negari, at verò in Enthymemate & exemplo, tum antecedens tum consequutionem licet inficiari. Aristoteles vocat enthymema, rhetoricum syllogismum, Exemplum rhetoricam inductionem, nam ad perfectiores referuntur (vt diximus prius) imperfectiores verùm omnia imperfecta. Inductio non est exemplũ, nec contra, licet sæpenumero ita contingat. Exemplum est enthymemate minús efficax, & infirmiorem habet sæpe probationem: vt, Milo missus est in exilium, quod Clodium occidit: ergo Cicero mittendus in exilium, quod Lentulum occidit. Talia & tam frigida ratiocinia appellat Cicero plũs beos pugiones. Itaque ob hoc inefficacissima forma est exemplum, quod raro sunt similitudines adeo consonæ, & per omnia conuenientes, vt non in aliquo appareat dissimilitudo. His tamen imperfectis argumentandi speciebus vti licet, queties perfectioribus non est opus. Si quando negabitur il-

larum

larum consequutio, nec valemus ex sua materia enthymema, nec ex similitudine exemplum satis cõfirmare: tum statim ad perfectiores, syllogismum & inductionẽ (quorum firma semper & efficax est consequentia) confugiemus. Aiunt quidem exemplum esse comparationi speciem, quod, quam sit verum, aliorum esto iudicium. Ducitur exemplum a pari: vt, si fratrem domi alis, cur me ejicies? A maiori Non potuit Romã capere Hãnibal, ergo, nec Gothi. A minori, Patres vestri libertatem ciuium Romanorum immunitam non tulerunt: vos vitam ereptam negligeris? A simili. Gagates aqua infusa incenditur, oleo restinguitur: ita quidã quò magis rogas, eò magis frigescũt: si negliges, vltro cupiunt. A dissimili vt Hystrix nõ iaculatur spinas nisi provocatus, at scurra vltro in quẽuis sua dicta torquet. A maiori cõfirmationi, a minori infirmationi apta sunt argumẽta. Huc etiã spectãt, puerbia, sententia apologiq; & alia similia: vt facilè inuenitur baculũ, quo canem cædas: ergo potẽs facilè capiet causam nocendi pauperi. Distat tamẽ locus ab authoritate, & exemplum. nam in illo hominis iudicio in hoc similitudine vtimur. Qui inductione, vel exemplo sæpe inter disputandũ vti, velit crebras apud authores similitudines colligere debet, quarum ingens est copia in parabolis Erasmi: Vt tandem finiã vitandæ sunt propugnatori falsæ, obscuræ, & incertæ similitudines, quæ (nisi diligenter prospiciat) facile eum deijcient. Sequuntur ex diuisione dilemma, pseudomenos, crocodelites & violentum

quæ

quæ ad prædictas argumentationum ſpecies, adiecta concluſione, reduci poſſunt.

De Exemplo.

Car. *EXemplum eſt quoties vnum particulare probatur per alterũ, propter ſimile quod in vtroque conſpicitur: vt ſi bonum eſt Græcos cum Troianis belligerare, bonum quoq; eſt Romanos cum Carthaginenſibus armis cõcertare.*

Regula.

Exemplum ſpecies eſt comparationis. Eſt enim vel aliquod maius, vel par, vel minus quod ad imitandum vitæ dumue ſumitur.

Quæſtio.

Exemplum eſt aliquando duorum in duobus, vt in exemplo Setoni: quomodo ergo eſt ſpecies comparationis: cũ comparatio eſt duorum in vno.

Reſponſ.

Exemplum & comparatio aliquando ſunt duorum in duobus, ſcilicet in duobus proximis, vt in exemplo Setoni: Tamen ſemper eſt duorum in vno tertio, aliquantulo remoto.

Regula.

Exemplum valet ſi ſimilitudo in qua comparatur eadem ſit ambobus. Si ſit aliqua diſſimilitudo, non ſequitur argumentatio.

Exemplum ducitur á maiore, minore & pari.

A maiore ad minus, negatiuè: vt, Graeci nõ poterunt funditùs euertere Troiam: ergo, Nec Romani Carthaginẽ.

A minore ad maius affirmatiuè ducitur argumentum: vt Hector potuit interficere perfidum Achillem: ergo, Tota Troia potuit.

A pari argumentum ducitur affirmatiuè & negatiuè, vt, Si iustitia sit virtus, & fortitudo erit virtus: Et si fortitudo non erit virtus. Nec iustitia erit virtus.

Dilemma.

DIlemma est oratio bicornis, vtrinque aduersarium illaqueans: vt, Si duxẽris vxorem formosam, habebis communem: sin deformem, habebis molestam: proinde nulla ducenda est. Setõ.

Medium facile dabit effugium, si poteris excogitare. Sed aptissima viriosi dilematis dissolutio est Antistrophon, id est, conuersio, quę vtrunque cornu in aduersarium retorquet. Valdè suadent, quæ nec habent medium, nec facilè reflectuntur.

Pseudomenos, & Crocodelites sunt in quibus quodcunq; elegeris, capieris Prioris exemplum, vt. An sit mentitus nec ne, qui tantum dixit se mentiri? Si fatearis cum mentitum, non quadrat, quia dicta

fides

fides sequitur. Sin neges, itidem contrarium eueniet. Posterioris exemplum. Crocodilus matri raptum filium reposcenti ita respõdit, reddã si verũ mihi respõdeas quid ais ergo, reddã, an nõ? tũ illa, non reddes (inquit) & ideo reddes, quia verũ dixi Cui ille: atqui sic reddidero nõ dixisti verũ, & ideo non reddã. Postremo, violentũ (q Græci vocant Baiõn) est quoties aduersarius sua ratione, quasi proprio gladio iugulatur: vt nolo Philosophiæ operam dare, quia sum filius regis. Responderi potest, imo hoc magis philosophiæ est tibi insudandum, quod sis regia proles.

ORiuntur ex diuisione, dilemma, pseudomenos, Crocodelites, & violentum. Dilemma cornuta ratio est, vtrinque respondentem pũgens vt, si vir bonus, cur vituperas: Sin malus, cur hactenus in amicis habuisti: Quædam retorqueri possunt vt, Si duxero formosam, erit iucunda, sin deformem, non erit communis. Potest & idem exemplum per medium dissolui, vt, Non omnis fœmina formosa, vel deformis est, talẽ ergo mihi deligam, cuios nec deformitas tædium nec forma Zelotipiam parere queat. Efficacissima sunt, quæ nec inuertuntur, nec medium habent. Vt mẽtietur in aculeo, qui crucjatus ferre poterit, mentietur

tur itidem qui ferre non poterit, ergo tormenta non exquirunt verum. Pseudomenos mentiens Latinè interpretatur, in quo siue hoc, seu illud fatearis, absurdum sequetur, Hęc vulgo insolubilia & sese falsificantia appellantur, nec quicquam aliud dici potest, nisi talem in his esse hypothesin, vt quodcunque respondeas, contrarium eueniet.

Huic admodum similis, est crocodelites, à Crocodilo quodam tyranno nomen retinens, qui matrē ereptum filium reposcentem, hoc interrogationis genere illusit. Poterat hic dixisse mulier, tyranno in manu fuisse efficere vt verè aut falsè responderet: quemadmodum in Apologis de Phœbo legimus, Addijt quidam Apollinem, periculum facturus num omnia præsciret, passerem ferens in manu à tergo posita dic (inquit) Phœba, animatū an inanimatum in manu proferam, si inanimatum dixisset, viuū produxisset passerem: sin animatum passerem mortuum digitorum compressu necatū ostendisset. Phœbus præscius, vitauit vtrunq; hoc modo, Penes te est (inquit) ô inepte: viuum ne an mortuum velis producere. Violenti frequētissimus est vsus apud oratores & concionatores. Facilè autem in hoc genere elabitur, qui, quod prius dixit vel noua ratione corroborare, vel quod contra eū affertur, retorquere valet: vt Improbus es ó Cato, quod quadragies in ius sis vocatus. Imo hoc maior est, inquit mea integritas, qui toties iudicū sententijs sum liberatus. Imo tanto es flagitiosior, qui non semel iudices pecunia corrupisti: & ita vterque in

que insurgat & instet: quoad eius fieri potest. Talia argumenta ad perturbandum magis, quam ad veritatem inuestigandum sunt excogitata, Postremo in casu, vt vocant: vbi non tam quid sit, quam quid esse possit, spectatur, hic seruabitur ordo. Postulabit oppugnator, concedi sibi, quod verum nõ sit, quod positum vocari solet: quo semel concesso, seu secus, vique cauendum est, ne vel huic repugnans fateamur, vel annexum, & consequens negemus. Ad aliena, quæ nec repugnant, nec sequuntur, iuxta illorum qualitates est respondendũ, hoc est, vera cõcedenda, falsa neganda, & dubia distinguenda.

De dilemmate.

Car: *Dilemma est oratio bicornis, ex vtraq; parte aduersarium illaqueans: vt,*

Quod non perdidisti, illud habes.
At cornua non perdidisti: ergo,
Cornua habes. vel,

Qui totus deditus est contẽplationi: inutilis est reipub. Et qui literas non cognoscit, is quoq; inutilis est: ergo, Omnis homo est inutilis reipublicæ.

Dilemmatis duplex ratio.

Quædam habent } *Medium.*
Quædam nõ habẽt }

Regula.

Si Dilemma habet medium, est vitiosa argumentatio, & dissol-

& dissoluitur per conuersionem, retorquendo vtrauq; partem argumentationis in eum qui proponit.

Pseudomenos quid.

Pseudomenos dicitur Mentiens, quia contrarium infertur à proponente, ei quod à respondente statuitur. vt, Gorgias sophista dixit, Omnes sophistas mendaces esse: Est ne igitur ei credendum? Si neges, ad hunc modum confirmatur. Omnis Sophista mendax est: ergo, Ei credendum est, quia verum dixit. Sin affirmes, sic refellitur. Mendaci nõ est credendum: ergo, Nec Gorgiæ Sophistæ.

Exemplum Crocodelitis.

An prolaturus sum carmen legitimum? Si aliquis affirmet, proferam carmen falsum. Sin neget, contrario modo faciam.

Biaion, siue violentum, est argumentandi forma, ad refellẽdum aptior, quàm ad probandum, in qua ex oratione aduersarij, non quod ipse vult, sed quod nostras partes confirmat, sequi demonstratur: vt, Nolo æquo iure viuere cum socijs meis, quia me fortuna honoribus auget. Imo tantò magis æquo iure tibi viuendum est, quia eadem ipsa fortuna, inconstans, fragilis, perfida, lucubra est. Nec quos clarificat, perpetuo fouet: nec quos deseruit, perpetuò promit, vt inquit Maro.

LIBER QVARtus.

De Inuentione, altera parte Dialectices.

Postquam de iudicio quæ videbantur instituto nostro congruentia diximus, sequitur vt de Inuentione, altera Dialectices parte paucis disseramus.

[illegible]

[illegible] booke [illegible] make [illegible] a good scoler amen so be it.

Richard Bromfield his books.

Loci
Interni
In substantia.
Definitio.
Genus.
Species.
Proprium.
Totum.
Partes.
Coniugata.
Substanti
Qualitate
Virtutes.
Circa substantiam
Adiacentia.
Actus.
Subiecta.
externi
Cognata.
Causæ.
Efficiens
Finis.
Euenta
Effectum.
Destinatum.
Applicita.
Locus.
Tempus.
Connexa.
Accidētia.
Cōtingētia.
Nomen rei.
Pronūciata
Cōparata.
Similia.
Antecede
Adiuncti
Consequ
Paria.
Maiora,
Minora.
Repugnantia
Oppositæ.
Diuersæ,

Setō. DIctum est quid sit definitio, genꝰ, species & proprium: reliqua solito compendio perstringam.

Totum est, quod in varias sui partes discerpitur: vt, Domus in fundamentum, parietes, & tectum.

Pars totius quasi membrum, ipsi toti adnexum: vt, Corpori caput.

Coniugata sunt, quę sub eodem cadunt iugo: vt, Sapiens, sapientia, sapienter.

Adiacens est modus rei inexistens, quo aliquid aliud quàm secundum substantiæ suæ denominationem appellatur: vt, Homini prudentia.

Actus est id, quodcunque aliquo modo exercere afficiq; dicitur: vt, Dolere.

De subiecto antè diximus.

Causa est ad quam aliquid sequitur.

Efficiens, ex qua } aliquid
Finis, cuius gratia } fit.

Euentum est, quod ex causa sequitur.

Effectum, quod ex efficienti } produ-
Destinatum, quod ex fine } citur.

Tempus & locus, hîc pro prędicamentis, Quando & Vbi accipiuntur.

Connexa, licèt sunt extra rem: eam tamen

men denominant: vt, vxor marito:

Contingentia sunt accidentia quæ cõtingenter circa rem eueniunt, vt pallor, ægrotationi.

Pronunciata sunt quæcunque quisquã scripto vel dicto significauit.

Nomen rei, est vox ad rem significandã consensu hominum destinata.

Comparatio est quando duo in vno conferuntur: vt, Furtum est capitale: ergo & mendacium.

Similitudo est vbi duo in duobus referuntur: vt, In nassam facilis est introitus, egressus difficilis: ita in vitia procliue est iter, exitus verò non perinde peruius.

Repugnantio continent opposita & differẽtia, de quibus satis altero libro est dictum.

Prima locorum diuisio est in internos & externos. Interni iterum partim sunt in substantia, partim circa substantiam. In substantia sunt septem, definitio, genus, species, proprium, de quibus altero libro egimus, sub propriũ cõprehendũtur. passio & differentia. Idem interdũ & pars & totũ potest esse ad diuersa relatum, vt manus pars corporis, totum ad pollicem & digitos. Totũ & pars & coniugata non egent explicatione. Circa sub-

stantiam sunt adiacens, actus & subiectum. Adiacens est modus qui inest subiecto, & id denominat, vt iustitia homini. Actus & actionem & passionē (quas supra finiuimus) continet. De subiecto etiam antè dictum est. Locus externus diuiditur in cognata, applicita, accidentia, & repugnātia. Cognata causas & euenta continent. Causa est, ad quā aliquid sequitur.

Materia ex qua
Forma per quam
Efficiens à qua
Finis cuius gratia
} Aliquid fit,

Materiam & formam inter partes supputat Agricola. Euentum vocat, quod ad causam sequitur, alij Effectum dicunt, is tamen ad solum Effectum dici contendit, quod ex efficiente producitur, & destinatum quod ex fine. Applicita dicuntur locus tempus & connexa. Tempus & locus nihil sunt hîc aliud, quam prędicamenta. Quando & Vbi de quibus in suis locis prius egimus. Solent oratores tum in accusatione, tum in defensione, tempus & locum in primis diligenter obseruare, & inde ducere argumenta. Connexa dicuntur, quæ cùm extra rem sunt eam tamen denominant: vt, regnum regi. Accidens quinque habet species, contingentia, pronuncista, nomen rei, comparata, & similia. Contingentia sunt accidentia, quæ circa rem contingunt, ea conditione, vt sine eis res, & illa sine re existere possint: vt Pallor ante ægrotationem, &

iurgium

iurgiũante cẽdẽ: potest enim quis pallere, vt non ægrotet, & ægrotare, vt non palluerit. Pronunciata, sunt dicta, & scripta authorum, & quorumcunq; de rebus significationes, quidam à testibus philosophi in artificialem hunc locum dicunt. Nomen rei, vox est ad rem significandam consensu hominũ institura. Inter comparationem & similitudinẽ hoc interest, q̃ in comparatione, Iuxta Rodolphũ duo in vno, in similitudine verò duo in duobus conferuntur: exemplum prioris: Catoni licuit sequi bellum ciuile, ergo & Ciceroni licet sequi bellum ciuile. Similitudinis exemplũ est: vt equũ non reddunt meliorem phalaræ, ita nec hominem fortunæ ornamenta. Repugnantia denique complectuntur opposita & dissentanea, quæ in primo libro exposita sunt. Si cui videbuntur hæc nimiũ succinctè præcipi. Agricolam consulat, qui eadem fusiùs explicat. Plurimum certè iuuaret inuentionẽ, si quis præter locos illos generales in superiore tabula depictos, singulas etiã illorũ species (vt in Ecclesiaste admonet Erasmus) ordine, numero eas animo complecteretur. Multò enim facilùs loca ipsa separatim per omnia sua membra ducta, quàm generaliter explicata, argumenta scribenti submin:strabunt. Huius rei gratia quandam de inuentione tabulam conscripsimus, quæ si pateretur diuisionum multitudo, inseretur hoc loco.

Tabula de inuentione, in calcem huius operis reiecta est.

Ioannis Setoni.

Annotationes P. Carteri

in quartum librum Dialecticæ Ioannis Setoni.

De Locis.

Car. *Locus est communis rei nota, cuius admonitu quid in quaque re probabile sit, facilè inueniri potest. Vel locus est sedes argumenti.*

Diuisio loci.

Locorum alij sunt.
- *Interni.*
- *Externi.*
- *Medij.*

Locus internus est quando argumentum sumitur ex locis de substantia, qui rei sunt de qua quæritur.

Medij loci qui sunt.

Medij loci sunt loci circa substantiam, qui neque omnino extra substantiam sunt rei, neque ita infixi vt loci interni.

Loci externi qui sunt.

Externi loci sunt, qui rem quidem attingunt, sed infixè tamen non sunt neq; adhærentes vt loci medij.

Diuisio locorum externorum.

Locus

Locus externus diuiditur in { Cognata: Applicita. Accidentia. Repugnantia.

Cognata quæ sunt?

Cognata sunt, quæ licet extra rem sunt, necessario tamẽ quodam vinculo cõiuncta sunt rei, vt Efficiens gignit effectum, finis destinatum.

Diuisio cognatorum.

Cognatorum alia sunt { Causa. Euenta.

Causa est cuius vi aliquid fit.
Euentum est quod ex causis oritur.

Quæ sunt applicita?

Applicita sunt, quæ dant rebus habitudinem & nomẽ Eorum aliud rem ipsum complectitur, vt, Locus aliud actus ipsius metitur, vt tempus aliud quodam modo cum re cohæret, vt Connexa.

Accidentia quæ sunt?

Accidentia sunt, quæ cum extra substantiam rei sint, nulla necessitate cum re cohærent, siue ipsa eueniant, siue non eueniant, res nihilominus esse vel non esse possit.

Repugnantia quæ sunt.

Repugnantia est dissidens per se rerum habitudo, qua fit vt alterum, ipsum quod alterum est, nullo modo dici possit.

Repug:

Repugnantia { Oppoſita. Diuerſa.

Oppoſita ſunt quæ repugnant, vt vnum vni, vna ratione.

Diuerſa ſunt quæ repugnant vt vnum pluribus, vel plura vni.

De Definitione.

Definitio eſt oratio, qua quid ſit res explicatur.

Regula.

Nulla vera eſt differentia in definitione propter intellectus noſtri imbecillitatem: ſed pro veris ſumuntur quæcunque veris ſunt proximæ.

Locus communis definitionis

Cui tribuitur vel adimitur definitio eidem attribuitur vel adimitur definitum: Itemq; cui definitum adimitur vel attribuitur, eidem etiam & definitio: vt Liberalitas eſt virtus, ergo Eſt mediocritas duorum vitiorum.

De genere ſecundum inuentionem.

Genus eſt predicabile de pluribus, ſiue ſpecie differentibus, ſiue numero, in quæſtione qua quid ſit, dicitur.

Regula.

Individuum à ſpecie, nec ſpecies à genere ſecernuntur ſecundum inuentionem ſi cum individuo conferatur.

Loci communes.

1 *Sublato genere tollitur ſpecies: poſito genere, non continuo ponitur ſpecies.*

2 *Quod attribuitur vel adimitur vniuerſo generi, id tribus*

tribuitur vel detrahitur cuilibet eius speciei: vt, Sensibile prædicatur de animali: ergo de homine & bruto, prædicabitur.

De specie.

Loci communes.

1 *A specie ad genus argumenta ducuntur affirmatiuè: vt Scipio consul est ergo, Magistratus.*

2 *A genere ad singulas species argumenta ducuntur negatiuè: ad omnes verò species ducuntur affirmatiuè.*

3 *Cui species conuenit, ei conuenit & genus.*

Cautio.

Nulla est argumentatio à termino diminuente: vt est mortuus homo: ergo. Est homo, imo non est, sed cadauer.

De proprio.

Proprium est prædicabile, quod conuenit omni, soli, & semper: vt, posse loqui, hominis proprium.

Regula.

1 *Proprium sub se complectitur differentiam.*

2 *Inter proprium & differentiam re ipsa nihil interest, sed sola comparatione differunt, nã proprium dicitur, quatenus ad suam speciem refertur, quatenus verò ad alienam speciem vel genus refertur, differentiæ nomen obtinet: vt, rationale homini comparatum, est proprium, animali verò vel bruto, est differentia.*

Locus communis.

Posito proprio vel differentia, ponitur & species, & sublato proprio vel differentia, tollitur species: vt dialecticus est: ergo probabiliter disputare potest, & è contrario

trario modo : vt, Non potest probabiliter differere : ergo, dialecticus non est.

De toto.

Totum est, quod ex partibus est constitutum.

Totum duplex. { *Vniuersale.* / *Integrale.*

Loci communes.

1 *Posito toto, partes inferuntur : vt dialecticus est, ergo tenet artem inueniendi & iudicandi.*

2 *Sublato toto, non continuò partes auferuntur : vt Domus non est, ergo, Parietes absunt, non sequitur.*

3 *Argumenta sequuntur affirmatiuè à toto ad partem principalem : vt corpus est, ergo est caput. Negatiuè non sequitur à parte minus principali.*

4 *A parte principali ad totum argumentum sequitur negatiuè : vt Radix non est : ergo, nec arbor est.*

5 *A toto ad partes, & ab omnibus partibus ad totum, argumenta ducuntur & affirmatiuè & negatiuè.*

De partibus.

Partes totius sunt membra.

Deuisio partium.

Partibus aliæ sunt, { *Substantiæ.* / *Quantitatis.* / *Qualitatis siue virtutis:*

Diuisio partium substantię.

Partium substantiæ aliæ sunt, { *Constituendæ.* / *Constitutæ.*

Partes

Partes rei constituendæ sunt, quarum si qua desit, & rem & nomen rei deesse necesse est: vt Materia & forma rei naturalis, veluti corpus, & anima, hominis partes: lignum & vita arboris.

Partes rei constitutæ sunt partes integrales, qua collata rem integram absoluunt: vt, Pectus, venter, &c. constituunt corpus.

Pars substantialis quid?

Pars substantialis est, cuius totum substantia est, & partes eius substantiæ sunt: vt, Manus & corpus.

Partes quantitatis quæ sunt?

Partes quantitatis sunt, cuius totum quantitas est, & partes eius quantitates sunt, vt, Pedale, bipedale: binarius ternarius.

Partes virtutis sunt, quando species ipsæ inter se comparantur secundũ qualitates: vt plus roboris Achilli, quã Aiaci. Plus luminis Solis, quàm Lunæ.

Diuisio partium integralium.

Partium integralium aliæ sunt, { *Similares.* / *Dissimilares.*

Partes similares sunt, quarum idem est nomen totius & partium: vt, Pars aquæ est aqua.

Dissimiliares partes, quarum idem nomen non est totius & partis: vt, Lignum nec vita arbor est.

Partium dissimiliarium. {
- *Præcipuæ, quæ sine rei pernicie abesse non possunt, vt, Caput.*
- *Minus præcipuæ, sine quibus totũ constare potest, tamen mancum, vt manus &c.*

Locus,

Ioannis Setoni.

Locus communis.

Sublatis partibus præcipuis totum tollitur, & illis posita infertur & totum: vt, Dialecticus non est, quia non cognoscit modum inueniendi & iudicandi.

De coniugatis.

Coniugata sunt, quæ ab vno ortu variè commutantur. Hæc definitio non conuenit omnibus coniugatis.

Coniugata.

I Nomine tantùm,
Re tantùm,
Nomine & re.
} *vt* {
Vinum, vinolentus,
Somnus dormiens.
Iustitia, iustus, iustè.

Abstracta propriè dicuntur ipsa coniugata: concreta vero & aduerbia casus.

Communis locus.

Tributo vel remoto vno coniugatorum, tribuitur vel remouetur & alterum, modo sint coniugata re tantum, vel nomine & re: vt, temperans est, ergo, Temperanter se gerit.

De adiacentibus.

Adiacens est, ex quo subiectum aliud quiddam, quod ex substantia sua nomen ducit: vt, Cicero à substantia dicitur homo: Ab adiacente vero dicitur iustus pater. &c

Regula.

Pertinent adiacentia, quantitates qualitates, atque relata, modò ad subiecta referantur.

Loci

Loci communes.

1 *Posito subiecto, ponuntur adiacentia: & subiecto sublato, tolluntur adiacentia: vt, Aurum grauissimum est, quia ei plurimum inest terræ: grauitas auro, hic adiacens est.*

2 *Si adiacentium vnũ fuerit in subiecto, videtur & alterum inesse: vt, Cato vir laude dignus, quia prudens est.*

De actibus.

Actus est ex quo res proposita exercere afficiq; dicitur: vt, Dolere, Moneri.

Regula.

1 *Actus continet sub se prædicamentum actionis & passionis.*

2 *Oriuntur actus ab adiacentibus pro varietate eorum: vt, A timore oritur timere, &c.*

3 *Quædam, actus nomine sunt, reuera tamen adiacentia, & è contrario modo: vt scire, & albere, nomine actus, reuera adiacentia sunt, quia significant album & scientem esse. Sic pugna nomine adiacens significatione tamẽ actus, quia non intelligitur sine agitatione & motu corporis.*

Diuisio.

Actus partim
- *A natiuis adiacentibus oriuntur.*
- *Ex illis adiacentibus quæ vsu & consuetudine firmantur.*
- *Ex subitis & momentaneis animi & corporis affectionibus.*

Ioannis Setoni.

Locus communis.

Si actuum vnus extiterit in subiecto, videtur & alter existere in subiecto, vt, Spiritum ducit, ergo viuit.

De Subiecto.

Subiectum est cui accidentia inhærent.

Regula.

Subiectum est locus circa substantiam, per se, sed gratia actuum & adiacentium: quia hæc sine subiecto non possunt intelligi.

Loci communes.

1 *Sublato subiecto, tolluntur tum adiacentia, tum actus: vt, Animus non est, ergo, nec recordatio est.*

2 *Posito subiecto, ponuntur adiacentia & actus tam natiua, quàm quæ necessitate conueniunt: vt, Ignis est, ergo, Calidus est.*

3 *Laudato vel vituperato subiecto, laudantur & vituperantur adiacentia & actus, vt, Hector immortalis est: ergo, Præclara eius facinora immortalia sunt.*

De causa efficiente.

Efficiens est quæ rei faciendæ præbet operam: vt, Vestis arius, efficiens causa vestis.

Efficientia quædam agunt necessitate, vt Ignis vrit.

Consilio. { *Homines, & bruta quædam improprie agunt.*

Loci communes.

1 *Posita efficiente causa naturalis non impedita sequitur ex*

tur ex necessitate effectus: vt, si aqua sit non potest non frigefacere.

2 Posita causa voluntaria, potest sequi effectus, vt si faber est, potest domus ædificari.

De fine.

Finis est, cuius gratia aliquid fit

Finis { Medius, siue destinatus. / Summus.

Finis destinatus est: qui ad supremum consequendum est comparatus.

Finis vltimus est status cuiusque in suo genere perfectissimus: vt ignis maximè calidus esse.

Regula.

Quod primum est in actione, postremum est in contemplatione, & è contra.

Locus communis.

Cuius rei finis bonus est vel malus ipsa quoq; res bona vel mala: vt, Pax bona est: ergo bellum gerere bonum est.

De effecto & destinato.

Effecta & destinata vno nomine euenta vocãtur quia ex causis eueniunt: sed effecta efficienti, destinata fini respondent.

Loci communes.

1 Posito effecto necesse est causam efficientem præcessisse vel adesse: Vt clauis est: ergo Faber ferrarius fuit.

2 Sublato effecto, necessario tollitur efficiens: vt, Feli-

eitas non est: ergo nec virtus.

De destinato.

Destinata sunt, quæ certo alicui fini & vsui sunt addicta vt, Domus habitationi.

Locus communis.

Quicquid destinato tribuitur vel adimitur, idem & fini tribuendum vel adimendum est, vt: gladium portare licet, ergo, vim vi propulsare licebit.

De loco.

Locus est, quo res quæque continetur: vel locus est qui rem ipsam metitur ex ratione loci: vt, Est locus, Hesperiam Gaij cognomine dicunt.

Locus communis.

A loco res laudantur, vtl vituperantur: vt Cantabrigiæ studuit, ergo Nullius liberalis artis est expers.

A loco dependet facti coniectura: vt, in collegio est eorum, qui probi sunt, ergo ipse quoque probus est.

Qualitas loci, causa est mutationis nominis facti: vt, rē è loco sacro eripere sacrilegiū est: ergo qui eandem rem à loco prophano surripuit furtum commisit.

De tempore.

Tempus est, quod metitur ipsam rem ex temporis ratione.

Diuisio temporis.

Tempus aliud.

Ex substantia ipsius,
Ex his quæ natura ei accidunt.
Ab hominibus,

vt, nunc nuper &c.
vt, æstas hyems. (tia
vt adolescētia, pueri

Locus communis

A tempore, res, facta, vel personæ laudantur, vel vituperantur. vt, Ciuis externæ indolis est, qui calamitatem reipub. non luget.

De connexis.

Connexa sunt, quæ non circumstant quidem rem, vt locus & tempus, mutuam tamen capiunt inde denominationem: vt, Priamus a substantia dicitur homo, a connexis diues.

Discrimen inter connexa & adiacentia.

Differunt connexa ab adiacentibus, quia adiacentia inhærent in subiecto, & siue eo esse non possunt: vt, Sapienti extincto tollitur sapientia. Vt connexorum alterum potest esse sine altero: vt Mortua vxore, quanquam nomẽ tollatur, ipse tamen remanere potest.

Locus communis.

Connexa sese mutuo inferunt & tollunt, vt Præceptor non est, ergo discipulum non habet.

De contingentibus.

Contingentia nomen rei pronunciata comparata, & similia, vno nomine prædicamentalia accidentia vocantur.

Contingentia sunt, quæ contingenter circa rẽ eueniunt.

Contingentia alia.

Antecedunt rem	*vt*	*Iurgium antẽ cædem.*
Adiuncta sunt rebus		*Clamor in cæde.*
Consequuntur.		*Fuga post cædem.*

Ioannis Setoni

Loci communes.

Ab antecedentibus: vt Milites imperatoris iussu pa-rent: ergo, Fortiter pro repub. sunt dimicaturi.

Ab adiunctis: Vt, vir pallidus est: ergo, Morbo affi-citur.

A consequentibus: vt, In pedes se coniecit: ergo, Fa-cti est reus.

De nomine rei.

Nomen rei est vox ad rem significandam consensu ho-minum destinata.

Regula.

Nomen rei, siue interpretatio nominis, est locus inter-nus, & ad definitionem refertur, si respiciamus nomen, cu-ius est interpretatio: sin autem respiciamus rē vel subiectū, est locus externus, & accidit rei.

Loci communes.

1 *Argumenta a nomine rei tribus modis sumuntur. Primo modo, á nomine vel interpretatione nominis. A no-mine: vt, Cato philosophus est: ergo, Sapientiam studiosè colit. Ab interpretatione nominis: vt. Sapientiæ studio-sus est: ergo, Est philosophus.*

2 *Secundo modo, ab homonymo, siue ex agnitione, vt. Venerabile est nomen regis: ergo, Subditi eum colere de-bent.*

3 *Tertio modo ex translatione, cum nomen aliquod per metaphoram, a genuina sua significatione ad non propriam transfertur: vt, Dido vulnus alit venis, & caco carpitur*

igni

Igni: ergo, Amore est, incensa, ignis hic sumitur pro amore.

De pronunciatis.

Pronunciata sunt testimonia ab authoritate profecta, vt sententia clarorum virorum, leges, &c.

Pronunciatorum { *Diuina, vt Oracula, Vatum prædictiones.* / *Humana, vt, leges, dicta sapientum, opinio vulgi.*

Subdiuisio.

Pronunciatorum alia.

Antecedunt rem / Coniuncta sunt rebus / Consequuntur. } *vt* { *Vatum prædictiones, / Præsertim laus. / Sermo de præteritis.*

Locus communis.

1 *Fides in quauis arte pertissimis est adhibenda: vt, vates promittunt victoriam. Bellum igitur est suscipiendum.*

2 *A pronunciatis argumentum præcipuè sumitur affirmatiuè, aliquando tamen negatiuè, vt in diuinis, & in alijs multis vt, Oraculum vetat pacem componere: Paci igitur non est consentiendum.*

De comparatis.

Comparata sunt quæ conferuntur in vno tertio, quod est ambobus commune: vt licuit Achilli ducem esse, ergo licuit Hectori.

Regula.

Comparatiua ea dicuntur, quæ maiora ex minoribus

vel minora ex maioribus, vel paria ex paribus probant.

Loci communes.

1 *A maiori ad minus argumentum sumitur negatiuè tantum: vt Hector non potuit Græcos vincere: ergo, Nec Memnon potuit.*

2 *A minore ad maius argumentum sumitur affirmatiuè: Vt Paris potuit interficere perfidũ Vlissem: ergo, Troilus potuit.*

3 *A pari argumentum sumitur tam affirmatiuè quam negatiuè, vt licuit Paridi tergum dare hostibus: ergo Polydamæ licuit.*

Corrolarium.

1 *Quod in re maiore non valet, nec valebit in minore.*

2 *Quod in minore valet, valebit etiam in maiore.*

3 *Quod valet in vno parium valebit in altero.*

De similitudine.

Similitudo est rerum diuersarum inter se collatarum similis quædam affectio.

Discrimen inter comparationem & similitudinem.

Similitudo differt a comparatione, quod similitudo posita est in qualitate: Comparatio vero in quantitate. Et similitudo est duorum in duobus: Comparatio, duorum in vno tertio, vt arbor excisa pullulat, vulsa non refruticat, ita malum si penitus tollatur, non renascitur.

Locus communis.

Quod in vno similium valet: valebit in altero: & dissimilium dissimilis est ratio.

De repugnantibus.

Repug-

Repugnantia est rerum per se dissidens habitudo, qua fit vt alterum id ipsum quod alterum est, nullo modo dici possit.

Repugnantium diuisio.

Repugnantium duæ sunt species. { *Oppositæ.* / *Diuersæ.*

Oppositæ sunt, quæ repugnant, vt vnum vni.

Diuersæ, quæ repugnant vt plura vni. De his dictum est in primo libro.

Locus communis.

Vno repugnantium concesso rei inesse, alterius tollitur inesse, vt, Est dominus ergo non est seruus.

Locus communis Relatiuorum.

A relatiuis argumentum sumitur affirmatiuè & negatiuè vt, Rex est ergo, Regnum habet, & é contra.

A priuatiuis argumentum ue negatiui & affirmatiui, vt, Cæcus est: ergo. Visum non habet.

Contrariorum contraria est consequentia, vt, virtus est expetenda, ergo, Vitium est fugiendum.

Cautio.

Contrariorum eadem ratio est, quando vnum prædicatum duobus contrarijs subiectis est commune, vt, Iustitia est habitus, ergo & iniustitia est habitus.

Contrariorum contraria est ratio, quando duo contraria prædicata duobus subiectis contrarijs conueniunt.

Locus communis a contradicentibus est, vt altera pars verè dicatur de omni re, vt Virtus est non homo, ergo non est homo.

FINIS.

Ad Lectorem.

Setõ. Qui reliquum quærit, logicam quod perficit artẽ
Sedulus inũgnem voluat Aristotelem.
Omnia non possunt docuisse, nec expedit, iocò
Prudens atque [illegible]ns plurima prætereo.
Conabar pueris glaream præscindere tantum.
Hoc vbi nactus ero, nil moror vlterius.

Car. *Hoc erat in votis perstringere, summus aperto*
Flumine quos fundens pandit Aristoteles.
Si potui præstare, iuuat, nec præmia facti
Vlla peto, tantùm liuida lingua tace.
Si quid Aristoteles quod non perstrinximus, addit.
Hoc leuius nostra lector habebit ope.

In Dialecticam Setoni.

GVLIELMVS CARTHERVS.

OBscura de re succinctè & scribere apertè,
Fœlicis rata est ingenij bonitas.
Hoc tamen hic præstat noster Setonus vtrunque,
Qui tenebrosa aperit codice multa breui.

THOMAS VVATSONVS.

MAgnum est exactè nouisse elemẽta loquendi,
Et planè sensus discutere ambiguos,
In primisque stili concinnum fertur acumen,
Et rebus prudens ponere iudicium.
A veris pulchrum est certo distinguere falsa,
Artibus ingenuis excolere ingenium.

Pro

Ad Lectorem.

Pro summa rerum naturas scire putatur.
Sermonem multis perpetuare modis.
Quid non quantumuis clarum sapientia vincit?
Vrbes quæ vastas, quæ fer[illegible]ta regit.
[illegible]aptum concinnat iter dia[illegible]ca cunctis,
Os, animum, linguam format & ingenium,
Huius præsidio fines ars quæque tuetur.
Præ reliquis claro nomine digna ducis.
Sordibus, aut tenebris, antehac opplota iacebat,
Nunc quantum admota luce, nitoris habet?
Hanc operam rudibus præbet Setonus alumnis,
Ornanda hæc ætas arte tenella venit.
Est breuis, est clarus, palmam merito feret, vt qui
Miscuerit lumen cum breuitate pari.
Si fructum ex studijs vllum speraueris istum
Quin emptum paruo conteris ære librum.

ALBANVS LANGDALVS.

MArmore structa domus, postes auro radiantes
Gloria, luxus, opes, tempore victa cadunt.
Hoc florebit opus Cornicum secula, dignum
Perpetuo docili posteritate coli

THOMAS VAVISORVS.

TEmpore vi paruo logicam paruo ære parare
En paruum magnæ sedulitatis opus.
Hic breuiter discas verò discernere falsum, &
Themate de quouis cum raione loqui.

FINIS.

Ex libris Sy: Smalwood
de dono Guillimi Winsem
8°. 9bris 1653

BIBLIOTHECA
COLL: SS: TRIN:
DUBLIN: